

**İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ İÇİN
GİRİŞİMCİLİK ÖZYETERLİK ÖLÇEĞİ
GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE
GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

Damla MUTLU
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Prof. Dr. Tuğba SELANİK AY
Ekim, 2023
Afyonkarahisar

T.C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ İÇİN GİRİŞİMCİLİK
ÖZYETERLİK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK
VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Hazırlayan
Damla MUTLU

Danışman
Prof. Dr. Tuğba SELANİK AY

AFYONKARAHİSAR 2023

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” adlı çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde bilimsel etik kurallara ve atıf gösterme ilkelerine riayet ettiğimi belirterek aksi bir durumun tespiti hâlinde sorumluluğun tamamen bana ait olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederim.

13/10/2023

İmza

Damla MUTLU

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Damla MUTLU
	Numarası	200682108
	Anabilim Dalı	Temel Eğitim
	Programı	Sınıf Eğitimi
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı		İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması
Tez Savunma Sınav Tarihi		13.10.2023
Tez Savunma Sınav Saati		16:30

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ İÇİN GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Damla MUTLU

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

Ekim, 2023

Danışman: Prof. Dr. Tuğba SELANİK AY

21. yüzyıl becerilerinden biri olan girişimcilik becerisi, öğretim programlarında sekiz anahtar yetkinlik bölümünde yer almaktadır. Girişimcilik becerisi, erken yaş dönemlerinden itibaren kazandırılması gereken bir beceridir. Girişimcilik becerisi altında öğrencilerin iletişim, yenilikçi ve inovatif düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri gibi birçok beceri yer almaktadır. Bireylerin kendi girişimci yönlerini keşfetmeleri ve bu sayede gerçekleştirecekleri girişimlerde daha başarılı olmaları girişimcilik eğitimi ile sağlanmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda bu araştırmanın amacı 4.sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterliliklerini belirleyecek bir ölçek geliştirmektir. Ayrıca öğrencilerin girişimcilik becerisi üzerinde etkisi olan yöntem ve uygulamaların belirlenmesi konusunda araştırmacılara ve öğretmenlere katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Araştırma alanyazındaki girişimcilik konusu ve bu konudaki ölçekler taranarak başlanmıştır. Geliştirilmesi planlanan ölçeğin formatı belirlenmiştir. Öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmeler ile alanyazın taraması desteklenerek madde havuzu oluşturulmuştur. Uzman görüşüne sunulduktan sonra ölçeğin ön deneme uygulaması yapılmış ve gerekli değişiklikler tamamlanmış ve 39 maddelik 5’li likert tipi taslak ölçek oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklem seçiminde tabakalı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 2021- 2022 eğitim öğretim yılı 2. döneminde Afyonkarahisar ilinde bulunan 3 farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip devlete bağlı ilkokulda 4.sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlilik Ölçeği yapılan geçerlik ve güvenirlik analizlerinin sonucunda 18 maddelik son halini almıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, girişimcilik eğitimi, 21. Yüzyıl becerileri, ilkokul öğrencileri, ölçek geliştirme.

ABSTRACT

DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP EFFICACY SCALE FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS: VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Damla MUTLU

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION**

October, 2023

Advisor: Prof. Dr. Tuğba SELANİK AY

As one of the 21st century skills, entrepreneurship skill is one of the eight key competencies in curricula, and it is a skill that should be acquired from an early age. Entrepreneurship skills include many skills such as communication, innovative and innovative thinking, problem solving and decision making skills. Entrepreneurship training enables individuals to discover their entrepreneurial side and thus become more successful in the initiatives they will realize. In line with this information, the aim of this study is to develop a scale to determine the entrepreneurial self-efficacy of 4th grade students. It is also expected to contribute to researchers and teachers in determining the methods and practices that have an impact on students' entrepreneurship skills. The research is a scale development research. The research started by reviewing the entrepreneurship topic in the literature and the scales on this subject. The format of the scale planned to be developed was determined. A pool of items was created by supporting the literature review with interviews conducted with students. After being submitted to the expert opinion, a preliminary test of the scale was conducted and the necessary changes were completed and a 5-point Likert-type draft scale with 39 items was formed. The research was carried out in the 2nd semester of the 2021-2022 academic year in the 4th grade of 3 public primary schools with different socio-economic levels in Afyonkarahisar province. The Entrepreneurship Self-Efficacy Scale for Primary School Students was finalized with 18 items as a result of the validity and reliability analyses.

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneurship education, 21st century skills, primary school students, scale development.

ÖN SÖZ

Girişimcilik becerisinin önemi son yıllarda giderek artmaktadır. Bir beceri olan girişimciliğin eğitime erken yaşlarda başlanması gerektiği görülmektedir. Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak edinmeleri gereken bir beceri olan girişimcilik, iş hayatlarında onları daha verimli kılacaktır. Girişimcilik becerisi birçok 21.yy becerisi ile de ilişkilidir. İletişim, karar verme, problem çözme, yenilikçi düşünme gibi birçok beceriyi gerektiren girişimcilik becerisi bireyin günlük yaşamında da iş hayatında da katkı sağlayan bir beceridir. Girişimcilik becerisine öğretim programlarında yer verilmiştir. İlkokul öğrencilerine uygun olacak etkinliklerin girişimcilik becerisi üzerindeki etkisinin belirlenmesi ve sonuçlarına uygun olarak öğretim programlarının güncellenmesi, aday öğretmenlerin eğitimlerine derslerin eklenmesi ve çalışmakta olan öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle daha yetkin hale getirilmesi gerekmektedir. Girişimcilik becerisi eğitiminin şekillenmesi açısından öğrencilerin girişimcilik özyeterliklerinin belirlenmesi gerekmektedir. İlkokul öğrencilerinin girişimcilik özyeterliklerini ölçmek amacıyla ilkokul 4.sınıf öğrencileri için girişimcilik özyeterlik ölçeği geliştirilmiştir. Geliştirilen girişimcilik özyeterlik ölçeğinin girişimcilik becerisi ile ilgili yapacak araştırmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Lisans eğitimimden itibaren kendimi keşfetmemi sağlayan, bana bilgileriyle ve tecrübeleriyle ışık tutan, üzerimdeki emeği çok fazla olan, hayata bakış açısına, enerjisine ve hoşgörüsüne hayran olduğum değerli tez danışmanım Prof. Dr. Tuğba SELANİK AY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Daha iyi bir çalışma ortaya çıkarmam adına yapıcı eleştirilerini, değerli görüşlerini ve vakitlerini benden esirgemeyen değerli jüri üyeleri Prof. Dr. Nil DUBAN ve Doç. Dr. Hatice TÜRE çok teşekkür ederim.

Hem lisans hem de yüksek lisans eğitimimde bana kattıkları bilgileri ve yapıcı eleştirileri ile kendimi geliştirmemi sağlamak için bana çok değerli vakitlerini ayıran değerli hocalarım Prof. Dr. Bülent AYDOĞDU ve Doç. Dr. Koray KASAPOĞLU'a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecim boyunca bana her zaman destek olan canım babam Şenol MUTLU'ya, süreçte karşılaştığım her iyi ve kötü olayı paylaştığım canım annem Zahide MUTLU'ya ve bu süreci kolaylaştırmak adına elinden geleni yapan canım ablam Deniz ALÇİÇEK'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecimde bana sağladıkları psikolojik destek için değerli arkadaşlarım Elvan DALKILIÇ TEKİN'e ve Kübra ŞANALDI KILIÇ'a çok teşekkür ederim.

Damla MUTLU
2023, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. GİRİŞİMCİLİK.....	4
1.1. GİRİŞİMCİLİK TANIMLARI.....	4
1.2. GİRİŞİMCİLİK İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR	6
1.2.1. Girişimci	7
1.2.2. Girişimcilik Eğitimi	9
1.3. GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ	10
1.4. GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ	11
1.4.1. İç Girişimcilik	12
1.4.2. Stratejik Girişimcilik.....	12
1.4.3. Fırsat Girişimciliği.....	13
1.4.4. Yaratıcı Girişimcilik.....	13
1.4.5. Orijinal Girişimcilik	14
1.4.6. Sanal (Dijital) Girişimcilik.....	14
1.4.7. Küresel (Uluslararası) Girişimcilik.....	15
1.5. GİRİŞİMCİLİĞİN ALT BECERİLERİ ve 21. YÜZYIL BECERİLERİ	16
1.5.1. Empati	17
1.5.2. İşbirliği.....	17
1.5.3. Yenilikçi Düşünme.....	17
1.5.4. Eleştirel Düşünme.....	18
1.5.5. Problem Çözme.....	18
1.5.6. Karar Verme	18
1.5.7. Öz Denetim.....	18
1.5.8. Araştırma	18
1.5.9. Çevre Okuryazarlığı.....	19
1.5.10. Dijital Okuryazarlık	19
1.5.11. Sosyal Katılım	19
1.5.12. Finansal Okuryazarlık	19
1.5.13. Hukuk Okuryazarlığı.....	20
1.5.14. İletişim	20
1.5.15. Gözlem	20
1.5.16. Mühendislik ve Tasarım Becerileri.....	20
1.6. GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	21

1.6.1. Sosyal Çevre	21
1.6.2. Eğitim Düzeyi.....	22
1.6.3. Ekonomik Faktörler	22
1.6.4. Hukukî ve Siyasal Faktörler	23
1.7. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ.....	24
1.8. GİRİŞİMCİ KİŞİLERİN ÖZELLİKLERİ	26
1.9. GİRİŞİMCİLİK VE EĞİTİM.....	31
1.9.1. Girişimcilik Eğitimi ve Kapsamı.....	31
1.9.2. Girişimcilik Eğitiminin Yararları	33
1.9.3. Girişimcilik Eğitimi Modelleri	34
1.9.3.1. Konu İle Bütünleştirilmiş Girişimcilik Eğitimi Modeli	34
1.9.3.2. Öğretim Programı Dışı Etkinlikler Yoluyla Öğrenme Modeli	35
1.9.3.3. Kültürel Model, Okul İklimi ve Yaşam İçindeki Tüm Etkinliklerde Değerler ..	35
1.9.3.4. Girişimcilik Konu Modeli	35
1.9.3.5. Birleşik Model	36
1.10. İLKOKULDA GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ	36
1.10.1. İlkokul Düzeyindeki Öğretim Programları Bağlamında Girişimcilik.....	37
1.10.2. İlkokul Düzeyindeki Öğretim Programlarının Ortak Öğeleri Bağlamında Girişimcilik	37
1.10.3. İlkokulda Yer Alan Öğretim Programları ve Girişimcilik.....	37
1.10.3.1. Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda Girişimcilik	37
1.10.3.2. Matematik Öğretim Programında Girişimcilik	38
1.10.3.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Girişimcilik	39
1.10.3.4. Türkçe Öğretim Programında Girişimcilik.....	39
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	40
2.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	40
2.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	69

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	72
1.1. İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ İÇİN GİRİŞİMCİLİK ÖZYETERLİK ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRME SÜRECİ	72
1.1.1. Alanyazın Taraması	73
1.1.2. Ölçek Formatının Belirlenmesi ve Madde Havuzunun Oluşturulması.....	73
1.1.3. Taslak Ölçeğin Uzman Görüşlerine Başvurulması	75
1.1.4. Ön Deneme Uygulaması.....	75
1.1.5. Taslak Ölçeğin Örneklem Uygulanması.....	75
1.1.6. İÖİGÖÖ Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri.....	77
1.2. VERİLERİN ANALİZİ	77
1.2.1. Geçerlik Analizi	77
1.2.2. Güvenirlik Analizi	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

1. İLKOKUL ÖĞRENCİLERİYLE YAPILAN GÖRÜŞMELERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR	80
---	----

2. AÇIMLAYICI FAKTÖR ANALİZİ VE FAKTÖRLERİN İSİMLENDİRİLMESİ	114
3. DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ SONUÇLARI.....	117
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	123
KAYNAKÇA.....	132
EKLER DİZİNİ	145

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Girişimci Bireyin Özellikleri	27
Tablo 2. Nitel Boyutta Görüşülen Katılımcıların Özellikleri	74
Tablo 3. Nicel Boyutta Araştırmada Yer Alan Örneklemin Özellikleri	76
Tablo 4. “Ekip Çalışmasına Yatkinlık Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri.....	81
Tablo 5. “İletişim Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri	85
Tablo 6. “Çalışkanlık, Sorumluluk Ve Kararlılık Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri	89
Tablo 7. “Yenilikçilik Ve Girişim Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri.....	91
Tablo 8. “Problem Çözme Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri.....	95
Tablo 9. “Risk Alma Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri	98
Tablo 10. “Kaynak Yönetimi Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri ..	99
Tablo 11. “Rekabet Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri	103
Tablo 12. “Fırsatları Fark Etme Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri	105
Tablo 13. “Çevreci Girişimcilik Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri	106
Tablo 14. “Sosyal Girişimcilik Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri	109
Tablo 15. İlk Analizden Elde Edilen Özdeğerler ve AVM.....	115
Tablo 16. Girişimcilik Özyeterlik Ölçeğinin Faktör ve Madde Yükleri.....	115
Tablo 17. İlk Tur DFA Sonucu Elde Edilen Değerler	117
Tablo 18. İkinci Tur DFA Sonucu Elde Edilen Değerler	119
Tablo 19. Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği Cronbach Alfa Katsayı Sonuçları	119
Tablo 20. Girişimcilik Özyeterlik Ölçeğinden elde edilen Kolmogorov Smirnov Testi Sonuçları.....	120
Tablo 21. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Özyeterliklerinin Cinsiyete Göre Dağılımını Gösteren Mann Whitney U Sonuçları	120
Tablo 22. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Özyeterliklerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımını Gösteren Kruskal Wallis Sonuçları.....	121
Tablo 23. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Özyeterliklerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımını Gösteren Kruskal Wallis Sonuçları.....	121
Tablo 24. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Özyeterliklerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımını Gösteren Kruskal Wallis Sonuçları	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Girişim, Girişimci ve Girişimcilik İlişkisi	7
Şekil 2. Girişimcilik Türleri	11
Şekil 3. Girişimcilik Eğitimi Açısından Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar.....	32
Şekil 4. İlkokul Öğrencileriyle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Temalar.....	80
Şekil 5. İlk Tur DFA Sonucu.....	117
Şekil 6. İkinci Tur DFA Sonucu.....	118

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

&: Ve

ADDİE: Analiz Etme, Tasarlama, Geliştirme, Uygulama ve Değerlendirme

Akt: Aktaran

AR-GE: Araştırma ve Geliştirme

ATBÖ: Argümantasyon Temelli Bilim Öğrenme

BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezleri

FEMÜĞİ: Fen, Mühendislik ve Girişimcilik Uygulamaları

FESEA: Fen Eğitiminde STEM Entegreli Argümantasyon Temelli Uygulamaların

FeTeMM: Fen, Teknoloji Matematik ve Mühendislik

FMGU: Fen, Mühendislik ve Girişimcilik Uygulamaları

KOSGEB: T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

MDU: Mevcut Ders Uygulamaları

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SBDÖP: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

STEAM: Science Technology Engineering Art Mathematic

STEM: Science Technology Engineering Mathematic

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

vd: Ve diğerleri

yy: Yüzyıl

GİRİŞ

Girişimcilik, bireylerin çevresinde fark ettiği bir soruna çözüm üretmesi veya farklı bir fikirle bir ürün/hizmet üretmesidir. Girişimcilik günlük yaşamda ve toplum olarak bireylerin sosyal ve ekonomik hareketlerinin geliştirilmesinde oluşabilecek fırsatları daha iyi görmelerini sağlayan, birçok disiplin ile de ilişkili şemsiye bir kavramdır (Başar, 2013). Girişimci, girişimi planlayan ve gerçekleştiren bir bireyken girişimcilik fikir olarak başlayan ve fikrin gerçekleşmesiyle devam eden bir süreçtir. Süreç sonunda ortaya çıkan ürün/hizmet ise girişim olarak adlandırılmaktadır. Girişimcinin özellikleri olarak kural ve kaynak sınırlamalarına takılmadan fikir üretme, yapacağı işlerin daha iyi olması için çalışma vizyonuna sahip olma sayılabilir. (Sarıtürk, 2020). Girişimcilik eğitimi ile kazandırılan beceri ve özellikler ile bireyin hayatı boyunca kullanabileceği yeteneklerin kazanımının sağlandığı görülmüştür (Vesper ve Gartner, 1997). Girişimcilik eğitiminde asıl amaç bireylerin girişimci yönlerini keşfetmelerini sağlamak ve bunları gerçekleştirmelerini sağlamaktır. Girişimcilik tarih, psikoloji, sosyoloji ve eğitim temelli olarak farklı açılardan incelenmektedir.

Girişimcilik türlerinden iç girişimcilik, stratejik girişimcilik, fırsat girişimciliği, yaratıcı girişimcilik, orijinal girişimcilik, sanal/dijital girişimcilik, ve kültürel/uluslaraası girişimcilik araştırmaya dahil edilmiştir. İç girişimcilik girişimci bireylerin çatısı altında oldukları kurumun gelişimi için girişimcilik ruhu ile yeni bir atmosfer oluşturma görevinin üstlendiği ve karlı bir süreç başlattığı bir girişimcilik türüdür (Naktiyok, 2004). Stratejik girişimcilik, küreselleşen teknoloji ve piyasanın rekabet ortamında avantajlı bir şekilde geliştirilerek yeniliklerle donatıldığı bir girişimcilik türüdür (Yılmaz ve Görmüş, 2012). Fırsat girişimciliği, bireylerin öngörülü bir şekilde geleceğe yönelik maddi gelir elde etmeyi sağlayacak alanları keşfetmesi ve bu konuda yatırımlar yapmasıdır (Küçük, 2005). Yaratıcı girişimcilik piyasada var olan ürünün kalite, fiyat, standart veya tasarım gibi açılardan yenilenerek pazarda yerini almasını sağlayan girişimcilik türüdür (Taşkın, 2018). Orijinal girişimcilik, temelden başlanarak girişimcilerin kendi imkan ve becerileriyle başlattıkları girişimdir (Cin ve Günay, 2013). Sanal/Dijital girişimcilik, tasarlanan ürünün (ürün, hizmet, eğitim vb.) iletişim ağları yoluyla satılmasına denir (Doğan, Altın ve Başar, 2013). Kültürel/Uluslar arası girişimcilik ülkesel sınırları yok sayarak kurumları için değer yaratma amaçlı, yenilikçi, proaktif ve risk alabilme davranışların birleşmesi olarak tanımlanmaktadır (Yalçın ve Ünner, 2019).

Giriřimcilik becerisi 21.yy becerileri ile ilişkilendirilebilir. Bu araştırma kapsamında girişimcilik becerisi empati, işbirliği, yenilikçi dūřünme, eleştirel dūřünme, problem çözmeye, karar verme, öz denetim, araştırma, çevre okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, sosyal katılım, finansal okuryazarlık, hukuk okuryazarlığı, iletişim, gözlem ve mühendislik ve tasarım becerileri ile ilişkilendirilmiştir. Alanyazın incelendiğinde 21.yy becerilerinin bazılarının girişimci bireylerin kişilik özelliklerinde de yer aldığı görölmüştür. Giriřimcilik sadece bireyin kişilik özellikleri ile değil sosyal çevre, eğitim düzeyi, ekonomik faktör, hukuki ve siyasi faktörler ve kültürel çevre gibi birçok değişkene de bağlı olarak değişim göstermektedir. Bu değişimlere göre şekillenen girişimcilik, ölkelerin hızla yükselmeleri ve gelişmeleri toplumlarındaki girişimciler sağladıkları için önemlidir. Toplumun gelişimi dışında bireysel olarak istedikleri ve sağlıklı iř ortamlarını oluşturabilmeleri açasından da bireysel olarak girişimcilik önemlidir.

Girişimcilik eğitiminde amaç; girişimcilik yeteneklerinin belirlenmesi ve teşvik edilmesi, değişime uygun olarak sergilenecek davranışların geliştirilmesi, girişimcilik her konusunda desteklenmesi, eylem planı oluşturmanın öğretilmesi yer almaktadır (Raposo ve Paco, 2011). Bireyin kendini keşfetmesi ile girişimci yönlerini belirlemesi gerekmektedir. Girişimcilik eğitimi, sadece okul dışı etkinliklerle değil günümüz eğitim sisteminde de öğretim programlarında yer verilmektedir. İlkokul öğretim programları incelendiğinde Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'ndaki 3 genel amaç ve 10 kazanım, Matematik Dersi Öğretim Programı'ndaki 4 özel amaç, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki 3 genel amaç ve 4 kazanım, Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki 4 genel amaç ve 6 kazanım girişimcilikle ilişkilendirilmiştir. Araştırmalar sonucunda ilkokul öğrencilerinin girişimcilik özyeterlik düzeyini belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkokul 4.sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterlik düzeylerini belirlemek üzere geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesidir. Ayrıca tez kapsamında aşağıdaki sorulara da cevap aranmıştır:

1. İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterlikleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

2. İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterlikleri ile anne eğitim

düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

3. İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterlikleri ile baba eğitim düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

4. İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterlikleri ile eğitim gördükleri okulun sosyo-ekonomik düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Araştırma ile geliştirilen İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği ile ilkokul 4.sınıf öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri belirlenebilecek ve bu ölçek girişimcilik özyeterlik düzeyi üzerinde etkisi olabileceği düşünülen etken, yöntem ve tekniklerin belirlenmesini sağlayabilecek araştırmalarda kullanılabilecektir. Erken yaşta kazandırılması gereken girişimcilik becerisine yönelik birçok araştırma bulunsa da ilkokul öğrencilerine yönelik olarak bir girişimcilik özyeterlik ölçeğine rastlanmamıştır. Bu araştırma ile alanyazındaki boşluğun doldurulması öngörülmektedir.

Sayıtlar

- Öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmelerde ve ölçek uygulamalarında öğrencilerin gerçek ve samimi yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- Araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezinde İl Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 3 devlet okulu ile sınırlıdır.
- Araştırma 400 ilkokul 4.sınıf öğrencisi ile sınırlıdır.

Tanımlar

Girişimcilik: Oluşan ihtiyaçların giderilmesi için para, doğa, teknoloji ve çaba unsurlarını en minimum şekilde kullanmaktır (Şenel ve Kocaalan, 2018).

Girişimcilik Eğitimi: Girişimcilik kavramının anlaşılması, fikirlerin eyleme dönüştürülmesi için girişimcilik tecrübesi edinilmesi ve fırsatların fark edilip değerlendirilmesini amaçlayan eğitimidir (Başar, 2013).

21. Yüzyıl Becerileri: Gelişen dünyada ortaya çıkan bilgi toplumuna uyum sağlamaları için gereklilikleri sağlamaları, öğrenme ve yenilenme, bilgi teknolojileri okuryazarlığı, yaşam becerileri gibi üst düzey düşünme becerileridir (Kalemkuş ve Bulut Özek, 2021).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. GİRİŞİMCİLİK

Tezin bu bölümünde girişimcilik on temel başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıklar girişimcilik tanımları, girişimcilik ile ilgili kavramlar, girişimciliğin tarihsel gelişimi, girişimcilik teorileri, girişimcilik türleri, girişimcilik becerileri, girişimciliğin alt boyutları, girişimciliği etkileyen faktörler, girişimciliğin önemi, girişimci kişilerin özellikleri biçiminde sıralanmıştır.

1.1. GİRİŞİMCİLİK TANIMLARI

Gelişen ve değişen dünyada zamanla istekler ve gereksinimler değişkenlik göstermektedir. İstek ve gereksinimlerin değişmesi ile iş dünyasında da değişim ve gelişmeler görülmektedir. Alışılmış ve bilinen meslekler zamanla yerini kendine özgü ve çağın gereksinimlerini karşılayabilecek mesleklere bırakmıştır. İş dünyasındaki farklı meslek gruplarının ortaya çıkmasına paralel biçimde eğitim sistemi de bu durumdan etkilenmiştir. Günümüzde karmaşık ve esnek sorunlara karşı çözüm odaklı olabilen, güçlü iletişim kurabilen, bilgiyi edinip yönetebilen ve grup çalışması yapabilen bireylere gereksinim duyulmaktadır (Çetin, Şahin, Mertol, Arcagök ve Girgin, 2017). Günümüz eğitim sistemi ile artık öğretmen tarafından verilen bilgiyi pasif alıcı olarak öğrenen ve yalnızca ilgili alana uyarlayan bireyler değil bilgiyi öğretmen aracılığıyla şekillendiren, farklı alanlara uyarlayan ve özgün düşünen bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. 2005 öğretim programlarıyla başlayan yapılandırmacı yaklaşım ile öğrenciyi merkeze alan öğretim programları tasarlanmıştır. Bu programlarda öğrencilerde; eleştirel ve yaratıcı bakış açısına sahip olma, iletişim kurma, araştırma yapabilme, problem çözme, teknolojiyi etkin kullanma ve girişimcilik vb. becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır (MEB, 2005). İş dünyasındaki değişimi destekleyecek olan bu becerilere verilen değer günümüzde artmıştır. Özellikle girişimcilik becerisi ilişkilendirilebileceği birçok beceri ve alan ile bu gereksinimleri karşılamaya hizmet etmektedir.

Kavram olarak “girişimcilik”in ortaya çıkışına ve gelişimine bakıldığında, ilk defa ortaçağda kullanılan, “entreprender” kökünden “üstlenmek, girişmek” anlamında kullanıldığı görülmektedir. “Girişimci” kavramı Latince’de “intare” kökü ile, İngilizce’de enter (giriş) ve pre (ilk) köklerinden oluşan ve “entrepreneur” ilk fikir

ortaya koyan, başlayan anlamındadır (Korkmaz, 2000). Alanyazına bakıldığında girişimcilik kavramı ile ilgili birçok tanım görülmektedir. Aşağıda alanyazında geçen girişimcilik tanımlarına yer verilmiştir:

Girişimcilik, bireylerin oluşan fırsatları görebilmesi, bu fırsatları değerlendirmek için farklı kaynakları ve süreçleri bütünleştirebilmesi, analiz etmesi ve bu fırsatlardan yararlanmasıdır (Shane ve Venkataraman, 2000); gerekli çaba ve vakit ayırarak, ekonomik, fiziksel ve sosyal riskler alarak, maddi kazançlar, bireysel tatmin ve bağımsızlık kazandığı yeni bir oluşum yaratma sürecidir (Hisrich ve Peters, 2001'den Akt. Aytaç ve İlhan, 2007); içinde yaşanılan çevrenin yarattığı fırsatları fark etme, fırsatlardan düşler tasarlama, düşleri projeleştirme, projeleri hayata geçirerek günlük yaşamdaki bir gereksinimi giderecek yapıya sahip olmaktır (Bozkurt, 2006); davranışsal boyutu ile bir bireyin ya da topluluğun fırsatları fark etmeye açık olması ve sorumluluk alarak yaratıcı sonuçlar ortaya çıkarması iken, duyuşsal boyutu ile ise bir fırsatın fark edilmesi ve değerlendirilmesi, iş kavramının ve gerekli kaynakların belirlenip elde edilmesi, risk alınıp uygulamaya geçilmesi ve sonuçların kullanılmasına yönelik faaliyetlerdir (Börü, 2006); ekonomik yönden maddi bir kaynak, psikolojik olarak bağımsızlık, azim, tatmin ve heves, sosyolojik açıdan ise bulunulacak konum, güç ve itibar gibi sonuçlara yol açan riskli, stresli ve özel çaba gerektiren bir değer yaratma sürecidir (Top, 2006'dan Akt. Yurtseven, 2020); kaynakları ekonomik olarak değerlendirme ve harekete geçirme davranışıdır (Aytaç, 2006); emek, teknoloji, maddi kaynak ve doğal kaynaklar olarak adlandırılan üretim faktörlerini bir araya getirerek mal veya hizmet üretme faaliyetleridir (Yılmaz ve Sünbül, 2009); bireylerin, çevresindeki fırsatları görerek ve risk alarak plan ve projeler yapma, bunları günlük yaşama uyarlama ve bu sayede hayatı daha yaşanabilir hale getirme uğraşıdır (Gömlüksiz ve Kan, 2009); yenilik üretme, risk alma, fırsatları görme ve uygulama yapma faaliyetlerinin tamamıdır (Ercan ve Gökdeniz, 2009); bireyin yeni bir ürün veya hizmet ortaya koymak için fırsatları fark etmesiyle başlayan süreçtir (Fisher ve Reuber, 2010'dan Akt. Keleş, 2021); günlük yaşamda ve toplum olarak bireylerin sosyal ve ekonomik hareketlerinin geliştirilmesinde oluşabilecek fırsatları daha iyi görmelerini sağlayan, birçok disiplin ile de ilişkili şemsiye bir kavramdır (Başar, 2013); çevreyle olumlu ve güçlü iletişim kurabilme, plan yapıp uygulayabilme, risk alma; herhangi bir alanda ihtiyaç doğan durumları belirleme ve ihtiyaca yönelik geliştirilen ürün ya da hizmeti pazarlama gibi becerileri içeren çok boyutlu bir yapıdır (Akyürek, 2013);

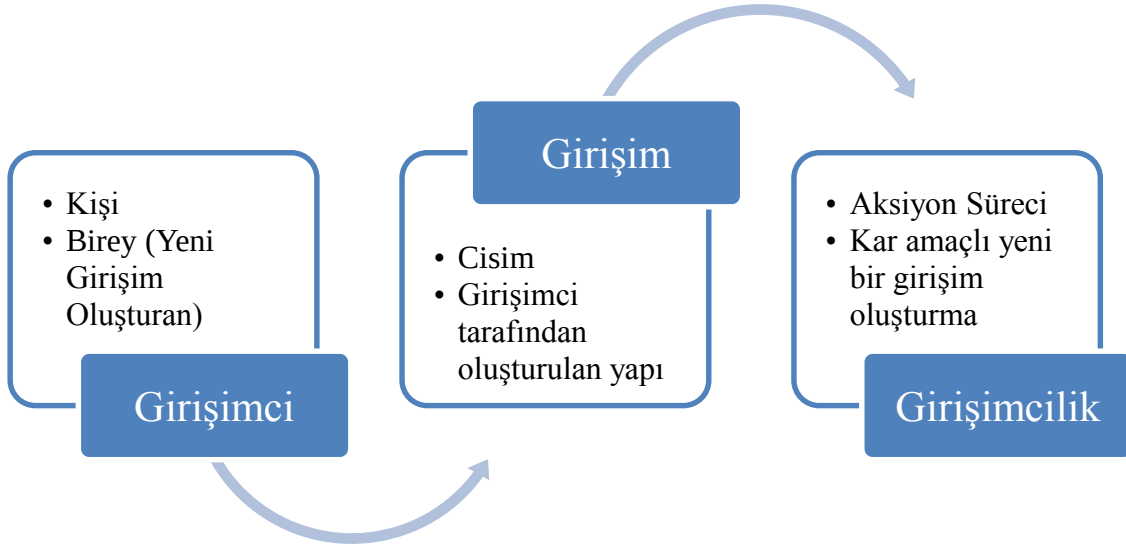
kökeninde gelişim, değişim ve yeniliği hedefleyen ve bunları kar amacı güderek yapan bir tür eylemdir (Yılmaz, 2014); bir ürün ya da hizmet ortaya koymak hedefiyle üretim faktörlerinin bütünleştirilmesi ve bir fırsatı bir oluşuma dönüştürmektir (Hancıoğlu ve Tekin, 2018); oluşan ihtiyaçların giderilmesi için para, doğa, teknoloji ve çaba unsurlarını en minimum şekilde kullanmaktır (Şenel ve Kocaalan, 2018); Girişimcilik, fark edilen veya bugüne kadar fark edilmemiş toplumsal gereksinimlerin ortaya çıkması ile başlayan sosyal boyutu ile kâr amacı ötesinde topluma yarar sağlayan bir olgudur. Bu bakış açısıyla ele alındığında, sosyal içerikli zihinsel bir süreci temsil etmektedir. Girişimcilik, zihinsel bir değişim oluşturma çabasıdır (Yılmaz, 2014) denir.

Alanyazında girişimcilik ile ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde girişimcilik bir amaç ile başlayan, çevre şartları ve kaynaklar göz önünde bulundurularak gerekli adımlar atıldıktan sonra, yenilik ve yaratıcılığı içeren; kimi zaman bir sorunu çözmeye yönelik, kimi zaman da bir gereksinimi karşılamaya yönelik olarak sürdürülen; sosyal, çevresel ve ekonomik boyutları olan bir süreç biçiminde tanımlanabilir. Yapılan tanımda da görüldüğü gibi girişimciliğin içinde girişim ve girişimci doğal olarak vardır. Girişimcilik becerisinin kazandırılması söz konusu olduğunda devreye giren kavram girişimcilik eğitimi olarak ifade edilmektedir.

1.2. GİRİŞİMCİLİK İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Girişimcilikle ilgili temel kavramlar olarak alanyazındaki farklı araştırmalara dayalı biçimde girişimci, girişimcilik ve girişimcilik eğitimi başlıklarına yer verilmiştir. Tanımlara geçmeden önce girişim, girişimci ve girişimcilik arasındaki ilişkinin çerçevesini çizmek daha net biçimde kavramları ve aralarındaki hiyerarşiyi belirlemeye katkı sağlayabilir:

Şekil 1. Girişim, Girişimci ve Girişimcilik İlişkisi



Kaynak: Murthy, 2009: 41.

Şekil 1’de görüldüğü üzere girişimcilik girişimcinin bir girişim yapması ile oluşan süreçtir. Şekilde verilen girişim bir ürün veya hizmet olarak yeni bir oluşumdur. Girişimi yapan bireye girişimci denir. Girişimci bireyler sektördeki eksikliği ya da problemi fark ederek yeni bir ürün ya da hizmeti geliştiren bireylerdir. Girişimcinin girişim yapması sürecine girişimcilik denir. Eksikliğin ya da sorunun belirlenmesi ile girişimcilik süreci başlar. Ürün veya hizmetin planlanması, tasarlanması ve pazara sürülmesi ile süreç devam eder. Ortaya konulan ürünün pazarda yerini almasıyla da bitmeyen girişimcilik süreci, ürünün durumunu ve gelişimini de takip edildiği süreçtir. Süreçte karşılaşılan durumlara göre ürün geliştirilir ve yenilenir. Girişimci alanyazında farklı pek çok biçimde tanımlanmıştır:

1.2.1. Girişimci

1755’de Fransız Cantillon girişimciyi, ekonomik parametreler içerisinde, kar elde etmeyi ve risk almaya arzulu, önsezi yeteneği olan ve yaratıcı bir bireyi tanımlamak için kullanmıştır (Culhane, Jann-Marie, 2003’den akt. Ağca ve Yörük, 2006). Günümüzde “girişim” ve “girişimci” olarak kullanılan kavramlar "teşebbüs" ve "müteşebbis" kavramlarının yerini almıştır. Girişim (enterprise); bir işi yapmak için harekete geçme, başlama, kalkışma durumunu ifade ederken, girişimci (entrepreneur) ise böyle bir durum içinde yer alan girişken kişiyi ifade etmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007).

Hisrich ve Peters (2001), girişimciyi; emek, hammadde ve diğer varlıkları daha büyük olanaklar yaratacak şekilde bir araya getiren kişi olarak tanımlamaktadırlar. Girişimciyi, aynı zamanda değişiklik, yenilik ve yeni bir düzenin yaratıcısı olarak görmektedirler (Aytaç ve İlhan, 2007, 103). Zimmerer ve Scarborough (1998)'a göre girişimci; risk alıp fırsatları değerlendirerek, belirsizlik altında büyüme ve kâr elde etmek amacıyla, sermaye yaratabilmek için gerekli kaynakları toplayarak, yeni iş ya da işletme oluşturan kişidir (Eren, 2019). Müftüoğlu ve Durukan (2004)'a göre girişimci, üretim faktörlerini bir araya getirerek, ekonomik mal ve hizmet üretimi için gerekli girişimi yapan, üretim için gerekli maddi kaynakları ve üretimin değerlendirileceği pazarları bulan kişidir (Çetinkaya Bozkurt ve Alparslan, 2013). Girişimci belirli bir mal veya hizmeti üretmek, üretip pazarlamak veya yalnızca pazarlamak için, kendisine ait veya başkalarından temin ettiği sermayeyi üretim faktörlerine yatıran ve böylece kar veya zarar etme olasılığını göze alan özel veya tüzel kişi şeklinde ifade edilebilir (Şimşek, 2007). Ercan ve Gökdeniz (2009)'e göre girişimci, eski dönemler için atak ve tuttuğunu koparan olarak tanımlanırken, günümüzde sakin, bilgi temeliyle düşünen ve yenilikçi bir bakış açısında sahip birey olarak tanımlanmaktadır. Girişimci, ülkenin gelişen ekonomisinde gereken risk alan işletmeciliği yapan itici güçtür (Yelkikalan, Akatay, Yıldırım, Karadeniz, Köse, Koncagül ve Özer, 2010). Uluyol (2013)'e göre girişimci, yeni düşünceler geliştiren, bu düşüncelerin yayılması ve uygulanmasını hızlandıran, bir başka açıdan yeni alanların doğmasını sağlayan, sektördeki teknolojik verimliliğini arttıran ve bu sayede ekonomik açıdan gelişmeyi hızlandıran kişilerdir. Akdemir (2019)'e göre girişimci işletme kurma, yönlendirme ve geleceğe yönelik planlamalar yapıp yürüten kişidir (Yılmaz, 2014). Girişimci; yeniliğe açık, yaratıcı, risk alan, kendine güvenen, özgüveni ve belirsizliğe karşı hazır, iletişimi kuvvetli bireydir. Sayılan bu özelliklerin bazıları doğuştan bazıları da geliştirilebilecek özelliklerdir. Alınacak eğitim ile bu özellikler geliştirilmesi mümkündür (Şenel ve Kocaalan, 2018).

Girişimci, fırsatları fark edip yenilik yapmak isteyen ve bu fırsatı riskleri ile değerlendirdikten sonra bu alanda üretim yapan kişidir (Hancıoğlu ve Tekin, 2018). Yurtseven ve Ergün (2018)'e göre girişimci, dünyadaki gelişmelere ayak uyduran, toplumdaki ihtiyaçları belirleyip bu ihtiyaçlara yönelik çalışmalar yapan, yenilikçi ve yaratıcı faaliyetlerde bulunan kişilerdir. Seçgin (2020)'e göre girişimci, pazardaki fırsatı değerlendirip kendi işini kuran kişilerdir. Bireysel olarak iş sahibi olmakla kalmayıp başarılı oldukları takdirde başkaları için de iş olanağı yaratan kişilerdir. Sarıtürk

(2020)'e göre girişimci, kural ve kaynak sınırlamalarına takılmadan fikir üreten, yapacağı işlerin daha iyi olması için çalışma vizyonuna sahip kişidir. Girişimci bireylerin yetiştirilmesi her ülkenin geleceği ve ekonomisi için önem taşımaktadır. Bu nedenle ülkeler pek çok derse ait öğretim programına girişimciliği yerleştirmenin yanında kimi zaman da doğrudan girişimcilik eğitimi adı altında bu beceriyi kazandırmaya çalışmaktadırlar.

1.2.2. Girişimcilik Eğitimi

Günümüzde yapılan araştırmalarla bireylere girişimcilik becerisinin eğitim yoluyla kazandırılacağı görüşüne varılmıştır (Korkmaz, 2012; Deveci, 2015; Uygun ve Güner, 2016). Günümüzde yetiştirilmek istenen bireylerde bulunması gereken bir beceri olarak geçen girişimcilik becerisi 2018 yılından itibaren öğretim programlarında da yer almaya başlamıştır. Birçok dersin öğretim programında da yer almaktadır (MEB, 2018). Girişimcilik eğitiminde temel amaç, bireylerin kendi yetenek ve becerilerini keşfetmelerini sağlamak ve ilgi alanlarına uygun bir şekilde ortaya çıkarmalarını sağlamaktır (Çetinkaya Bozkurt ve Alparslan, 2013). Girişimci bireylerde bulunan iletişim kurma, bireysel ve grup çalışmalarına yatkın olma, risk alma, fırsatları görme, analiz yapma ve planlı çalışma gibi özelliklerin geliştirilmesi de girişimcilik eğitiminin amaçlarındandır. Girişimcilik eğitiminde amaç sadece girişimci yetiştirmek değildir, bireylerin değişim ve belirsizlikle karşı karşıya kaldıklarında ne tür bir yol izlemeleri gerektiği konusunda yardımcı olmaktır. Başka bir araştırmaya göre girişimcilik eğitimi ile bireyde kararlılık, başarıma arzusu, sorumluluk bilinci, bir işe başlayabilme, içsel kontrol odağının gelişmesi gibi önemli özellikler de öğretilmektedir (Arasti, Falavarjani ve Imanipour, 2012). Girişimcilik eğitimi ile kazandırılan beceri ve özellikler ile girişimcilik niyeti ve davranışlarının kolaylaştığı ve girişimci yeteneklerinde gelişim görüleceği ve bireyin hayatı boyunca kullanabileceği yeteneklerin kazanımının sağlandığı görülmüştür (Vesper ve Gartner, 1997). Girişimcilik eğitimi ile bireyler farklı sorunlar arasında bağ kurup, analitik düşünebilecek ve bu sayede çözüm odaklı olarak yetişeceklerdir (Kuratko, 2005). Bireysel ve çevresel etkenlerin birleşimi olan girişimcilik eğitimi, daha çok genç bireylerin hayallerindeki kendi iş sektörlerini kurmalarında ve girişimci bireylerin yetiştirilmesinde ve geliştirilmesinde önemli bir konumdadır (Büyükyılmaz, Karakaya ve Yıldırım, 2015).

1.3. GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Girişimcilikle ilgili alanyazın tarandığında girişimciliğin tarih, psikoloji, sosyoloji, ekonomi, eğitim gibi pek çok alan ile ilişkili olduğu görülmektedir:

Tarih Temelli Girişimcilik: İlk Türk topluluklarında girişimcilik faaliyeti olarak sayılabilecek birçok örneğe rastlanmaktadır. Atın evcilleştirilerek birçok iş için kullanılması, su kanallarının yapılması, kitabe oluşturulması, ok, kılıç, yay ve demir gibi araçların geliştirilmesi, özgün alfabe geliştirmesi, matbaanın icat edilmesiyle kütüphanecilik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi önemli girişimcilik faaliyetleri olarak sayılabilir (Tarhan, 2018).

Psikoloji Temelli Girişimcilik: Psikolog McClelland'a göre girişimcilik ekonomik bir ihtiyaçtan önce başarıma ihtiyacıyla ortaya çıkar. Bireyin çözüm odaklı olması, hedefler koyarak başarıyı planlayarak risk alması ve motive olarak harekete geçmesi başarıyı getirmektedir (Top, 2006). Burada sayılan kişilik özellikleri ile girişimcilik psikoloji alanıyla temellendirilmiştir.

Sosyolojik Temelli Girişimcilik: Girişimci bireylerin yetişmesinde aile, eğitim düzeyi, sosyal çevrenin etkisini açıklayan yaklaşımlar sosyolojik temelli yaklaşımlardır. Girişimci bireylerin yetiştikleri toplumdan etkilenmelerini temele alan bu yaklaşımlarda bireyler, sosyal çevre ve güven ve ahlak olarak iki farklı açıdan incelenebilir. İraz (2005), aile yapılarının girişimcilik kişiliği etkilediğini savunmuştur. Ailelerin teşvik edici, kısıtlayıcı ve kararsızlık yaratıcı etki olmak üzere üç farklı şekilde girişimci kişiliğe etkisi vardır (İraz, 2005). Girişimciliği güven ve ahlak çerçevesinde inceleyen araştırmacılar, işbirliği içerisinde yapılan çalışmalarda en önemli kavramı güven, birlikte çalışma konusunda toplumsal sermayeye ise ahlak olarak adlandırmışlardır (Top, 2006). Güven ve ahlak temelli toplumlarda girişimci kişiliğin yetişmesine daha fazla olanak olduğunu savunmuşlardır.

Eğitim Temelli Girişimcilik: 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında girişimciliğe ilişkin geniş açıklamalara yer verilmemekle birlikte 2018 programında da girişimcilik hem bir beceri hem de bir anahtar yetkinlik olarak yer almaktadır. Ancak 2005 sosyal bilgiler öğretim programında nispeten daha fazla açıklamaya yer verildiği görülmektedir. Sosyal Bilgiler (2005) öğretim programında girişimciliğe dönük öğrencilere kazandırılması düşünülen beceriler aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

- Meslekleri ve çevresindeki iş yerlerini tanıma

- Çevresindeki tanınmış ve başarılı girişimcileri tanıma
- Kişilerin ekonomi içinde, çalışan ve tüketici olarak oynadıkları rolleri keşfetme
- Eğitimin kendi gelecekleri üzerindeki önemli rolünü tanıma
- Ekonominin temel kavramlarını edinme
- Girişimciliğin karşı karşıya olduğu zorlukları anlama
- Yenilikçi fikirler sunma ve ürünler tasarlayabilme (MEB, 2005'den Akt. Deveci, 2015: 16-17).

1.4. GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ

Genel anlamda girişimcilik becerisi ekonomi ve eğitim gibi birçok alanda önem taşımaktadır. Girişimciliğin pek çok farklı türünden söz etmek olanaklıdır. Şekil 1'de girişimcilik türleri şu şekilde verilmiştir:

Şekil 2. Girişimcilik Türleri



Şekil 2'de de görüldüğü gibi iç girişimcilik, stratejik girişimcilik, fırsat girişimciliği, yaratıcı girişimcilik, orijinal girişimcilik, sanal/dijital girişimcilik, küresel/uluslararası girişimcilik olmak üzere yedi farklı türünden söz edilebilir. Sözü edilen girişimcilik türlerine ilişkin açıklamalar şu şekildedir:

1.4.1. İç Girişimcilik

Bireylerin örgütsel bir ağ veya bir kuruluş altında kendi becerilerini kanıtlamış insanlarla etkileşime geçerek, kendi beceri ve değerlerini ortaya koydukları ve bu sayede kendilerini keşfetmeleriyle ortaya çıkan bir girişimcilik türüdür (Top, 2006). Bireylerin aktif bir kuruluştaki girişimleri olarak da adlandırılmaktadır. Girişimci bireylerin çatısı altında oldukları kurumun gelişimi için girişimcilik ruhu ile yeni bir atmosfer oluşturma görevinin üstlendiği ve karlı bir süreç başlattığı bir girişimcilik türüdür (Naktiyok, 2004). 1980’li yıllardan bugüne kadar ilgi görmekte olan iç girişimcilik, ekonomik açıdan kurumu canlandırma ve süreçte performansı iyileştirilme gibi yararları vardır. Bu yararları ile iç girişimcilik bütün olarak ekonomiyi ele alarak birçok alanda görülmektedir. Rekabet işletmelerin ulusal ve uluslar arası yarışlarını etkilemektedir (Ağca ve Yörük, 2006). Kurum içerisinde var olan kaynaklar kullanılarak verimliliğin ve etkenliğin sağlanması için çeşitli uygulamalar yapılmasıdır. Söz konusu olan kurumun sahip olduğu kaynaklar: varlıklar, kurumun yetenekleri, organizasyon süreci, kurumun nitelikleri ve bilgi sistemleri olarak geçmektedir (Barney, 1991). Kurum içinde bireylerin özel yetenek ve bilgilerini ortaya çıkararak kurumun başarısını arttırmak için kullanmaları anlamında da kullanılan iç girişimcilik, aynı sektördeki farklı kurumların özgün fikirlerle rekabet avantajı sağlayan bir temel yetenek olarak görülmektedir (Wunderer, 2001).

1.4.2. Stratejik Girişimcilik

Stratejik girişimcilik, girişimcilik ve stratejik yönetimin ortak çalışma alanları olan; inovasyon, network, uluslararasılaşma, örgütsel öğrenme, büyüme, üst yönetim ve yönetişimin dengeli bir şekilde bütünleştirilmesi ile ortaya çıkmış yeni bir iş kavramıdır. Stratejik girişimciliğin özünü oluşturan bu altı ortak alan, girişimcilik açısından, yeni fırsatlar yaratmakta ve stratejik yönetim açısından sürdürülebilir rekabet avantajı kazandırmaktadır (Luke 2009: 31). Temelinde kazanç ve fırsat arama faaliyetlerini barındıran stratejik girişimcilik, küreselleşen teknolojinin ve piyasanın rekabet ortamında avantajlı bir şekilde geliştirilerek yeniliklerle donatılacağını söylemektedir. Stratejik olarak planlı bir şekilde hareket edilen girişim türüdür (Yılmaz ve Görmüş, 2012). Hitt, Ireland, Camp ve Sexton (2001)’a göre, girişimcilik ve stratejik yönetim bir girişim yapmak için oldukça önemlidir. Yeni fırsatların (stratejik yönetim) oluşturulması ve var olan fırsatların değerlendirilmesi ile ortaya çıkan somut (kazançtaki artış) ve soyut (sosyal sermayedeki kazanç) oluşumlar olabilir. Bu nedenle

stratejik yönetim ve stratejik bakış açısı ile girişimsel varlık yaratma süreçleri bir arada ele alınmalıdır.

1.4.3. Fırsat Girişimciliği

Girişimci bireylerde bulunan fırsatları fark etme ve değerlendirme, durumları analiz etme davranışları ile girişimlerini gösterirler. Özellikle fırsat girişimciliğinde ortamdaki fırsatlar; piyasada ürünün olmaması, bir ürünün gerekli standartlara uygun sunulmamış olması, ürünün yeteri kadar üretilmemiş olması gibi etkenlerdir (Tutar ve Altıncaynak, 2013). İş sahalarındaki fırsatların değerlendirilip yeni bir pazar oluşturularak ortaya koyulan girişimcilik türüdür (Tekin, 2014). Fırsat girişimciliğinde yeterli bilgi birikimine sahip olmak ve fırsatları fark etme gibi özelliklere sahip girişimciler ön plandadır (Tekin, 2004). Fırsatçı girişimcilikte bireyler, öngörülü bir şekilde geleceğe yönelik maddi gelir elde etmeyi sağlayacak alanları keşfetmeyi amaçlamakta ve bu konuda yatırımlar yapmaktadır (Küçük, 2005). Bu girişimcilik türünde önemli olan hızlı olabilmektir. Bir ürün veya hizmet açısından pazardaki eksiklik fark edilmeli ve giderilmesi açısından hızlı ve doğru adımlar atılmalıdır. Ürün veya hizmet eksikliği, üretilen ürünlerdeki eksik yönler veya ürünün pazarlama eksikliği olması gibi durumlar girişimci tarafından fark edilmeli ve diğer girişimcilerden daha hızlı bir şekilde giderilmelidir. Fırsatçı girişimcilikte fırsat ortadan kalkmadan hızlı ve doğru yatırımlar yapılmalıdır (Erçelik, 2021). En yüksek verimi alabilmek açısından, var olan durumların farkına varılması, eldeki bilgi ve olanakların değerlendirilmesi gerekmektedir. Yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerini bilişsel zekâ ile bütünleştirerek kullanan girişimci en yüksek verim ile başarmış olacaktır (Kalfaoğlu ve Öge, 2018).

1.4.4. Yaratıcı Girişimcilik

Piyasada var olan ürünün kalite, fiyat, standart veya tasarım gibi açılardan yenilenerek pazarda yerini almasını sağlayan girişimcilik türüdür. Buna ek olarak piyasadaki eksikliği görülen ürünlerin de pazara sunan türdür (Taşkın, 2018). Var olan ürün veya hizmette iyileştirmeye gitmeye yönelik girişimlere yaratıcı girişimcilik denmektedir (Küçük, 2005). Yaratıcı girişimcilikte girişimci, fikirleri ile yeni bir ürün ya da var olan ürünü sıfırdan bir şekilde tasarlaması ve uygulamaya geçirmesi ile daha kaliteli bir hale getirmeyi planlamaktadır (Tekin, 2004). Piyasadaki eksikliği gidermeleri ile kazanç bakımından önemli bir noktada olan yaratıcı girişimciler bir tür fırsatçılık yapmaktadırlar. Fırsatçı girişimcilik ile aralarındaki fark ise yaratıcı girişimde ürün veya hizmet yenilikçi bir bakış açısıyla geliştirilirken, yaratıcı girişimde ürün ilk

defa bulunmuş, değiştirilmiş veya geliştirilmiştir (Erçelik, 2021). Büyük (2014)'e göre yaratıcı girişimcilik kavramı girişimcilik kavramının temelini oluşturmaktadır. Sıradan ya da sıra dışı durumlarda var olan kaynakların etkili bir şekilde kullanılması ve ayrıntılarla değerlendirilerek bir girişim yapılması yaratıcı girişimciliktir (Arıkan, 2004). Bu girişim, teknolojik yeni bir üretim süreci başlatmak veya ürün veya hizmet üretmek olabilir. Bu üretim sürecinde geliştirilerek daha kaliteli ve maliyeti daha az şekilde tamamlanmış ürünler oluşturulmaktadır (Kaya, 2007).

1.4.5. Orijinal Girişimcilik

İlk defa ve orijinal olarak bir girişim faaliyeti gösteren, orijinal bir girişimci tarafından yapılan bir girişim türüdür (Selanik Ay, 2022). Bireylerin önce kendi yetenek ve becerileri ile tecrübelerine dayanarak istekleri ile harekete geçtikleri ve temelden başlanarak oluşturulan girişimlerdir (Marangoz, 2012). Temelden başlanarak girişimcilerin kendi imkan ve becerileriyle başlattıkları girişime orijinal girişimcilik denir (Cin ve Günay, 2013). Girişimcilikte girişimci geleceğe yönelimlidir ve yaratıcı, özgün ve keşfedici bir yaklaşım sergilemektedir. (Çevik, 2006). Bu girişimcilik türünde birey kendi yetenek, bilgi ve beceri, deneyim gibi özelliklerinin farkında bir şekilde hayal ettiği ürün veya hizmet oluşturma sürecini başlatır. Sıfırdan başlamaları ile diğer girişimcilik türlerinden ayrılmaktadır (Göçmen, 2007).

1.4.6. Sanal (Dijital) Girişimcilik

Günümüzde her alanda kendini gösteren teknolojik gelişmeler, girişimcilik alanında da kendini göstermektedir. Birçok iş alanına altyapı sağlayan teknolojinin girişimcilik ile bütünleştiği tür ise sanal veya diğer adıyla dijital girişimciliktir. Sanal girişimcilikte, tasarlanan ürün internet aracılığıyla pazara sunulur. Tasarlanan ürün sadece bir nesne olarak değil, hizmet, eğitim, alışveriş gibi alanlardan da oluşabilmektedir. İletişim ağları yoluyla bu tür ürünlerin satılmasına sanal girişimcilik (e-ticaret) denir (Doğan, Altın ve Başar, 2013). Müşterilere kolay ve başarılı bir hizmet olanağı sunan sanal girişimcilik (Tutar ve Altınkaynak, 2013), yeni dijital teknolojiler yaratarak ve kullanarak ekonomik ve/veya sosyal değer sağlayan tüm yeni girişimleri ve mevcut işletmelerin dönüşümünü kapsar. Dijital işletmeler, iş operasyonlarını iyileştirmek, yeni iş modelleri icat etmek, iş zekasını keskinleştirmek ve müşteriler ve paydaşlarla etkileşim kurmak için yeni dijital teknolojilerin (özellikle sosyal, büyük veri, mobil ve bulut çözümleri) yüksek yoğunlukta kullanılmasıyla öne çıkar. Geleceğin

işlerini ve büyüme fırsatlarını yaratırlar (Avrupa Komisyonu, 2015:1'den akt. Selanik Ay, 2022).

1.4.7. Küresel (Uluslararası) Girişimcilik

Günümüzde ülkeler arasında gerçekleştirilen alışverişler, anlaşmalar ve ekonomik birleşmeler girişimciliği evrensel bir boyuta ulaştırmıştır. Uluslararası girişimcilik gösteren bireyler, iş gücü, ekonomik olanak ve iş bitirme yeteneğine sahip kişilerdir (Tutar ve Altınkaynak, 2013). McDougall ve Oviatt (2000: 903), uluslararası girişimciliği; ülkesel sınırları yok sayarak kurumları için değer yaratma amaçlı, yenilikçi, proaktif ve risk alabilme davranışların birleşmesi olarak tanımlamaktadır (Yalçın ve Üner, 2019).

Girişimcilik türleri incelendiğinde her bir girişimcilik türünün farklı becerilerle ilişkilendirilebileceği söylenebilir. Örneğin sanal girişimcilik doğrudan dijital okuryazarlık becerisini gerektirirken; yaratıcı girişimcilik doğrudan yenilikçilik becerisi ile ilişkilidir. Bunun yanı sıra genel olarak her bir girişimcilik türünün ilişkilendirilebileceği araştırma, empati, gözlem, finansal okuryazarlık, iletişim, iş birliği, karar verme, medya okuryazarlığı, öz denetim, hukuk okuryazarlığı, problem çözme, sosyal katılım...vb becerileri de saymak mümkündür. Bu açıdan bakıldığında girişimciliğin ilişkili olduğu temel becerileri biraz daha ayrıntılı ele almak girişimciliğin genel çerçevesini sağlıklı bir şekilde çizebilmek bağlamında önem taşımaktadır. Girişimcilik ve inisiyatif alma becerisinin alt becerileri olarak öğretim programlarında aşağıdaki beceriler sıralanmaktadır (MEB.2017a'den akt. Armut ve Kılınç, 2018):

- Kişisel, profesyonel iş hayatında fırsatların fark etme
- Etik değerlere uygun davranma
- Etkili bir şekilde sunum yapma.
- Anlaşabilen ve uzlaşabilen birey olma.
- Bireysel ve grup çalışmalarına yatkın olma
- Kendine ait özellikleri tanıma ve doğru bir bakış açısı ile öz değerlendirme yapma
- Gereken durumlarda risk alma.
- Doğru bir şekilde durum değerlendirmesi yapma.

- Her alanda hayatında inisiyatif alma ve yenilikçi düşünme
- Amaçlarını gerçekleştirebilmek için kararlı olma

Öğretim programlarında yer verilen becerilerin belirlenmesinde öncül kaynak olan 21. Yüzyıl becerileri 21. Yüzyıl vatandaşlarının sahip olması beklenen becerileri kapsamaktadır. Bu bağlamda girişimciliğin ilişkili olduğu beceriler incelenirken temel çerçeve olarak 21. Yüzyıl becerilerini incelemek ve girişimcilikle ilişkisini ortaya koymak başlangıç noktasını oluşturabilir.

1.5. GİRİŞİMCİLİĞİN ALT BECERİLERİ ve 21. YÜZYIL BECERİLERİ

Pek çok farklı dersin öğretim programında hem girişimcilik hem de pek çok beceriye yer verilmektedir. Öğretim programlarında yer verilen beceriler genellikle 21. Yüzyıl becerileri ile uyumlu biçimde oluşturulmuştur. 21. Yüzyıl becerileri incelendiğinde alanyazında farklı becerilere ve sınıflandırmalara rastlanmıştır. Bu beceriler genel olarak: empati, işbirlikçi çalışma, sosyal ve kültürel farkındalık, esneklik ve uyum, ilişki yönetimi, planlama ve organizasyon, çatışma çözme, psikolojik iyi oluş, duygu düzenleme, etkin dinleme, müzakere etme, ana dilde ve yabancı dillerde iletişim, yaratıcı ve yenilikçi düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme, yansıtıcı düşünme, analitik düşünme, üst biliş, dayanıklılık, liderlik, merak, motivasyon, öz denetim, öz düzenleme, öz farkındalık, öz güven, öz saygı, öz yeterlik, sebat, sorumluluk alma ve karar verme, öğrenmeyi öğrenme, aktif öğrenme, akademik beceriler, girişimcilik, üretkenlik, kaynak yönetimi, hesap verebilirlik, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, medya okuryazarlığı, sağlık okuryazarlığı, çevre okuryazarlığı, sayısal okuryazarlık, vatandaşlık okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, bilim okuryazarlığı, saygı, dürüstlük, etik ve ahlak, vicdan, görgü, tasarruf, dostluk, adalet, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik biçiminde sıralanabilir (MEB, 2023). Partnership for 21st Century Skills başlıklı raporda ise 21. Yüzyıl becerileri: öğrenme ve yenilik becerileri (problem çözme becerileri, yenilik ve yaratıcılık, iş birliği, iletişim), bilgi, medya ve teknoloji becerileri (bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı), yaşam ve kariyer becerileri (esneklik ve uyum, girişkenlik ve özyönetim, üretkenlik ve yükümlülük, sosyal ve kültürlerarası beceriler, liderlik ve sorumluluk), öğrenme ve yenilik becerileri(eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim, iş birliği ve yaratıcılık), bilgi, medya ve teknoloji becerileri (bilgi, medya, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı), yaşam ve kariyer becerileri

(esneklik ve uyumluluk, girişkenlik ve kendi kendini yönetme, sosyal ve kültürlerarası etkileşim, üretkenlik ve hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk becerileri) biçiminde sınıflandırılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde 21. Yüzyıl becerileri ile ilgili çok sayıda araştırmaya (Raizen ve Ripley, 2010; Lai ve Viering, 2012; Binkley, Erstad, Herman ve Kylonen, 2012; Kennedy ve Odell, 2014; Soland, Hamilton ve Stecher, 2013; Partnership for 21st Century Skills, 2015; Aygün, Atalay, Kılıç ve Yaşar, 2016; Yalçın, 2018) rastlanmıştır. Bu araştırmalarda farklı sınıflamalar altında çok sayıda 21. Yüzyıl becerisi olduğu görülmekle beraber bu başlık altında yer verilecek beceriler belirlenirken girişimcilikle ilişkili olma bir kriter olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu araştırma ilkökul düzeyinde bir ölçek geliştirme çalışması olduğu için ele alınan becerilerin ilkökul programlarında yer verilen beceriler bağlamında ele alınması da bir diğer kriter olarak belirlenmiştir. Bu noktadan hareketle girişimcilikle ilişkili 21. Yüzyıl becerileri başlığı altında şu beceriler ele alınmıştır:

1.5.1. Empati

İnsan ilişkilerinde önemli olan empati, iletişimde karşı tarafın duygu ve düşüncelerinin kendi duygu ve düşüncelerinin gibi algılanarak harekete edilmesidir. Bireyin kendini karşısındaki bireyin yerine koymasudur (Rogers, 1962). Girişimcilikte empati bireyin üreteceği hizmet veya üründe alıcı bireylerin yerine koyarak hareket etmesidir. Ayrıca ürün veya hizmetin sunulmasında da karşı tarafın düşüncelerine göre davranılması ile girişimcilik ve empati becerisi ilişkilendirilebilir.

1.5.2. İşbirliği

İşbirliği becerisi bireylerin saygılı bir ortam içinde çözüm, yenilik oluşturma ve kullanma amacıyla etkili bir biçimde çalışma yapmalarınıdır (Beers, 2013). Özellikle girişimcilerin çalışma ortamlarında işbirliği becerisi, kendini göstermektedir. Doğru bir işbirliği ortamında yapılacak olan girişimin daha etkili olmasını beklenmektedir. Grup dinamiğini de oluşturarak başlanılmış olan girişimcilik süreçte çıkabilecek sorunların çözümünde veya sorunlara karşı önlem alınmasında etkili olmaktadır.

1.5.3. Yenilikçi Düşünme

Yenilikçi düşünme becerisi bireyin yeni edindiği bilgileri uygulayabildiği, yeni düşünce ve uygulamalara uyarlayabildiği bir süreçtir (Deveci ve Kavak, 2020).

Girişimci tasarladığı ürün veya hizmeti güncel tutabilmek adına yenilikçi düşünen birey olmalıdır.

1.5.4. Eleştirel Düşünme

Eleştirel düşünme becerisi bireylerin karşılaştıkları durumu daha kapsamlı olarak analiz etmeleri ve uygun gerekçeleri kullanmaları ifade etmektedir. Eleştirel düşünme becerisi ile girişimciler tasarlayacakları ürün veya sunmayı planladıkları hizmeti daha kapsamlı olarak piyasaya sunmaktadırlar. Pazardaki eksik ürün veya hizmeti daha iyi fark edebilmeleri ve daha yeni ve ayrıntılı bir çözüm ile piyasaya girebilmeleri için eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları gerekmektedir.

1.5.5. Problem Çözme

Karşılaşılan bir soruna karşı yapılması gerekene karar verebilme becerisi olan problem çözme becerisi girişimcilerde bulunması gereken 21.yy becerilerinden birisidir. Karşılaşılan sorun bazen bir girişim sürecini başlatmada bazen de bir sürecin olumlu yönde ilerlemesinde rol almaktadır. Bir soruna ya da eksikliğe bulunan çözüm bireyin girişimci yönünü açığa çıkartabileceği gibi başlatmış olduğu girişim sürecinde karşılaştığı soruna yönelik bulduğu çözüm ile rekabet ortamında yerini korumasına ya da ileriye taşınmasına olanak sağlayabilmektedir.

1.5.6. Karar Verme

Karar verme becerisi bireyin, sorumluluk alması ve çözüm seçenekleri içerisinde değerlendirme yaparak en uygunu seçmesidir (Forman, 2001). Girişimcilerin pazardaki ürün veya hizmet eksiğine yönelik olarak alacakları kararda en iyi ve en uygun olanı seçmeleri gerekmektedir. Süreçte gerçekleştirilmesi planlanan birçok ürün veya hizmetin uygunluğunda karar verme becerisi yüksek bireylerin aktif rol alması rekabet olan pazar ortamında girişimi öne taşıyacaktır.

1.5.7. Öz Denetim

Bireyin stres ortamlarında ve olumsuz durumları yönetebilmesini sağlayan özdenetim, girişimcilerin süreçte karşılaşılabilecekleri durumları yönetebilmesini sağlamaktadır. Bireyler süreci yönetebildikleri düzeyde başarıya erişebilmektedir.

1.5.8. Araştırma

Araştırma becerisi, merak duyulan konuların çözümü için planlı ve sistematik bir şekilde hareket etmeyi ve oluşabilecek durumları tahmin ederek önlem almayı

sağlayan beceridir (Arslan ve Tertemiz, 2004). Girişim, merakla ve araştırmalarla başlayan bir süreçtir. Araştırma becerilerini doğru ve etkili olarak kullanmak girişimin başarısını arttırmaktadır. Ayrıca süreç içerisinde gerekebilecek değişim ve gelişimler için araştırma becerisi aktif bir şekilde kullanılmalıdır.

1.5.9. Çevre Okuryazarlığı

Çevre okuryazarlığı becerisi çevre bilgilerine sahip bireylerin, çevresel sorunları fark edip önlemeye ve çözmeye yönelik çabalar göstermeyi sağlar (Dinsinger ve Roth, 1992). Girişimin başlangıç noktası bireyin çevresindeki sorunu ya da eksikliği fark edip harekete geçmesidir. Bu yönüyle girişimcilik becerisi çevre okuryazarlığı becerisi ile ilişkilidir. Bireyin pazardaki eksikliği görmesi ve buna yönelik araştırmalar ve çalışmalar gerekmektedir.

1.5.10. Dijital Okuryazarlık

Dijital okuryazarlık, dijital kaynakların farkında olmayı, yönetmeyi ve analiz ederek değerlendirmeyi gerektirir. Yeni bir bilgi oluşturmak için kitle iletişim araçlarını kullanarak kendini ifade edebilen ve iletişim kurabilen bireylerdir (Martin, 2005). Yenilikçi bireyler olan girişimciler, çağın gereksinimlerine göre hareket etmelidir. Yenilikleri takip eden ve sorunların çözümlerinde ve iletişimde kendini ifade etme yöntemi olarak da dijital ortamları girişimciler kullanmalıdır.

1.5.11. Sosyal Katılım

Bireylerin etkin vatandaşlık rolleri ile toplumu ilgilendiren bireysel ve toplumsal açıdan yaptıkları eylemler sosyal katılım becerisidir (Coşkun, Kodal ve Ersoy, 20e22). Girişimcilik başlı başına toplumu ilgilendiren sorun ya da eksiklikleri temele alması bakımından sosyal katılım becerisi ile iç içedir. Bireylerin geliştirecekleri ürün ya da hizmet toplumsal açıdan düşünülmüş olmasıyla sosyal katılım becerisini gerektiren bir durumdur.

1.5.12. Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık becerisine bakıldığında, bireyin finansal kavramları bilmesi, var olan kaynaklarını etkili bir şekilde yönetebilmesi ve bu konuda kendine güvenmesidir (Remund, 2010). Girişimcilik maddi açıdan kaynakların değerlendirilmesi konusunda iyi bir beceri gerektirmektedir. Bireyin sürecin başlangıcında ve devamında

iyi bir finansal okuryazarlığa sahip olması daha sağlıklı bir süreç yönetmesini sağlayacaktır.

1.5.13. Hukuk Okuryazarlığı

Hukuk alanındaki bilgiler konusunda bireyin vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını bilmesi ve ona uygun olarak davranmasıdır (Oğuz, 2013). Girişimcinin başlatacağı süreçte alması gereken izinleri ve ödenmesi gereken vergi vb. giderleri bilmesi ve buna uygun olarak süreci yasal anlamda uygun bir şekilde başlatması ve yürütmesi için hukuk okuryazarlığı becerisine sahip olması gerekmektedir. İzin alınması gereken kurumları ve ürünün patentini alması için yapması gerekenleri iyi bilmesi gerekmektedir. Aksi durumda sürecin başında veya ilerleyen zamanlarında sorunlar çıkabilir.

1.5.14. İletişim

İletişim becerisi bireyin sözlü ve yazılı ortamlarda vermek istediği veya alması gereken mesajları doğru ve etkili bir şekilde verip alabilmesini ifade eder. Girişimcilerin kendilerini etkili ve doğru ifade edebilmeleri girişimlerini bir adım öne taşıyabilir. Bireylerin yazılı ortamlarda kuracakları (reklam vb.) etkili iletişimler ürünlerini daha görülür hale getirecektir. Ayrıca edinecekleri iş ortakları açısından kuracakları sözlü iletişim de önemlidir. İletişim becerisi girişimcilere tahmin ettikleri veya tahmin etmedikleri farklı fırsatları karşlarına çıkarabilir.

1.5.15. Gözlem

Gözlem becerisi bireyin çevresindeki değişim ve gelişimleri sabırlı bir şekilde incelemesi ve algılamasıdır. Girişimcilerin yapacakları girişim için çevresinde olup biteni çok iyi bir şekilde gözlemlemesi gerekir. İyi bir gözlem becerisine sahip birey, pazardaki eksikliği daha iyi bir şekilde fark edip değerlendirebilir. Eksikliğin giderilmesi için yapacağı gözlemler ile ürününe ya da sunacağı hizmete şekil vermektedir.

1.5.16. Mühendislik ve Tasarım Becerileri

Mühendislik ve tasarım becerileri “Bu alan, fen bilimleri matematiği, teknoloji ve mühendislikle bütünleştirmeyi sağlayarak, problemlere disiplinler arası bakış açısıyla, öğrencileri buluş ve inovasyon yapabilme seviyesine ulaştırarak, öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri kullanarak ürün oluşturmalarını ve bu ürünlere nasıl katma

değer kazandırılacakları konusunda stratejileri geliştirmesini kapsamaktadır.” olarak MEB (2018) Sosyal Bilgiler dersi Öğretim Programı’nda yer almaktadır. Bireylerin dönemim teknolojik olanaklarına uygun olarak kendi ürün veya hizmetlerini tasarımları ve gerekli bilgilerinin aktarımını en iyi şekilde yapmalıdır. Girişimcilik yapıldığı döneme ait olarak ortaya çıkan bir fikirle başlayan bir süreçtir. Bu süreçte girişimcilerin mühendislik ve tasarım becerilerini olabildiğince iyi bir şekilde kullanarak diğer girişimlerden öne taşınmaları gerekmektedir. Yenilikçi ve analitik düşüncenin gerekliliklerinden biri olan mühendislik ve tasarım becerileri girişimcilerde bulunması gereken bir beceridir.

1.6. GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Sosyal, toplumsal, psikolojik gibi birçok unsurun etkileşimli olarak bir araya gelmesiyle oluşan girişimcilik, bireylerin girişimcilik motivasyonu yüksek bir girişimci ruhuna sahip olarak girişimcilik faaliyetleri göstermeleri ile oluşmaktadır (İşcan ve Kaygın, 2011). Korkmaz (2012)’a göre girişimcilik konusu üzerine yapılan araştırmalarda, girişimciliği etkileyen faktörlerin; bireysel, çevresel ve firma yaklaşımları olarak üç boyutta incelenmektedir. Bireysel yaklaşım, girişimcilikte bireyin demografik (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, ailede girişimci olması ve ailenin gelir durumu vb.) ve psikolojik (başarma ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven ve yenilikçilik) özelliklerinin etkili olduğunu açıklamaktadır (Koh, 1996’dan akt. Yurtseven ve Ergün, 2018: 126-127). Sosyal bir varlık olarak insanın kararlarını ve gelecekte atacağı adımları etkileyen birçok faktör sayılabilir. Bu faktörler girişimci bir birey olmalarını da etkilemektedir. Girişimci bireyler olmalarını ve kararlarını almada onları cesaretlendiren ve kararlarını etkileyen faktörler olarak sosyal çevre, siyasal, yasal, ekonomik, eğitimsel ve kültürel durum sayılabilir.

1.6.1. Sosyal Çevre

Bireylerin yetiştikleri aile sosyal çevresinin bir parçasıdır. Aile bireylerin girişimci kişiliklerinin oluşmasında ve gelişmesinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Bireyler aileleri tarafından teşvik edilme, kısıtlanma ve kararsızlık yaratıcı etki olmak üzere üç farklı şekilde etkilenmektedirler. Hayatını özgür kazanma ve kendi işini ve düzenini kurma açısından desteklenen ve ailesinde girişimci bireyleri barındıran aileler teşvik edici etkiye sahiptir. Ekonomik sınırların varlığı nedeniyle girişimci bireylerin kısıtlanmış bir etki görmeleri onların bir birey olarak başarıya duygularını olumsuz

yönde etkilemektedir. Kararsızlık yaratıcı etkide ise, eğitim ve formel toplumsallaştırma rolü etkindir. Yapabileceğinde farklı veya daha fazla beklentiyle ailelerin yüklendiği çocuklar da ailenin verdiği eğitim yeterli olmadığı için kararsızlıkla savaşılmaktadır (İraz, 2005). Ayrıca bireyin çevresinde bir girişim faaliyetinin bulunması, girişimcileri çok fazla etkilemektedir. En önemli unsur olarak sayılan rol model aile, kardeş veya başarılı adımlar atmış akrabalar veya başarılı girişimciler olabilir (Bozkurt, 2006). Ailenin de içinde bulunduğu sosyal yapı bireyin girişimciliğinde bulunduğu sosyal sınıf ile de etkilenmektedir. İçinde bulunulan sosyal sınıfın olanakları, yaşam biçimleri, düşünce ve yargıları ile bireylerin kişilik özelliklerini etkilemektedir. Yaşam biçimi, gelir düzeyi ve sosyal statü bireyin girişimciliğini oluşturacağı veya engel olacağı olanaklarla etkilemektedir.

1.6.2. Eğitim Düzeyi

Girişimcilikte bireyin eğitim düzeyi de etkilidir. Her ne kadar eğitim düzeyi bir gereklilik olmasa da bireyin finans, stratejik planlama, pazarlama ve yönetim gibi alanlarda ihtiyaç duyulan şey eğitimidir. Bunlara ek olarak yazma ve konuşma becerileri de sahip olunması gereken becerilerdendir (Bozkurt, 2006). Kişilerin başarılı girişimciler olabilmeleri açısından aldıkları eğitim çok önemlidir. Alınan eğitim ile önceden fark edemedikleri konulara karşı duyarlılık kazanırlar ve kazandıkları donanım ile bilgi ve becerilerini arttırırlar (Akpınar, 2011). Girişimciliği olumlu yönde etkilemesi için verilecek olan eğitimin düşünmeye, araştırmaya, yaratıcılığa dayalı olması gerekmektedir. Bu sayede girişimcilik potansiyelleri ortaya çıkacak ve bu açıdan yetenekleri güçlenecektir (Durak, 2011).

1.6.3. Ekonomik Faktörler

Girişimcilikte en önemli mali unsurlar sermaye ve finansman erişimidir. Girişimci bireylerin sıklıkla yaşadığı sorunlardan birisi de sermaye eksikliğidir. Başarılı olabilecek birçok girişim finansmana erişim sıkıntısından kaynaklı gerçekleştirilememiştir. Gereken sermayeye sahip olmak girişimcilerin işletme kurmasında ve sürdürmesinde çoğu zaman da büyüyerek ilerlemesinde etkilidir (Aydın, 2020). Sermaye üretim faktörlerinin birleştirmesinde önemlidir. Finansman erişimi iş gücü, alıcıya erişilebilirlik, yatırım teşvikleri gibi önemli faktörleri ifade etmektedir (Tikici ve Aksoy, 2013). Girişimcilerin ekonomik olarak kaygıları olduğunda bireyler garanti bir gelecek kurmak adına adım atarlar ve bu çalışma koşullarında çok fazla risk alamayabilirler (Erdoğan, 2007). Yapılacak olan girişimin öncesinde gerekli bir

sermaye olduğu gibi sonucunda da kazanılması gereken bir gelir vardır ve ekonomik kaygıları olan bireylerde daha dikkatli adım atılmasına neden olmaktadır. Aksi durumda ekonomik kaygısı görece daha az olan bireylerde girişim maddi bir gelir olmasından önce kişisel tatmin amaçlı olarak atılan bir adım olmaktadır.

1.6.4. Hukukî ve Siyasal Faktörler

Girişimci bireylerin yaşadıkları ülkede yapacakları girişimlere uygun olarak tamamlaması gereken belgeleri, alması gereken izinleri ve yasalara uygun olarak atabileceği adımları bilmesi gerekmektedir. Ülkedeki yasal, siyasal ve idari şartların girişimlere destek olup olmadığının bilinmesi gerekmektedir. Yasaların sağladığı ortama bağlı olarak girişimlerin sayıları artacak veya azalacaktır. Girişimleri destekleyici yasalar ile ülkedeki girişimcilik oranı artacaktır (Marangoz, 2013).

1.6.5. Kültürel Çevre

Kültür, toplumun ilişki ve etkileşim içerisinde oluşturulan kurumsal yapıları ve toplumun yaşama şekline, üretim ve çalışma biçimlerine etki eden büyük bir etkidir (Tosun, 1990). Kültür, toplumdaki bireyleri birbirlerine aktardıkları yaşayış biçimleri olarak da tanımlanabilir (Aytaç ve İlhan, 2007). Morrison (2000), girişimcilik ve kültür arasında yakın bir ilişki olduğunu savunmaktadır. Morrison'a göre girişimciliği başlatacak, bireyleri harekete geçirecek ve güdüleyerek devam etmelerini sağlayacak etki kültürdür. Hisrich-Peters (2001)'e göre toplumu etkileyen en önemli unsur kültürdür. Topluluktaki bireylerin genel özelliklerini ifade eden kültür, bireyler arasında aktarılan bir yaşam şeklidir. Yaşanılan çevrede özerklik destekleniyor ve görülüyor ise yetişen bireylerde de bu durum gözlemlenmektedir. Bu sayede girişimci bireyler yetiştirilmektedir (Aytaç, 2006). Her bir ayrı kültür diğer kültürlere göre farklı norm, değer yargıları ve anlam ölçülerine sahiptir ve bu sayede farklı davranışlara ve sonuçlara yol açmaktadır. Bazı kültürler daha çok dışa dönüklüğün, özgürlüğün ve bağımsız kişiliklerin aktarımını yaparken, bazı kültürler bağımlı kişiliklerin ve korumacı yapıların aktarımını sağlar (Aytaç, 2006). Girişimcilik yaşanılan toplumdaki kültürel değerlerden ayrı düşünülemez bir ilişki kurmaktadır. Toplum davranış düzlemi oluşturmakta ve bu düzlemde girişimci bireylerin özelliklerinden olan risk alma, belirsizlikten kaçınma, değişime karşı dirençli olma gibi özelliklerin aktarımını da yine kültür sağlamaktadır (Aytaç ve İlhan, 2007). Gelecekte toplumda yetişecek olan her bir girişimci bireyin davranışlarında kültürel aktarımdan etkilenmiş özellikler bulunacağından yaşadıkları toplumun kültürü yapacakları girişimleri de etkilemektedir.

1.7. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

21. yüzyılda bilim ve teknolojide gerçekleşen gelişmeler, toplumsal yapıyı da etkilemektedir. Bununla birlikte girişimciliğin ekonomik ve toplumsal değeri artmıştır. Bunun bir sonucu olarak bireyi ve bireysel yeteneği temel alan girişimciliğin değeri artmış ve insanın üretkenlik yeteneği de önemli hale gelmiştir. Bu yeteneğin ortaya çıkardığı uygulamalar olarak sanat, bilim ve ekonomik etkinlikler açısından önemli olan girişimciliğin, bilgi toplumunda en verimli ve parlak dönemini yaşaması beklenmektedir (Arslan, 2011). Girişimciliğin önemi Tekin (2004) tarafından aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- Girişimcilik iklimi, kamuda fazla istihdamın olması gereken düzeye indirgenip ücretlerin arttırılabilmesi ile de ilgilenir. Kamu çalışanlarının, kendi işlerini kurmaları konusunda teşvik edilmeleri sağlanarak kamu hizmet sektörlerinin kalitesi ve verimliliği arttırılır.

- Teknolojik gelişmelerin gelişmesi de girişimciler ile sağlanabilir. İlgili kurumlar tarafından yapılacak AR-GE çalışmaları girişimci bireyler tarafından gerçekleştirilir. Bu araştırmaların gerçekleştirilmesi ile bilim ve teknoloji gelişecektir.

- Türkiye’de işsizlik oranlarının azalmasında bireylerin kendi girişimlerini gerçekleştirmesi ve bu sayede istihdamın arttırılması sağlamak önemli rol oynamaktadır.

- Gelir yetmezliği konusunda da yine çözüm olarak girişimcilik düşünülmektedir.

- Ülkelerin kalkınmasında yerel potansiyeller rol oynamaktadır. Gerek fikirler gerekse fikirlerin uygulamaya geçmesi ile kalkınmalar gerçekleşmektedir. Bu nedenle girişimci bireyler teşvik edilmelidir.

Ülke ekonomisi için stratejik bir öneme sahip olan girişimler için bir ülkenin gelişmesini sağlamanın yolu girişimcileri isteklendirmektir. Bu sayede gerçekleştirilen girişimcilik faaliyetleri ülke kalkınmasında ekonomik bir temel oluşturacaktır (Korkmaz, 2000). Bir ülkenin gelişmesi ve ilerlemesi; değişiklik gösterebilecek durumlara uyum sağlayabilmesine, finansal büyümeyi destekleyecek girişimlerle bağlantılı olduğu düşünüldüğünde girişimcilerin ülkenin finansal gelişimindeki önemi ortaya çıkacaktır (Durukan, 2006). Bu nedenle girişimciliğin önemini fark edip

girişimciliği destekleyerek yayılmasını ve gelişmesini sağlayan toplumlar ile girişimciliğin önemini fark etmeyen toplumlar arasında fark olmaktadır. Ülkelerin hızla yükselmeleri ve gelişmeleri toplumlarındaki girişimciler sayesinde olmaktadır. Girişimcilerin fırsatları fark etmeleri bunu sağlamıştır. Fark ettikleri fırsatları değerlendirip ve pazarlanabilir fikir, ürün veya hizmet haline getirirler. Bunu yaparken risklerin farkında olup bu riskleri almaktan çekinmezler (Karabulut, 2009). İraz (2005)'a göre girişimcilerin bulundukları topluma karşı sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklar, toplumsal ve ekonomik açıdan kalkınması ve refah seviyesinin artması için önemlidir. Bu görevler aşağıdaki gibidir:

- Girişimci sayısı ile istihdam bağlantılıdır. Girişimci sayısındaki artış istihdamı arttırır.
- Girişimci sayısının artmasıyla toplumun refah seviyesi ve yaşam kalitesi de artar.
- Girişimciler bilim ve teknoloji kullanımını destekler ve bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlar.
- Bir ülkenin tanınmasında ve tanıtılmasında girişimcilerin rolü vardır.
- Girişimciler var olan potansiyelleri fark edip bunların boşa gitmeyip değerlendirilmesini sağlarlar.

Girişimcilik gelişmekte olan ülkelerde finansal açıdan düzeltirken; gelişmiş ülkelerde ise finansal refahın devamlılığını ve korunmasını sağlar. Bu nedenle 21 yüzyılda girişimcilik günden güne artarak değer kazanmış, tüm dünya ülkeleri tarafından kabul edilmiş ve yetiştirilecek öğrencilerin girişimci bir ruha sahip olmaları sağlanacak şekilde adımlar atılmaya başlanmıştır. Bir kurumun, çalışanların pozitif bir bakış açısıyla devam edebilmesi için değişimlere, yeniliklere ve yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Böylelikle var olan çalışanların girişimciliğini ve heyecanlarını kaybetmelerinin önüne geçilecektir (Öneren, 2012). Tutar ve Altınkaynak (2013)'a göre, girişimcilerin ekonomi açısından önemine bakıldığında aşağıdaki maddeler sıralanabilir:

- Kadınlara, gençlere, emeklilere veya azınlıklara yeni iş imkânı sağlamak,
- Topluma yeni veya değişik ürünler veya hizmetler sunmak,
- Büyük ölçekli işletmelere bayilik yapmak,

- Büyük firmaların sunmadığı fakat toplumun ihtiyacı olan kuaförlük, terzi, kuru temizleme vb. hizmetler sunmak,

- Üretimde kalite ve çeşitliliği sağlamaktır (Akt. Gözübüyük, 2019: 4).

1.8. GİRİŞİMCİ KİŞİLERİN ÖZELLİKLERİ

Girişimci bireylerin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri ve girişimciliğe yatkınlıklarının arasındaki ilişkiler görülmüştür (Johnson, 2001). Aşağıda bireylerin girişimci rolünde bulunmalarına sebep olan etmenlere yer verilmiştir:

- Kurduğu iş ortamı ile patron rolünde olması bireyin emir alarak veya yeteneklerini ön plana çıkarmadan çalışmaları yerine özgür bir iş ortamı sağlamaktadır. Birey kendi kararlarını alma özgürlüğünün sağlamış olduğu mutluluk ile isteklerine ulaşarak gerekli motivasyon ile çalışmaktadır.

- Sıkıcı bulduğu bir iş ortamı yerine istediği alanda güçlü yönlerini göstererek çalışabileceğine inanarak çalışır.

- Toplumun ihtiyaçlarına yönelik hizmet ederek farklılaştırdığı iş ortamında kendi amaçlarını da gerçekleştirmiş olacaktır.

- Bir fikri ya da düşünceyi kendi işini kurarak gerçekleştirecektir.

- Toplumda edineceği yer ile tanınma ve saygınlık ile iz bırakacağına olan inancıyla çalışacaktır.

- Ekonomik alanda yükselteceği geliri ile rahat bir hayat sürebilecektir.

- Diğer kişilerin farkında olmadığı ya da harekete geçmediği fırsatları değerlendirerek iş kurmayı istemek (Norman ve Zimmer, 1996 Tekin, 1998:4'den akt. Bozkurt, 2006).

Yukarıdaki etmenler incelendiğinde girişimci bireylerin girişim yapmalarındaki amaçlar ve girişimci özellikleri görülmektedir. Başarılı girişimcilerin kişisel özellikleri de şu şekilde ifade edilebilir (Tekin, 1999; Hisrich and Peters, 1973'den akt. Yılmaz ve Sünbül, 2009; Marangoz, 2013; Eraslan, 2011; Yeniçeri ve İnce, 2005; Gürol ve Atsan, 2006; Narea, 2016):

Tablo 1. Girişimci Bireyin Özellikleri

Yaratıcı düşünme becerisi
Çalışkanlık ve başarıma ihtiyacı
Kararlılık
Etkili iletişim becerileri
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanabilme
İşini sevmesi ve iş motivasyonu,
Yaratıcılık
İşbirliği kurabilme
Kişisel vizyonu ve misyonunun olması,
Değişime, dönüşüme açık ve istekli olması,
Esnek toleranslı davranabilme gücü,
Yönetim becerisi ve liderlik/öncülük yeteneği,
İçsel kontrol/ Özdenetim
Kendine güven/özsaygı
Yeniliklere açıklık
Risk alma
Fırsatları fark etme
Sorumluluk alma

Yaratıcı Düşünme Becerisi: Öncesinde birbirleri arasında ilişkilendirme yapılmamış durum veya nesneler arasında ilişkilendirme yapma olarak tanımlanan yaratıcı düşünme becerisi bireyin hem günlük yaşamda hem de meslek hayatı gibi diğer alanlarında önemli bir yere sahiptir. Yaratıcı düşünme becerisi anlama, tanımlama, verileri çözümleme, yargılama ve uygun hale getirme gibi becerileri kapsamaktadır (Rawlinson, 1995; Emanuel ve Challons-Lipton, 2012). Özellikle girişimlerde fırsatları fark etme ve özgün olmayı sağlayan yaratıcı düşünme becerisi girişimci bireylerde bulunan özelliklerden biridir.

Çalışkanlık ve Başarma İhtiyacı: Başarma arzusu yüksek olan girişimci bireyler sürekli olarak üretme ihtiyacı hissederler. Başarı ihtiyacına risk alma, sorunlara karşı çözüm odaklı olma ve bir amaç uğruna hareket etme de katkı sağlamaktadır (Hisrich ve Peter, 1998). Girişimci potansiyeli ile eşdeğer sayılan başarıma ihtiyacı, insanları ve nesneleri organize etmeyi ve yönlendirme yapmayı sağlar. Bağımsız olma ve hızlı düşünüp uygulayabilme engelleri aşıp başarılı olmak için gerekli görülmektedir. Başarılı olma hissi bireydeki başarı ihtiyacını karşılar ve bireyin öz saygısını artırır (Johnson, 1990).

Kararlılık: Girişim tasarlanan, uygulanan ve sonuçları için zaman gerektiren bir süreçtir. Bireyler bu süreçte zorluklara karşı baş edebilen ve başarısızlıkla karşı karşıya kalındığında korkmadan devam edebilen yapıda olmalıdırlar. Girişimci bireyler risk alarak başlattıkları bu süreçte vazgeçmeyerek gösterdikleri kararlılıkları ile farklarını ortaya koymaktadırlar.

Etkili İletişim Becerileri: Girişimci bireyler iletişim yönü güçlü bireylerdir. Yapacakları girişimde edinecekleri iş ortakları, çalışanları ve müşterileri ile iyi bir şekilde iletişim kurabilmelidirler. Kuracakları güçlü iletişim ile network oluşturarak girişimlerini bir üst basamağa taşıyabilirler (Eyel, Ünkaya ve Kaplan, 2019).

Türkçeyi Doğru, Güzel Ve Etkili Kullanabilme: Öğretim programlarında yetkinlik olarak geçen bu beceri, özellikle girişimcilerin oluşturacağı girişimi daha etkili bir şekilde sunabilmeleri ve pazarda daha dikkat çekici bir halde yer almasını sağlamaktadır.

İşini Sevmesi Ve İş Motivasyonu: Girişimin gerçekleşme nedenlerinden birisi de bireylerin sevdikleri işleri yapma istekleridir. Girişimciler, kendi işlerine sahip olup onu süreç boyunca kontrol etme ve geliştirme isteği ile ilerlemektedirler. Kurdukları kendi işleri sayesinde girişimciler süreç boyunca yüksek motivasyon ile çalışmaktadırlar.

Yaratıcılık: Girişimci bireyler fark edilmiş veya edilmemiş fırsatlara farklı bir bakış açısı ile yaklaşarak var olmayanı oluşturmayı hedeflemektedirler. Yeni ürün veya hizmet üretmek, yeni bir üretim yöntemi oluşturmak gibi rekabet konusunda avantaj sağlayacak durumlar sağlarlar (Carland, 1984). Girişimciliğin odak noktasını yaratıcılık oluşturmaktadır (Marangoz, 2012). Bu nedenle girişimci bireylerde bulunan en önemli özelliklerden birisi de yaratıcılıktır.

İşbirliği Kurabilme: Takım çalışmalarına yatkın olan girişimciler, karşılıklı ilişkiler kurarak ortak bir hedef doğrultusunda hareket etmektedirler (Erarslan, 2011). Kuracakları iş ortamında çalışanlarla planlı ve görev dağılımı yapılarak hareket etmektedirler.

Kişisel Vizyonu Ve Misyonunun Olması: Girişimciler geleceğe yönelik adımlarında planlıdırlar. İstedikleri şeyin ne olduğuna, ne zaman olacağına ve nasıl olacağına dair planlamalar yapmaktadırlar. Kendi fikirleri, inançları ve imkanları dahilinde hareket etmektedirler. Bu kişisel vizyon ve misyon sayesinde daha emin

adımlar atarak ve bir yandan da hedeflerine ulaşma açısından kendilerine güvenerek yüksek motivasyon ile hareket etmektedirler (Bozkurt, 2006).

Değişime, Dönüşüme Açık Ve İstekli Olması: Girişim bir planlanan bir süreçtir ve bu süreçte çeşitli değişimler gerçekleşebilir. Girişimci bireyler her ne kadar planlı ilerleseler de süreçte farklı durumlar oluşabilir. Girişimcileri ayıran bir özellik olan değişime ve dönüşüme açık olma sayesinde süreci en doğru şekilde yönetebilirler. Ayrıca yapılan bir girişimin uygulama öncesindeki şekliyle kalması yerine süreç içerisinde karşılaşılan durumlara uygun olacak şekilde değişime de isteklidirler.

Esnek Toleranslı Davranabilme Gücü: Girişim sürecinde bireyler farklı sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Girişimcinin, süreci iyi değerlendirebilmesi ve bu durumun da üstesinden gelebilmesi gerekmektedir. Dayanma gücü yüksek bir şekilde sorunu atlatabilmelidirler (Koh, 1996). Süreci iyi yönetebilen girişimciler olumlu bir durum karşısında da bir sonraki adımlarını ona göre planlamalı ve süreçte karşılaştıkları faydalı veya zararlı olarak karşılaştıkları durumlara toleranslı bir şekilde davranabilmelidirler.

İç Kontrol/Özdenetim: Yaşadığı olayları nelerin etkilediğine yönelik inanç olan kontrol odağı, kişinin olayları değerlendirmesindeki farklılıklarla ortaya çıkmaktadır (Henry, Hill ve Leitch, 2003, s.40; Döm, 2006). Bireyler gerçekleşen olayları iç kontrolleri veya dış kontroller sayesinde algılamaktadır (Naktiyok, 2004). İç kontrole sahip bireyler olayların akışını kendi ellerinde tutarken, dış kontrol odaklı bireyler olayların sonucunu şansa veya kadere bağlı olarak düşünür (Koh, 1996). Dış kontrol odaklı bireyler girişimcilik sürecinde zorlanan bireylerdir. Atacakları adımları çevresel faktörlere bağlı olarak atarlar ve sonucunu yine bu faktörler sonucunda değerlendirirler. İçsel kontrol odağı girişimci davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu durum farklı araştırmalarla ortaya çıkarılmıştır (Mazzarol, Volery, Doss ve Thein, 1999; Lüthje ve Franke, 2003).

Yeniliklere Açıklık: Girişimci yaşadığı toplumdaki değişimlere ve yeniliklere uyum sağlaması gerektiği gibi teknolojik açıdan da sürekli olarak kendisini güncel tutmak zorundadır. Girişimciliğin temelini oluşturan yeniliklere açıklık son derece önemli bir özelliktir (Bozkurt, 2006; Korkmaz, 2012). Girişimci köklü değişiklikler yapan ve yeni fikirlerini uygulamaya koyan kişidir. Sadece girişim olarak bir yenilik yapması değil aynı zamanda süreçte de yeniliklere açık olmaları girişimcilerin başarılarını arttırmaktadır.

Kendine Güven/Özsaygı: Literatürde “Self-Confidence” olarak geçen ve dilimizde “kendine güvenen kimse” olarak geçen kendine güven, girişimde bulunan kişinin attığı adımda kendine dair başarıma inancıdır. Kendine saygı duyan ve kendi yeteneklerinin farkında olan bireyin kendine inanmasıyla var olan özgüveni artar. Girişimci bireyler fırsatları fark eder ve bu fırsatları başarıyla değerlendirirler. Özsaygı sahibi olduklarını gösteren başarıma konusunda kendine güven ve kendini tanıma ve sevmidir. Özsaygı sahibi olma bu tür işler için gerekli bir durumdur. Girişimci bireylerde özsaygı sonucu doğru bir kariyer planı yaptıkları görülmüştür (Gürol ve Atsan, 2006).

Risk alma: Risk alma belirsizlikleri değerlendirmeyi, bu değerlendirme sonucu risk alıp almamaya karar vermeyi içerir. Bireylerin karşısına her an çıkabilecek olan kimi zaman engel olarak görülen kimi zaman da farklı yeni fırsatları da doğurabilen bir durumdur. Belirsizlik karşısında girişimcilerin inisiyatif alarak doğru tercihlerde bulunması gerekir (Narea, 2016). Girişimci bireyler belirsizlik karşısında her zaman hazırlıklı olmalıdır. Bu durum karşısında istekli ve mantıklı bir tavır sergileyebilmelidir. Zorlu, baskı altında ve belirsizlikle dolu bir süreç olan girişim süreci bireyin belirsizlik toleransı ile paralel bir motivasyon gerektiren bir süreçtir. Aynı zamanda bireyin belirsizlik toleransının yüksek olması, zorlu ve mücadele gerektiren durumlarla daha kolay başa çıkabilmesini sağlamaktadır (Shane, Locke ve Collins, 2003).

Fırsatları Fark Etme: Girişimci bireylerin en önemli özelliklerinden birisi de fırsatları fark edebilmeleridir. Girişimin ilk adımı olan fırsatları fark etme, piyasadaki eksik bir ürün ya da hizmet olabileceği gibi var olan düzendeki bir değişim de olabilir (Morris, 1998). Fırsatları fark edip değerlendiren girişimciler, bilgileri sayesinde orijinal bir pazar oluşturabilir ve kaynak bulabilirler. Bilinçli atacakları adımlar sayesinde disiplinli bir şekilde çabalarlar (Naktiyok, 2004).

Sorumluluk Alma: Girişimciler kendi fikirlerini uygulama sürecini başlatarak kendilerine karşı sorumluluklar alan bireylerdir. Ayrıca girişim ile topluma bir ürün veya hizmet sundukları için topluma karşı da sorumluluk almaktadırlar. Girişim sürecinin tasarlanması, uygulanması ve devamlılığında girişimci bireylerin sorumluluk sahibi bireyler olarak hareket etmelerini gerektirmektedir. Sorumluluk alabilen ve bu sorumlulukları yerine getiren girişimci bireylerin başlattıkları süreci başarı ile sonuçlandırmaları çok yüksek ihtimaldir.

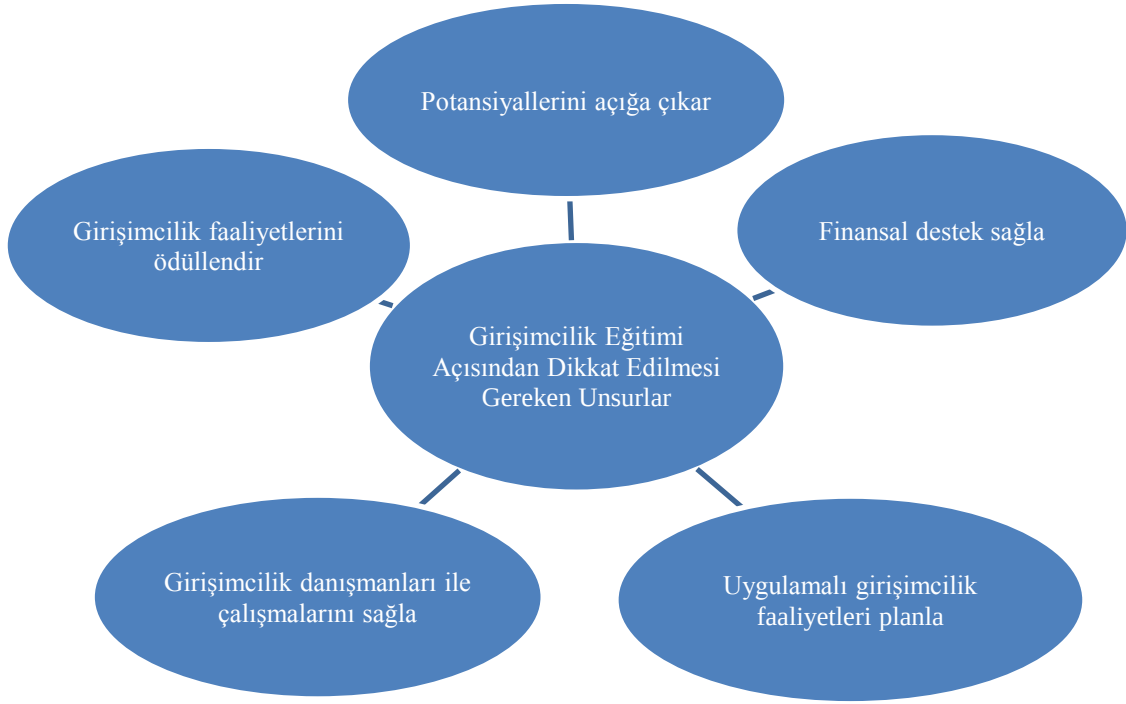
1.9. GİRİŞİMCİLİK VE EĞİTİM

Bu bölümde girişimcilik ve eğitim beş temel başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıklar girişimcilik eğitimi ve kapsamı, girişimcilik eğitiminin yararları, ilkokulda girişimcilik eğitimi ve ilkokul düzeyindeki dersler ve girişimciliğin ilişkilendirilmesi biçimindedir. İlkokul bir sonraki eğitim basamağına bireyleri hazırlamanın yanı sıra bireylere pek çok değer ve becerinin ilk olarak kazandırıldığı eğitim kademesidir. Milli Eğitim Bakanlığı, ilkokul düzeyindeki bireylerin edinmesi gereken bilgi, beceri, değer ve tutumlar konusunda çalışmalar yapmaktadır. Yaptıkları çalışmalar ile girişimcilik eğitimi ilkokul kademesinden itibaren vermeye başlamayı doğru bulmuşlardır. Girişimcilik eğitiminde hem öznel hem de genel birçok özellik bulunmaktadır. Öğrencilerin iş hayatına hazırlanması hatta kendi iş alanlarını kurmaları temele alınarak verilen bu eğitimde, bireylerin bireysel, ekonomik ve sosyal gibi birçok alanda yetenek kazandırılması hedeflenmektedir (Deveci, 2016). Günümüzde yapılan araştırmalarda girişimcilik becerisinin doğuştan geldiği ve karakteristik bir özellik olduğunun aksi kanıtlanmış ve verilecek eğitim ile desteklenerek lider olma özelliği ve işletme yönetimi bilgilerine sahip olunarak gerçekleştirilebileceği kanıtlanmıştır. Bu durum için eğitimlerin de zorunlu olması gerektiği bilinmektedir (Mutlu, 2014).

1.9.1. Girişimcilik Eğitimi ve Kapsamı

Girişimcilik eğitiminde öncelikli olarak girişimcilik kavramının anlaşılması, fikirlerin eyleme dönüştürülmesi için girişimcilik tecrübesi edinilmesi ve fırsatların fark edilip değerlendirilmesi yer almaktadır (Başar, 2013). Girişimcilik eğitiminde amaç; girişimcilik yeteneklerinin belirlenmesi ve teşvik edilmesi, değişime uygun olarak sergilenecek davranışların geliştirilmesi, girişimcilik her konuda desteklenmesi, eylem planı oluşturma öğretimi yer almaktadır (Raposo ve Paco, 2011). Girişimcilik eğitimi ile öğrenenlerin girişimcilik potansiyelleri keşfedilip geliştirilmesi hedeflenmektedir. Öğrenenlerin ellerindeki imkanları doğru yönde kullanmalarını sağlamak hedeflenmektedir (Balaban ve Özdemir, 2008; Bozkurt, 2011). Bireylere verilecek girişimcilik eğitimi ile geleceğe yönelik planlamalarını yapabilen ve bu plan doğrultusunda doğru adımlar atabilen bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu sayede küreselleşen iş dünyasında daha sağlam adımlar atabilecek bireyler yetiştirilmiş olunacaktır (Gömlüksiz ve Kan, 2009). Adegun (2013), verilecek olan girişimcilik eğitimi açısından dikkat edilmesi gereken unsurlar Şekil 1’de şu şekilde verilmiştir:

Şekil 3. Girişimcilik Eğitimi Açısından Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar



Şekil 3’te de görüldüğü gibi girişimcilik eğitimi açısından dikkat edilmesi gereken unsurlar beş başlık altında ele alınabilir. Her bir başlık şu şekilde açıklanabilir:

Potansiyellerini açığa çıkar: Karşılaşılabilecekleri olumsuz sosyo-ekonomik durumlarda bireylerin kendi potansiyellerini ortaya çıkarmalarını sağlamaktadır.

Finansal destek sağla: Toplumun sorunlarına çözüm odaklı bir şekilde yaklaşabilmeleri için finansal destek ve gereken fırsatlar sağlanmalıdır.

Uygulamalı girişimcilik faaliyetleri planla: Özellikle küçük yaşlarda girişimci ruhun geliştirilmesi için çeşitli etkinlikler ve öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Bireylerin ekonomik yönden kendine yetme ve iş imkanı sağlamalarına yönelik olarak sağlanmalıdır.

Girişimcilik danışmanları ile çalışmalarını sağla: Girişimcilik eğitiminde önemli olan nokta bireylerin çevresiyle sağladığı uyum ve fırsatları değerlendirebilme konusundaki çabalarıdır (Smith ve Petersen, 2011). Gerekli deneyimi olan ve donanımlı öğretim becerilerine sahip girişimcilik danışmanları yetiştirilmelidir. Girişimcilik eğitiminde önemli noktalardan birisi de eğitimcinin rolüdür. Brooks ve Brooks (2003)’a göre eğitimci rolleri; eğitimci öğrenen kişinin özelliklerini ve girişimciliği kabul

etmelidir, eğitimde ilgi çekici bir tavır sergilemelidir, öğrenenlerin kendi bakış açılarıyla rol almalarına önem göstermelidir, programını öğrenenlerin öngörülerine göre şekillendirmelidir, sürece dayalı yaklaşımla değerlendirme yapmalıdır, fikirlerin değişime ve gelişime açık bir şekilde ifade edilmesini, ilişkilendirme yapılmasını sağlayan öğrenci merkezli bir ortam oluşturmalıdır, eğitimde açık uçlu sorulara yer vermelidir.

Girişimcilik faaliyetlerini ödüllendir: Girişimci bir kültür ortamı için yarışmalar ve sonucunda ödüller verilerek okul içi ve okul dışı verilen eğitim desteklenmelidir(akt. Demirel, 2011)..

1.9.2. Girişimcilik Eğitiminin Yararları

Girişimcilik eğitimi bireylerde farkındalık ve artan bir motivasyon sağlamaktadır. Olası iş olanaklarını fark etmeleri ve değerlendirmelerini ve kendi iş alanlarını kurup bu alanda ilerlemelerini sağlama konusu da girişimcilik alanında verilen eğitim ile sağlanmaktadır (European Commission, 2008). Girişimcilik eğitiminin bireysel yararlarına bakıldığında aşağıdaki beceri eğitimlerinin verilmesi de görülmektedir:

Girişimcilik Kültürü ve Özgüven:Girişimcilik eğitiminde bireylere girişimcilik kültürü aşılılarak, fırsatları değerlendirmeleri, risk almaları ve karşılaşabilecekleri problemlere karşı yapmaları gerekene karar vermelerine dair özgüveni kazandırmaktadır. Birey olarak fikirlerine karşı besleyecekleri inanç ve uygulamaya dökebilecek cesaret de girişimcilik eğitimi ile sağlanmaktadır (Uludağ, 2023).

İş Planlama ve Yönetim Becerileri: Bir işin planlanmasında ve yönetilmesinde doğru stratejilerin seçilmesi, var olan kaynakların en etkili biçimde kullanılması ve risk yönetiminin sağlanmasında gerekli olan beceridir. Bu beceri sayesinde girişimci bireyler iş hayatına hazırlanmaktadır (Çiçek ve Karakaş, 2015).

İnovasyon ve Yaratıcılık: Bireylerde yaratıcı düşünme becerisini kazandırma hedeflenmektedir. Farklı bakış açıları ile karşılaşılan sorunlara karşı çözüm üretme yeteneği geliştirilmektedir. Bireylerin kapsamlı düşünceleri sayesinde yenilikçi fikirler ortaya atılmakta ve inovasyon sağlanmaktadır (Asuman, 2014).

İş Fırsatlarını Fark Etme: Girişimcilik eğitimi ile bireylerin kendi iş fırsatlarını oluşturmaları sağlanmaktadır. İş hayatında fırsatları görmek ve değerlendirebilmek başarıyı getirmektedir.

İletişim ve Ağ Oluşturma: İş hayatında bireylerin iletişim kurarak işbirliği yapmaları ve bu iş birliğinde de doğru kişilerle iletişimde olmaya dikkat etmeleri gerekmektedir. Girişimcilik eğitimi benzer hedefleri olan bireyleri yapmayı planladıkları girişim konusunda bir araya getirerek girişimcilere ağ oluşturma fırsatı vermektedir (Aslan, 2021).

Bireylere yukarıdaki becerilerin kazandırılması girişimcilik eğitiminin bireysel yararlarındandır. Bireysel olarak kazandırılması hedeflenen bu beceriler sonucunda toplumun kalkınmasında ve yeni iş alanları oluşturulması ile işsizlik gibi gün geçtikçe artan bir orana sahip problemlere çözüm getirerek toplumsal alanda da yararların görülmesi beklenmektedir. Ayrıca bireysel olarak sağladığı yararları Bolarinwa (2001) aşağıdaki maddeleri eklemiştir:

- Bireylerin iş hayatlarının görevleri ve süreci açısından donanım kazanmaları ve iş hayatına alışkın hale gelmelerini sağlar.
- Planladıkları iş konusunda bilgi ve beceri kazandırır ve iş deneyimi edinmelerini sağlar.
- Hayatlarının başında finansal birçok açıdan donanım kazanmış olurlar. Kazanmış oldukları finansal okuryazarlık becerileri sayesinde iş açısından para kazanma, tasarruf etme ve doğru yatırım yapmayı da öğrenmiş olurlar. Süreç bireyleri bu konuda kendilerine güvenen ve yetenekli bireyler olmasını sağlar.
- Yüksek oranda görülen işsizliğin düşmesi için bireylere uygulanabilir ve açık hedeflere uygun iş hayatı gösterilir (akt. Ezeudu, Ofoegbu ve Anyaegbunnam, 2013).

1.9.3. Girişimcilik Eğitimi Modelleri

1.9.3.1. Konu İle Bütünleştirilmiş Girişimcilik Eğitimi Modeli

Konu temelli girişimcilik eğitiminde girişimciliğin her bir konu ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Öğrenme materyallerinin geliştirilmesinde, değer ve normların, günlük yaşam bağlamıyla ilişkilendirilmesinden hareket etmek gerekmektedir. Böylece girişimcilik eğitimi sadece bilişsel düzeyde kalmaz, bireylerin toplumda her gün öğrendikleri ve deneyimledikleri uygulamalar ile ilişkilendirilmiş olur. Bu modelin güçlü yönü öğretmenlerin tümünün girişimcilik eğitiminde kültürlenme sorumluluğuna dahil etmesidir. Bu modelin zayıf yönü girişimciliğin sınırlı değer ve tutumlarla ilişkilendirilmesi ve sürece ilişkin temel bir planlamanın olmamasıdır

(Khulafa, 2017).

1.9.3.2. Öğretim Programı Dışı Etkinlikler Yoluyla Öğrenme Modeli

Okullarda verilen eğitime ek olarak yapılan etkinlikler, bireylerin kendilerini girişimcilik karakteri ve akademik düzey açısından geliştirmelerini sağlar. Öğretim programı dışı etkinlikler kurumda yetkili ve yetenekli olan eğitimciler tarafından organize edilir ve öğrencilerin gereksinimleri, kapasiteleri, yetenek ve ilgileri dikkate alınarak tasarlanır. Öğretim programı dışı etkinlikler, öğrencilerin edinecekleri somut deneyimler ile yetenek ve sosyal sorumluluk duyguları açısından da desteklendikleri bir etkinlik türüdür. Öğrenciler bu sayede değerleri kazanırlar. Sabit bir yapıya sahip olmaksızın öğrencilerin daha yerleşik bilgi edinimleri gerçekleşmektedir. Edindikleri bilgiler ve uygulamalı deneyimler sayesinde öğrencilerin cesaretlenmesi sağlanmaktadır. Modelin eksik kaldığı bir açı olarak süreçte daha fazla zamana ihtiyaç olması sayılabilir. Girişimcilik becerisi gibi deneyimlerle edinilecek becerilerin öğretiminde aktif bir rol oynayan öğretim programı dışı etkinlikler yoluyla öğrenme, yaratıcılık ve derinlemesine eğitim almayı sağlar ve bu etkinliklerin birden fazla tekrar gerektirmektedir (Khulafa, 2017).

1.9.3.3. Kültürel Model, Okul İklimi ve Yaşam İçindeki Tüm Etkinliklerde Değerler

Girişimcilik değerleri kültürlenme sürecinde yaşam içinde öğrenilir ve okulun tüm etkinlikleri ve ortamı içinde gömülüdür. Kültür alışkanlıkları yaratabilir. Bu nedenle okulların kültürlenme sürecinde ve alışkanlık kazandırmada bir plana gereksinimi vardır. Küçük yaşlarda içinde bulunulan ortam çok önemlidir. İyi alışkanlıklar iyi kişiliklerin oluşmasına, kötü alışkanlıklar ise kötü kişiliklerin oluşmasına zemin hazırlar. Okul ortamında konulan kurallar, uygun öğrenme ortamı sonraki yaşamda iyi alışkanlıklar kazanılması için önemlidir. Girişimcilik becerisini kazandırmak uzun zaman alsa da kazandırılan bir becerinin ilerleyen süreçte aksi yönde değiştirilmesi de zor ve zaman alıcıdır. Bu nedenle en başta özen gösterilmelidir (Khulafa, 2017).

1.9.3.4. Girişimcilik Konu Modeli

Bu yöntemde girişimcilik konusu yerel içeriklerle desteklenerek verilmektedir. Öğrencilerin toplumla sosyalleşmeleri, çiftçilik faaliyetleri sergilemeleri sağlanarak girişimciliği içselleştirmeleri sağlanabilir. Temel girişimciliğin yerel içeriklerle kazandırılmasının sağlanması girişimciliğin dolaylı yoldan beceri olarak edinilmesini

sağlamaktadır. Modelin katkılarından birisi olarak öğrencilerin doğrudan uygulamalar ile yerel içerikle bütünleştirilmiş girişimcilik uygulamaları yapmaları gösterilebilir. Her bölgede farklı yerel seçenekler olacağından içerik değişiklik göstermektedir. İçeriklerin güncellenmesinin ve her bölgede uygulanmasının güçlüğü modelin eksik bir yönü olarak gösterilebilir. Yerel seçeneklerin girişimcilikle içselleştirilmesi zorlayıcı olabilmektedir (Khulafa, 2017).

1.9.3.5. Birleşik Model

Birleşik modelde entegre öğrenme modeli ve öğretim programı dışı öğrenme modeli birlikte kullanılmaktadır. Öğretmenlerin ekiplerle veya okul dışında bireylerle işbirliği yaparak tasarlayacağı öğrenme etkinlikleri ile girişimcilik becerisini kazanmasına dayanır. Modelin güçlü yanı tüm öğretmenlerin sürece dahil olmasıdır. Öğrenciler iyi planlanmış etkinlikler yoluyla deneyim kazanarak günlük yaşam içinde kendi değerlerini oluşturabilirler. Modelin zayıf yönü ise pek çok farklı kesimin katılımını gerektirmesi, koordinasyonun zaman almasına ek olarak öğretmenlerin girişimcilik eğitimi verme konusunda kimi zaman yeterli olmamalarıdır (Khulafa, 2017).

1.10. İLKOKULDA GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ

Girişimcilik eğitimi, öğretim programlarına beceri olarak entegre edilmektedir. Girişimcilik eğitimi, dar anlamda öğrencileri iş dünyasına hazırlama olarak tanımlanırken, daha geniş anlamda ise insanların yaşamlarının her alanında uygulayabilecekleri, daha çok bireysel, sosyal ve ekonomik getiri sağlayacak bir dizi yeteneğin kazanıldığı süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda girişimcilik, fikri uygulamaya dönüştürmeyi sağlayan bireysel bir yetenek olarak tanımlanmaktadır (European Commission, 2011). Girişimcilik eğitiminin öncelikli amacı bireylerin girişimci olma noktasındaki kapasitelerini ve zihniyetlerini arttırmaktır. Bunun yanı sıra girişimcilik konusundaki farkındalık ve motivasyonun devamlılığını sağlamak, iş fırsatlarını tanımlama ve bu fırsatlardan faydalanma, bir iş kurmak ve yönetmek konusunda öğrencilerin gereksinim duyacağı özellikleri geliştirmek şeklinde farklı amaçlarında olduğu ifade edilmektedir (European Commission, 2008).

Öğrencilerin aktif olduğu bir ortam düzenlenmelidir. Öğrenme ortamında dikkat edilmesi gereken özelliklere bakıldığında; esnek öğrenme durumları olması, çok boyutlu bir bilgi aktarımı gerçekleşmesi ve sürekli etkileşim gerektiği görülmektedir (Gibb,

2005). Eğitimde kullanılması önerilen yöntem ve tekniklere bakıldığında ise proje tabanlı öğrenme, akran eğitimi, probleme dayalı öğrenme, drama tekniği, alan gezileri, girişimci bireylerin davet edilmesi gibi etkileşimli ve olabildiğince problem çözme odaklı teknikler görülmektedir (Seikkula-Leino, 2011). Ayrıca öğrencilerin durumları farklı açılardan değerlendirebilmeleri için altı şapkalı düşünme, tartışma ve rol oynama gibi teknikler de kullanılabilir. Girişimcilik Türkiye’de olduğu gibi farklı öğretim programları içinde bir beceri olarak yer alabileceği gibi bazı ülkelerde de ayrı bir ders olarak farklı kademelerde verilmektedir.

1.10.1. İlkokul Düzeyindeki Öğretim Programları Bağlamında Girişimcilik

2018 Öğretim Programları girişimcilik becerisi kapsamında ele alınarak incelenmiştir. İlk kısımda tüm programlarda ortak olan anahtar yetkinlikler ve milli eğitimin temel amaçları girişimcilik açısından ele alınmış; ikinci kısımda her bir öğretim programı genel amaçları, özel amaçları ve kazanımları bağlamında girişimcilik açısından incelenmiştir.

1.10.2. İlkokul Düzeyindeki Öğretim Programlarının Ortak Öğeleri Bağlamında Girişimcilik

Milli eğitimin genel amaçları, vizyon, temel felsefe ve anahtar yetkinlikler tüm öğretim programlarında ortak olarak yer verilen boyutlar olarak yer almaktadır. Bu öğeler girişimcilik bağlamında ele alındığında şu noktalar üzerinde durulabilir:

1.10.3. İlkokulda Yer Alan Öğretim Programları ve Girişimcilik

Bu başlık altında ilkokul öğretim programlarında girişimcilik dört temel başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıklar Hayat Bilgisi öğretim programında girişimcilik, Matematik öğretim programında girişimcilik, Sosyal Bilgiler öğretim programında girişimcilik ve Türkçe öğretim programında girişimcilik biçimindedir.

1.10.3.1. Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda Girişimcilik

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın genel amaçları içerisinde yer alan:

- Sosyal katılım becerisi kazanır.
- Bilgi ve iletişim teknolojilerini amacına uygun olarak kullanır.
- Kaynakları verimli kullanma becerisi geliştirir.

Maddeleri ile girişimcilik becerisine yönelik davranışlar sergilemeleri

beklenmektedir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımlar incelendiğinde 10 kazanım girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Bu kazanımlarda sorumluluk sahibi olma, planlı ve programlı çalışma, yardımlaşma, iletişim kurma gibi özelliklere vurgu yapılmıştır. Aşağıda girişimcilik becerisi ilişkilendirilmiştir kazanımlara yer verilmiştir:

- HB.2.1.7. Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupta çalışma kurallarına uyar.
- HB.2.1.8. Okulda iletişim kurarken kendini anlaşılır ve açık bir dille ifade eder.
- HB.2.2.4. Evde, üzerine düşen görev ve sorumluluklarını fark eder.
- HB.2.2.5. Aile içi karar alma süreçlerine katılır.
- HB.2.2.6. Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkılarını araştırır.
- HB.2.2.8. Gün içerisinde planladığı işleri uygular.
- HB.3.1.1. Güçlü yönlerini ve güçlendirilmesi gereken yönlerini fark eder.
- HB.3.1.7. Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılmaya istekli olur.
- HB.3.2.4. Evde üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirir.
- HB.3.2.7. Planlı olmanın kişisel yaşamına olan katkılarını örnekler verir.

1.10.3.2. Matematik Öğretim Programında Girişimcilik

Matematik Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları incelendiğinde:

- Problem çözme sürecinde kendi düşünce ve akıl yürütmelerini rahatlıkla ifade edebilecek, başkalarının matematiksel akıl yürütmelerindeki eksiklikleri veya boşlukları görebilecektir.
- Üstbilişsel bilgi ve becerilerini geliştirebilecek, kendi öğrenme süreçlerini bilinçli biçimde yönetebilecektir
- Sistemli, dikkatli, sabırlı ve sorumlu olma özelliklerini geliştirebilecektir.
- Araştırma yapma, bilgi üretme ve kullanma becerilerini geliştirebilecektir.

Maddeleri ile girişimcilik becerisine yönelik davranışlar sergilemeleri beklenmektedir. Buna ek olarak Matematik Dersi Öğretim Programı incelendiğinde kazanımlarda sorumluluk sahibi olma, üstbilişsel beceriler sergileme, problem çözme gibi davranışlar bahsedilerek girişimcilik ile ilişkilendirilmiştir.

1.10.3.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Girişimcilik

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları incelendiğinde:

- Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
- Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,
- Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeler

Maddeleri ile girişimcilik becerisine yönelik davranışlar sergilemeleri beklenmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiğinde 4 kazanım girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Bu kazanımlarda ihtiyaçlara yönelik ürün tasarlayabilme, teknolojiyi doğru kullanabilme ve kaynakları etkili kullanma gibi konular temele alınmıştır. Aşağıda girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilmiş Sosyal Bilgiler dersi kazanımları verilmiştir:

- SB.4.4.4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir.
- SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.
- SB.4.5.3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.
- SB.4.5.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.

1.10.3.4. Türkçe Öğretim Programında Girişimcilik

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları incelendiğinde:

- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,

- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,

- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,

- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,

Maddeleri ile girişimcilik becerisine yönelik davranışlar sergilemeleri beklenmektedir. Ayrıca Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı incelendiğinde 6 kazanım girişimcilik ile ilişkilendirilmiştir. Bu kazanımlarda bilgi odaklı çalışmalar yapma, eleştirel düşünme güvenilir kaynaklardan araştırmalar yapma ve etkili iletişim becerilerinden bahsedilmiştir. Girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilen Türkçe dersi kazanımları aşağıda verilmiştir:

- T.4.2.4. Konuşma stratejilerini uygular.
- T.4.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.
- T.4.3.35. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır.
- T.4.3.36. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.
- T.4.4.2. Bir işin işlem basamaklarına ilişkin yönergeler yazar.
- T.4.4.4. Bilgilendirici metin yazar.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde girişimcilik ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar ele alınmıştır. Araştırmaların sunulmasında yurt içinde yapılan araştırmalar ve yurt dışında yapılan araştırmalar başlıkları temel alınmıştır:

2.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu başlıkta girişimcilik ile ilgili tez ve makaleler yazar bilgisi, tarih, başlık, amaç, yöntem ve araştırmanın sonucu boyutları ile özetlenmiştir.

Kaplan (2023) gerçekleştirdiği “Mühendislik Temelli Fen Öğretiminin Özel Yetenekli Öğrencilerin Yaratıcı Problem Çözme ve Girişimcilik Becerilerine Etkisi” adlı araştırmada mühendislik tasarım temelli fen öğretiminin özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı problem çözme ve girişimcilik becerilerine etkisini araştırmıştır. Araştırma 5. ve

6. Sınıf ortaokul düzeyindeki eşit oranlı olarak dağılmış öğrenci grubu üzerinde uygulanmıştır. Araştırma yarı deneysel desende gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda mühendislik tasarım temelli fen öğretim uygulamalarının özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı problem çözme ve girişimcilik beceri düzeylerinde olumlu etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin mühendislik tasarım temelli fen öğretimi ile yaratıcı ve mutlu hissettikleri sonucu da belirlenmiştir. Araştırmada öneri olarak yaratıcılık, problem çözme ve girişimcilik konularında daha iyi düzeyde bireyler yetiştirmek için mühendislik tasarım temelli fen öğretiminin kullanılabileceği sunulmuştur.

Gülen (2023) “Ergenlerde Akademik Motivasyon ve Öznel İyi Oluş İlişkisinde Girişimcilik Eğiliminin Düzenleyici Rolü” adlı araştırmada ortaöğretim düzeyinde öğrenim görmekte olan ergen bireylerin akademik motivasyonları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişki üzerinde girişimcilik eğilimlerinin düzenleyici rolünü araştırmıştır. Araştırma 10, 11 ve 12. Sınıf düzeyindeki öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. İlişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırma sonucunda girişimcilik eğiliminin öznel iyi oluş ve akademik motivasyon arasında düzenleyici bir rolü olmadığı belirlenmiştir.

Hasanca Saraç (2023) “Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrencilerin Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yetkinliklerini Geliştirmeye Etkisi (Sosyal Yetkinlikler, İnisiyatif Alma ve Girişimcilik Yetkinliği)” adlı araştırmada Sosyal Bilgiler dersinde proje tabanlı yaklaşımın kullanılmasıyla öğrencilerde inisiyatif alma ve girişimcilik yetkinlikleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma 6. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma yarı deneysel desenin kullanıldığı bir karma yöntem araştırmasıdır. Araştırmadan elde edilen nicel verilerin sonucunda proje tabanlı öğretim ile gerçekleştirilen sosyal bilgiler öğretiminin öğrencilerin sosyal beceri ve girişimcilik becerilerinde anlamlı bir artış olmadığı görülmüştür. Nitel verilerin sonucunda sosyal beceri ve girişimcilik becerilerine proje tabanlı öğrenmenin olumlu etkileri olduğu görülmüştür.

Yıldırım (2023) “Fen Bilimleri Dersinde Uygulanan STEM ve STEAM Etkinliklerinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına, Motivasyonlarına, Yaratıcılıklarına ve Girişimciliklerine Etkisinin İncelenmesi: Karma Yöntem Araştırması” adlı araştırmada öğrencilerin akademik başarı, fen bilimleri motivasyon, bilimsel yaratıcılık ve fen tabanlı girişimcilik başlıklarında 5E öğrenme modeli destekli STEM ve STEAM etkinliklerinin etkisinin varlığını ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırma iç

içe geçmiş karma desende tasarlanmıştır. Araştırma, nitel boyutunda durum çalışması ile desenlenirken, nicel boyutunda denkleştirilmemiş kontrol gruplu n tes-son test yarı deneysel desende yapılmıştır. Araştırma 7. Sınıf ğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda STEM ve STEAM etkinlikleri ile öğrencilerin akademik başarı, fen bilimleri motivasyon ve bilimsel yaratıcılık başlıklarında anlamlı şekilde olumlu etki olduğu belirlenmiştir. Nicel verilerin sonucunda STEM ve STEAM etkinliklerinin fen tabanlı girişimcilik başlığı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Araştırmada neri olarak ğretmenlerin STEM ve STEAM temelli etkinlikler konusunda doğru bilgiye ve uygulama açısından yetkinliğe sahip olmalarını sağlayacak “uygulama içeren nitelikli eğitimler” verilmesi gerektiği söylenmiştir.

Kaya (2023) “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Devlet Okullarında Görev Yapan İngilizce ğretmenlerinin Girişimcilik Seviyelerinin Belirlenmesi” adlı araştırmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında alışan İngilizce ğretmenlerinin girişimcilik düzeyleri ve bu düzeyi etkileyen destekleyici ve engelleyici unsurlar ve okullarda benimsenen bürokrasinin girişimcilik eğilimine etkisini araştırmıştır. Araştırmada açıklayıcı sıralı karma yöntem tercih edilmiştir. Araştırma verilerinin sonucunda girişimcilik düzeyleri, bürokrasi algısı alt boyutunda eğitim verilen sınıf seviyesine ve girişimcilik eğitimi alındığına veya alınmadığına; mesleki yenilenme alt boyutunda öğretmenin yaşına; yenilikçilik alt boyutunda cinsiyet, eğitim verilen sınıf seviyesi, mesleki tecrübe ve öğretmenin eğitim derecesine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Sosyal girişimcilik alt boyutunda öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin yenilikçi uygulamaları okul idarelerinin takdir etmesi ve desteklemesi girişimcilik eğilimlerinin artmasını sağladığı, merkezi sınav gibi baskı ve paydaşların olumsuz tepkileri ile azalmasına neden olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda öneri olarak girişimciliğe ilişkin daha açık politikalar olması gerektiği ve ğretmen yetiştiren kurumların ve hizmet için eğitimlerin girişimciliğin daha fazla vurgulanması gerektiği söylenmiştir.

Saparova (2023) “İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi ğretmen Adaylarının Girişimcilik zelliklerinin çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada, farklı değişkenler bağlamında ilköğretim Matematik ve Fen Bilgisi ğretmen adaylarının girişimcilik zellerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırma verilerinin sonucunda ğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Düzeylerdeki

değişkenliği etkileyen faktörlere bakıldığında cinsiyet, devam edilen üniversite, ekonomik durum, akademik başarı ve girişimcilik dersi faktörlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı; sınıf düzeyi faktöründe 4.sınıf öğretmen adaylarının lehine, yaş değişkenine göre 22-25 yaşında olan öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür. İlköğretim matematik ile fen bilgisi öğretmen adayları arasında girişimcilik özellikleri açısından istatistiki olarak kayda değer bir farklılık bulunmamıştır. Ancak girişimcilik ölçek sonuçlarının aritmetik ortalamasına göre fen bilgisi öğretmen adaylarının girişimcilik seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda öneri olarak öğretmen yetiştiren kurumların müfredatlarında girişimcilik becerisi konulu derslerin zorunlu olarak yer alması gerektiği söylenmiştir.

İlhan (2023) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilişsel Esneklik Düzeyleri İle Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi” adlı çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri esneklik düzeyleri açısından incelemiştir. Araştırma tarama modelinde şekillendirilmiştir. Araştırma verileri sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin yüksek, bilişsel esnekliklerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Esneklik düzeyleri ve girişimcilik özellikleri ile cinsiyet, anne-baba mesleği, aylık gelir düzeyi, gündelik alışkanlıklara bağlılık düzeyi, çalışmak istenilen yer gibi faktörler açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bilişsel esneklik düzeylerinin üzerinde anlamlı bir farklılık oluşmasını sağlayan faktörler ise üniversite eğitimi aile yanında almak, kitap okuma ve süreli yayın takip sıklığıdır. Girişimcilik düzeylerinin üzerinde anlamlı bir farklılık oluşmasını sağlayan faktörler ise sınıf düzeyleri, girişimcilik konulu çalışma yapmış veya girişimcilik konusunda eğitim almış olmaları ve süreli yayınları takip sıklığıdır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, bilişsel esneklik düzeyi ile girişimcilik düzeyleri arasında zayıf ancak pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çoklu regresyon analizi sonuçları ise bilişsel esneklik ile kontrol alt boyutu düzeyinin girişimcilik ve girişimciliğin alt boyutlarını anlamlı düzeyde yordamadığı, alternatif alt boyutu düzeyinin girişimcilik ve girişimciliğin alt boyutları üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öneri olarak öğretmen adaylarına girişimcilik özelliklerini geliştirmelerini sağlayacak seminer, konferans gibi çeşitli bilgilendirici etkinliklerin verilebileceği, bilişsel esneklik becerisi ve girişimcilik özelliklerini geliştirecek derslerin düzenlenmesi gerektiği söylenmiştir.

Gülcü (2023) “Fen Mühendislik ve Girişimcilik Uygulamaları Eğitiminde 3b Tasarım ve Robotik Destekli Mühendislik Tasarım Süreçleri Etkinliği: Kışık Lastik Tasarlayalım” adlı araştırmada, fen, mühendislik ve girişimcilik uygulamaları (FMGU) eğitiminde öğretmenlerin kullanabileceği kaliteli bir etkinlik öne sürme ve bu etkinlik konusunda öğrenci ve öğretmen görüşlerini almayı amaçlamaktadır. Araştırma durum çalışması deseninde planlanmıştır. Araştırma ilkokul 5.sınıf düzeyinde eğitim görmekte olan öğrenciler ve Fen Bilgisi öğretmenleri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma verilerinin sonucunda öğretmenler tarafından etkinliğin konu, 3B tasarım ve robotik uygulamaları açısından uygun olduğunu tespit etmiştir. Etkinliğe FMGU eğitime katkı açısından öğretmenlerin yorumlarına bakıldığında; fen ve mühendislik uygulamalarını birleştirme, 3B tasarım ve robotik ile deneysel değişkenlerin kontrolünde kolaylık sağlama, bilimsel süreç becerilerini geliştirmede katkı sağlama ve işbirlikçi öğrenme ortamı oluşturmada katkı sağlama vardır. Etkinlik sonucunda öğrencilerde mühendislik kavramı gelişmiş fen ve mühendislik arasındaki ilişki daha anlamlı hale gelmiş ve mühendislik tasarım süreçlerinde gelişim görülmüştür. Öğretmenler tarafından öğrencilerdeki kodlama ve tasarım yeteneğinin etkinlik ile geliştiği söylenmiştir. Araştırmada önerilen etkinlikte olumsuz yönler olarak öğrenciler açısından matematiksel zorlukların ve öğretmenler açısından da 3B tasarım ve robotik kodlama konusunda tecrübeli olmaları gerekmesinden ve zaman yönetimi açısından zorlayıcı olmasından bahsedilmiştir. Araştırmada öneri olarak öğretim programı düzenleyicilere 3B tasarım ve robotik kodlama eğitim planlamaları yapmaları gerektiği söylenmiştir.

Bahar (2023) “Fen Eğitiminde STEM Entegreli Argümantasyon Temelli Uygulamaların Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Madde ve Isı Konusundaki Başarılarına, Girişimciliklerine ve Motivasyonlarına Etkisinin İncelenmesi” adlı araştırmada, Fen Eğitiminde STEM Entegreli Argümantasyon Temelli Uygulamaların (FESEA) ortaokul öğrencilerinin fen dersi madde ve ısı konusundaki akademik başarıları, fen öğrenme motivasyonları ve fen tabanlı girişimcilikleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma 6. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmada 4 grup oluşturulmuştur. Deney grupları olarak Fen Eğitiminde STEM Entegreli Argümantasyon Temelli Uygulamalar (FESEA), Argümantasyon Temelli Bilim Öğrenme (ATBÖ) ve STEM grupları oluşturulurken, kontrol grubu olarak mevcut ders uygulamaları (MDU) grubu oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda ATBÖ, FESEA ve

STEM uygulamalarının ve kontrol grubunda yapılan uygulamaların akademik başarı üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Kontrol ve deney grupları arasında akademik başarı açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Girişimcilik puanlarında STEM uygulamalarının yapıldığı grupta olumlu yönde anlamlı bir farklılık gözlemlenirken diğer gruplarda (FESEA, ATBÖ, MDU) anlamlı bir artış görülmemiştir. Fen tabanlı girişimcilik puanlarında gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farklılık deney gruplarının lehinedir. Öğrencilerin fen motivasyon puanlarına bakıldığında ise FESEA, STEM ve kontrol gruplarında anlamlı bir artış görülmüştür. Fen motivasyonları konusunda ATBÖ grubunda farklılık görülmemiştir. Grup arasında fen motivasyon puanları karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırma sonunda öneri olarak FESEA yaklaşımı kullanımının motivasyon, başarı ve girişimcilik konularında artış sağlaması sebebiyle fen öğretimi derslerinde kullanılabileceği, FESEA, STEM ve ATBÖ içerikli yeni uygulamaların üretilabileceği söylenmiştir.

Baskın (2023) “Sosyal Bilgiler Dersi Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Girişimcilik Düzeyleriyle İlişkisi: Rize İli Örneği” adlı araştırmasında girişimcilik düzeyi ile sosyal bilgiler dersi bağlamında ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma karma yöntem araştırma desenlerinden gömülü desende planlanmıştır. Araştırma ortaokul 5, 6 ve 7. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonuçlarına göre, öğrencilerin medya okuryazarlık düzeylerinin orta, girişimcilik düzeyleri yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilerin medya okuryazarlık düzeyleri ile girişimcilik düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Medya okuryazarlık düzeyi için girişimcilik düzeyi konusunda anlamlı bir yordayıcı olduğu söylenmiştir. Araştırmanın nitel verilerinin sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlıkları ve girişimcilikleri arasında ortak noktalar olduğunu vurguladıkları görülmüştür. Araştırmada öneri olarak öğretmenlerin derslerde medya okuryazarlık ve girişimcilik beceri düzeylerini arttırmaya yönelik etkinlikler yapmaları gerektiği söylenmiştir.

Elbay (2023) “2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Girişimcilik Becerisinin Yer Alma Durumu” adlı araştırmada, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) ve Sosyal Bilgiler ders kitapları girişimcilik

becerisi açısından incelemiştir. Araştırma durum çalışması deseninde planlamıştır. Araştırmada incelenen ders kitapları, 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında Türkiye genelinde ortaokul 5,6 ve 7. Sınıflarda kullanılan Sosyal Bilgiler ders kitaplarıdır. Araştırma sonucunda öğretim programında girişimciliğin bir beceri olarak ele alındığı ve ortaokul 5,6 ve 7. Sınıf kazanımlarına bakıldığında 6'şar adetten 18 adet kazanımın girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebileceği görülmüştür. Ders kitaplarına bakıldığında ise bu kazanımlara uygun olarak 61 tane etkinliğe rastlanmıştır. Araştırmada öneri olarak Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı ile entegre edilen girişimcilik becerisinin sadece ekonomi konuları ile değil toplum ve doğa konuları ile ilişkilendirilerek öğretilmesi gerektiği söylenmiştir.

Gönül (2023) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Düzeyleri ile Girişimcilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerisi ile girişimcilik düzeyleri arasında ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Ek olarak eleştirel düşünme becerisi ve girişimcilik düzeyi ile cinsiyet ve sınıf seviyesi faktörleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerinin yüksek olduğu ve bu becerinin kadınlar açısından lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Sınıf seviyesi değişkeni açısından eleştirel düşünme becerisi incelendiğinde ise birinci ve üçüncü sınıflar arasında üçüncü sınıflar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu ve kadınlar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Sınıf seviyesi değişkeni açısından girişimcilik düzeylerinde birinci ve üçüncü sınıflar arasında üçüncü sınıflar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buna ek olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerisi düzeyleri ile girişimcilik düzeyleri arasında aynı yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Araştırmada öneri olarak lisans eğitimi alan öğrenciler için eleştirel düşünme becerisi ve girişimcilik düzeylerinin gelişimini olumlu yönde destekleyecek ders veya ders içerikleri eklenmesi ve etkinlikler planlanması sunulmuştur.

Ekmekçioğlu (2023), “Öğrenme Güçlüğü Olan Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin İncelenmesi” adlı araştırmada Kars coğrafyasının ekonomik katma değeri yüksek ürünlerine yönelik olarak girişimcilik becerileri özel öğrenme güçlüğü olan bireyler üzerinde araştırmıştır. Araştırma durum çalışması deseninde

planlanmıştır. Araştırma öğrenme güçlüğü olan ortaokul 8. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma verilerinin sonuçlarında, öğrencilerin yarısına yakının Kars iline özgü şeylere yönelik iş geliştirme fikri üretmedikleri görülmüştür. Geri kalan öğrencilerin tamamına yakını sadece tek bir iş fikri üretebilmiştir. Araştırmada öğrencilerin girişimcilikte potansiyel müşteri tanımlaması konusunda zorlandıkları, tanımlayabilen öğrencilerin tek potansiyel müşteri tanımı yapabildiği, müşteriye ulaşım kanallarını bilmedikleri, bilen öğrencilerin büyük bir kısmının ise sadece tek bir müşteri için ulaşım kanalı oluşturabildiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin girişim sürecinde, personellerin görev ve sorumluluk açısından yönlendirilmesini yapamadığı ya da kısmen yapabildiği, girişimin ekonomik boyutunda hesaplama yapamadıkları ya da fazla sayıda öğrencinin kısmen hesaplama yapabildiği görülmüştür. Bir diğer girişimcilik boyutu olan pazarlama stratejisi konusunda ise öğrencilerin başarılı olamadığı görülmüştür. Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin Kars coğrafyasındaki katma değeri yüksek ürünler açısından girişimcilik düzeylerinin zayıf olduğu görülmüştür. Araştırmada öneri olarak, öğrenme güçlüğü olan bireylerin bağımsız ve üretken bir hayat sürmeleri açısından girişimciliğin önemi vurgulanmış ve erken dönemde bu bireylere girişimcilik becerilerini geliştirecek pedagojik uygulamaların yapılması gerektiği söylenmiştir.

Toprak (2023) “STEM Eğitiminin İlkokul Dördüncü Sınıf Fen Bilimleri Dersinde Öğrencilerin Bilimsel Yaratıcılık, Girişimcilik ve 21. Yüzyıl Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Üzerindeki Etkisi” adlı araştırmada ilkokul dördüncü sınıf fen bilimleri dersinde STEM eğitimi ile entegre edilmesiyle öğrencilerin bilimsel yaratıcılık, girişimcilik ve 21. Yy öğrenme ve yenilenme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek ve öğrencilerin STEM eğitimi ile ilgili görüşlerini değerlendirmiştir. Araştırma karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel desende planlanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda STEM eğitiminin bilimsel yaratıcılık düzeyini arttırdığı STEM eğitimi ile bilimsel yaratıcılık arasında orta düzeyde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın nitel bulguları da nicel bulguları desteklemektedir. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda 21. Yy öğrenme ve yenileme beceri düzeyleri ile STEM eğitiminin arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak nitel verilerin sonuçlarına bakıldığında 21.yy öğrenme ve yenileme becerilerinin STEM eğitimi etkinlikleri ile arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmada öneri olarak ilkokullar ve üniversitelerin işbirliği yaparak STEM

etkinlikleri düzenleyebileceği ve STEM eğitimi ile ilişkilendirilebilecek kazanımların öğretim programlarında daha somut bir şekilde yer alması gerektiği söylenmiştir.

Daşcı (2023) “Ortaokul Öğrencilerinin Epistemolojik İnançları ile Girişimcilik Yetkinlikleri Arasındaki İlişki” adlı araştırmada bilimsel epistemolojik inançlar ile girişimcilik yetkinlik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma ilişkisel tarama deseniyle planlanmıştır. Araştırma ortaokul 7 ve 8. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda epistemolojik inanç alt boyutlarının bütünü ile girişimcilik yetkinlikleri arasında yordayıcı bir etki olduğu ortaya koyulmuştur. Alt boyutlar açısından bakıldığında girişimciliği gelişmemiş epistemolojik inançlardan “bilginin kaynağı” boyutunun yordamadığı görülmüştür. Girişimciliğin alt boyutlarından olan “fırsatları değerlendirme” alt boyutunun, epistemolojik inançlardan “otorite ve doğruluk” alt boyutu tarafından negatif yönde yordandığı görülmüştür. Ayrıca epistemolojik inancın “bilgi üretme süreci” girişimcilikte “azim” alt boyutunu, “bilginin değişirliği” alt boyutunun girişimcilikte “azim”, “profesyonellik” ve “risk alma” alt boyutlarını yordadığı görülmüştür. Bilimsel epistemolojik inancın “akıl yürütme” alt boyutu ise girişimcilikte “profesyonellik”, “yaratıcı düşünme”, “azim”, “risk alma”, “özfarkındalık” ve “fırsatları değerlendirme” alt boyutlarını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Araştırmada öneri olarak öğrenenlerin girişimci özelliklerinde artış görülmesi için öğretmenlerin bilimsel epistemolojik inançlarının geliştirilmesi gerektiği bu tür daha çok ve nitelikli etkinliklere yer vermeleri gerektiği söylenmiştir.

Ok (2022) “6. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitabında Yer Alan Fen, Mühendislik Girişimcilik Uygulamaları Kısımının İncelenmesi” adlı araştırmada değerlendirme ölçütlerine göre 6. Sınıf Fen Bilimleri ders kitabındaki Fen, Mühendislik ve Girişimcilik uygulamaları (FEMÜĞİ) projelerinin analiz edilmesini amaçlamıştır. Araştırma doküman analizi deseniyle planlanmıştır. Araştırmada 2019-2020 eğitim-öğretim yılından itibaren 5 yıl boyunca kullanılacak olan ders kitabı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda fen bilimleri ders kitabındaki her üniteye FEMÜĞİ uygulamalarına yer verilmemiştir. Kriterler üzerinden (malzeme, zaman ve maliyet) değerlendirildiğinde de bazı bölümlerde yer verildiği görülmüştür. 2018 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı’nda bulunan kazanımların FEMÜĞİ uygulamalarındaki proje konuları ile uyumlu olduğu görülmüştür. Araştırmada öneri olarak ders kitaplarında FEMÜĞİ uygulama sayılarının arttırılması gerektiği söylenmiştir.

Uyanık (2022) “Ortaokul Fen Bilimleri Dersinde Girişimcilik Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Bir Eylem Araştırması” adlı çalışmada işbirlikli öğrenme yöntemiyle gerçekleştirilecek öğretimin 6. Sınıf öğrencilerine girişimcilik becerilerini ne şekilde kazandırabileceğini belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırma eylem araştırması biçiminde desenlenmiştir. Araştırma sonucunda işbirlikli öğrenme yöntemiyle gerçekleştirilen Fen Bilimleri derslerinin öğrencilerde yaratıcılık, yenilik, risk alma, başarı gereksinimi, eleştirel düşünme ve iletişim becerileri gibi girişimciliğin alt boyutlarında ilerleme kaydetmelerini sağladığı, girişimcilik becerilerinde ve sosyal etkileşimlerinde gelişimin sınıf içinde yapılan etkinliklerle sağlanabileceği görülmüştür. Araştırmada öneri olarak işbirlikli öğrenme yöntemi olan grupla öğrenme yönteminin Fen Bilimleri dersine daha fazla entegre edilebileceği ve girişimcilik becerilerini içeren kazanımların Fen Bilimleri dersinde daha fazla yer verilmesi gerektiği söylenmiştir.

Özlüleci (2022) “Modellemeye Dayalı Fen Öğretiminin 7. Sınıf Öğrencilerinin Fen, Mühendislik ve Girişimcilik Becerilerine Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmada fen, mühendislik ve girişimcilik becerilerinin modellemeye dayalı fen öğretimi ile etkileşimini belirlemek amaçlamıştır. Araştırma ön test-son test eşleştirilmiş kontrol gruplu deneysel desende planlanmıştır. Araştırma verileri sonucunda modellemeye dayalı fen öğretiminin öğrencilerin fen, mühendislik ve girişimcilik becerileri üzerinde olumlu yönde katkı sağladığı görülmüştür. Araştırmada öneri olarak modellemeye dayalı fen eğitimi ile öğretmenlerin öğrencilerde fen, mühendislik ve girişimcilik becerilerini geliştirebileceği disiplinlerarası etkinlikler planlayabileceği ve öğretmenlerin hizmetiçi eğitimler ile FEMÜĞİ becerilerini değerlendirip geliştirebilmesi için alan oluşturulması gerektiği söylenmiştir.

Yılmaz Aydemir (2022) “Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Girişimcilik Algılarının İncelenmesi” adlı çalışmada fen bilimleri öğretmenlerinin girişimcilik algılarının belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma karma yöntem desenlerinden birleştirme (çerçitleme) deseninde planlanmıştır. Araştırma sonucunda fen bilimleri öğretmenlerinin cinsiyet, eğitim durumu, girişimcilik eğitimi kursu alma durumları gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte girişimcilik algılarının yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmada edinilen bir diğer sonuç olarak öğretmenlerin TÜBİTAK projelerinde görev almalarının girişimcilik algılarını arttırdığı görülmüştür. Bu sonuç doğrultusunda çalışmada öneri olarak öğretmenlerin TÜBİTAK projelerinde görev alma oranının artması gerektiği söylenmiştir.

Özbey (2022) “Blok Tabanlı Öğretim Programının Bilişsel Olmayan Girişimcilik Yetkinlikleri Üzerine Etkililiğinin İncelenmesi ” adlı araştırmada blok tabanlı öğretim programının öğrencilerin bilişsel olmayan girişimcilik becerilerine etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma iç içe karma yöntem deseninde planlanmıştır. Araştırma 6.sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda öğrencilerin ekip çalışması, yaratıcılık, belirsizlik toleransı ve genel bilişsel olmayan girişimcilik yetkinliklerinin blok tabanlı öğretim programı sonucunda anlamlı bir farklılık göstermiştir. Araştırmanın nitel verilerinin sonucunda bilişsel olmayan girişimcilik yetkinliklerinin geliştiği ve diğer yetkinliklerin bilişsel olmayan girişimcilik yetkinliklerinden etkilendiği görülmüştür.

Araştırmada nitel ve nicel sonuçlar birbirini doğrulamaktadır. Araştırmada öneri olarak girişimcilik yetkinlikleri ile topluma yararlı olmalarını sağlamak için disiplinlerarası etkinliklere yer verilebileceği söylenmiştir.

Karataş Özbek (2022) “STEM Temelli Programlama Etkinliklerinin Ortaokul Öğrencilerinin Grupla Çalışmaya Yönelik Tutumlarına ve Girişimcilik Becerilerine Etkisi” adlı araştırmada STEM eğitime uygun olarak hazırlanan programlama etkinliklerinin öğrenciler üzerinde grupla çalışmaya yönelik tutumlarına ve girişimcilik becerilerine yönelik etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma 6. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma açıklayıcı sıralı karma desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda STEM eğitime uygun olarak hazırlanan programlama etkinliklerinin öğrencilerin grupla çalışmaya yönelik tutumlarını ve girişimcilik becerilerini anlamlı düzeyde katkı sağlamadığı belirlenmiştir.

Saraç (2022) “4. Sınıf Öğrencilerinin STEM Etkinliği Temelinde Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesi” adlı araştırmada STEM etkinlik modeli ile işlenen Fen Bilimleri dersinde öğrencilerin girişimcilik becerilerinin gelişiminin gözlemlenmesini amaçlamıştır. Araştırma eylem araştırması deseninde planlanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin girişimci uygulamalara yatkınlıklarından kavramların tamamını göstermediklerini fakat bilgi, beceri ve tutumlarında temel seviyede tüm girişimcilik kavramlarını sergiledikleri görülmüştür.

Ülker (2022) “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Girişimcilik Becerilerine Etkisi: Bir Karma Yöntem Araştırması” adlı araştırmada girişimcilik becerisi üzerinde Proje Tabanlı Öğrenmenin etkisi incelenmiştir. Araştırma ilkokul 5. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sıralı açıklayıcı karma

desende planlanmıştır. Araştırma verilerinin sonucunda Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımın öğrencilerin girişimcilik becerilerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Araştırmada öneri olarak Proje Tabanlı Öğretim yaklaşımına benzer yöntem ve tekniklerle öğrencilerin merkezde olduğu araştırmaların yapılabileceği ve TÜBİTAK, KOSGEB gibi kurumlarla iletişim kurularak etkinlik ve uygulamalar yapılması ve öğrencilerin girişimcilik konusunda bilinçlendirmelerinin sağlanması gerektiği söylenmiştir.

Değer (2022) “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerisine Yönelik Mesleki Bilgilerinin Gelişimine Yaşam Becerileri Eğitimi Kılavuzuna Dayalı Öğretimin Etkisinin İncelenmesi” adlı araştırmada fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki gelişimine yaşam becerileri eğitimi kılavuzuna uygun öğretim uygulamalarının etkisini belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırma üniversite 3. Sınıf öğretmen adayları üzerinde uygulanmıştır. Araştırma tek grup ön test-son test deneysel desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının girişimcilik becerisi mesleki bilgilerinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Toker (2022) “Ortaöğretim Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi ” adlı araştırmada bazı demografik özellikler, duygusal zeka, okul iklimi ve anne-baba tutumlarına bağlı olarak girişimcilik becerilerinin analiz edilmesini amaçlamıştır. Araştırma korelasyonel araştırma deseninde planlanmıştır. Araştırma ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda girişimcilik becerilerinin; erkek öğrenciler açısından lehine anlamlı bir yüksekliğe, yaş açısından zayıf yönlü pozitif bir ilişkiye, akademik başarı açısından anlamlı bir ilişki olmadığı, akademik başarı açısından anlamlı bir ilişki olmadığı, duygusal zeka ve okul iklimi açısından pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ve demokratik aile tutumu gösteren ailelerde yetişen öğrenciler açısından anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmüştür. Araştırmada öneri olarak; ortaöğretim seviyesindeki eğitimlerde girişimcilik eğitiminin artırılması, kız öğrencilerin girişimciliğe karşı motivasyonlarının arttırabilecek etkinliklere yer verilmesi, ailelerin demokratik tutum sergilemesinin sağlanması gerektiği söylenmiştir.

Kereci (2022) “Sınıf Öğretmenlerinin Girişimcilik Özellikleri ile Karar Verme Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi: Ordu İli Örneği” adlı araştırmada sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, eğitim durumu ve hizmet sürelerine göre girişimcilik ve karar verme becerilerindeki değişimi incelemiştir. Araştırma tarama modelinde planlanmıştır.

Araştırma sonucunda girişimcilik özelliklerinin ve karar verme becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyet açısından erkek öğretmenlerin, eğitim durumu açısından lisansüstü eğitime sahip öğretmenlerin, hizmet süresi açısından çok deneyimli öğretmenlerin lehine bir şekilde girişimcilik özellikleri sonuçlandırılmıştır. Karar verme becerisinde; cinsiyet açısından erkek öğretmenlerin, eğitim durumu açısından lisansüstü eğitime sahip öğretmenlerin lehine bir şekilde sonuçlanırken, hizmet süresi açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Leba (2022) “İnovasyon Odaklı Ders Etkinliklerinin Özel Yetenekli Çocukların Girişimcilik Becerisine Etkisi” zenginleştirilmiş inovasyon etkinliklerinin özel yetenekli öğrencilerin girişimcilik becerisine etkisini incelemiştir. Araştırma ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desende planlanmıştır. Araştırma özel yetenekli ilkökul 5. Sınıf düzeyindeki öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre inovasyon odaklı ders etkinlikleri ile öğrencilerin girişimcilik becerileri üzerinde anlamlı farklılık sağladığı görülmüştür.

Argıç (2022) “İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Alanları ile Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İzmir Örnekleme)” adlı araştırmada çeşitli değişkenler açısından zekâ alanlarının ve girişimcilik eğilimlerinin incelenmesi ve çoklu zekâ alanları ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma korelasyonel desende planlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre girişimcilik eğilimi ile çoklu zeka alanlarının pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Sözel-dilsel zekâ, görsel-uzamsal zekâ, müziksel-ritmik zekâ, içsel-özedönük zekâ ve doğacı zekâ alanlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilirken, öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Öğrencilerinin zekâ alanlarında katıldıkları sosyal faaliyet değişkenine göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Anne eğitim durumu değişkenine göre yalnızca bedensel-kinestetik zekâ alanında anlamlı bir farklılık söz konusu iken baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Girişimcilik eğilimleri envanteri faktörlerinin tümünde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilirken, sahip olunan kardeş sayısı değişkenine göre yalnızca "Başarılı Olma " ve "Yenilikçilik" faktöründe anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin katıldıkları sosyal faaliyet değişkenine göre "dört faktörde de anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin ebeveyn eğitim durumu ve mesleklerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmada öneri olarak sosyal

faaliyetlerin arttırıldığı bir ortam oluşturulması bu sayede girişimcilik eğilimlerinin arttırılması gerektiği söylenmiştir.

Gültepe (2022) “Öğretmen Adaylarının Başarı Amaç Yönelimleri, Girişimcilikleri ve Yaşam Boyu Öğrenmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ” adlı araştırmada öğretmen adaylarının başarı amaç yönelimleri, girişimcilikleri ve yaşam boyu öğrenmeleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma ilişkiyel tarama deseninde planlanmıştır. Araştırma 4. Sınıf öğretmen adayları üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının başarı amaç yönelim düzeylerinin orta, yaşam boyu öğrenme ve girişimcilik düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı, eğitim görülen program açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Korelasyon analizi sonucunda öğretmen adaylarının; girişimcilik becerileri ile yaşam boyu öğrenme becerileri arasında yüksek düzey, başarı amaç yönelimleri ile yaşam boyu öğrenme becerileri ve girişimcilik becerileri ile başarı amaç yönelimleri arasında düşük düzey olsa da anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Araştırmada öneri olarak Halk Eğitim Merkezleri ile bireylerin yaşam boyu öğrenme farkındalıklarını arttırıcı etkinlik veya seminerler düzenlenebileceği söylenmiştir.

Çin (2022) “Oyunlaştırma Temelli Matematik Eğitiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Motivasyonlarına ve Girişimcilik Becerilerine Etkisi ” adlı araştırmada akademik başarı, motivasyon ve girişimcilik becerilerinin oyunlaştırma temelli eğitim ile etkileşimini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma gömülü karma yöntem deseninde planlanmıştır. Araştırma ortaokul 6. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda girişimcilik ve motivasyon açısından deney grubunun lehine sonuçlanırken kalıcı bir öğrenme sağlamadığı için akademik başarıları üzerinde bir etkisi olmadığı görülmüştür. Nitel verilerin sonuçlarına göre oyunlaştırma temelli eğitimin öğrenciler tarafından ilgi çeken, eğlendiren ve öğrenilenleri pekiştiren öğretici bir etkisi olduğu görülmüştür.

Uzun (2022) “Bağlantılı Öğrenme İle STEM Yaklaşımının İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Öğrenme ve Yenilenme Becerilerine, Dijital Medya Okuryazarlıklarına ve Sosyal Girişimcilik Niyetlerine Etkisinin İncelenmesi ” adlı araştırmada 21.yy öğrenme ve yenilenme becerileri, dijital okuryazarlık ve sosyal girişimcilik üzerinde bağlantılı öğrenme ile STEM yaklaşımının etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma keşfedici sıralı (ardışık) desende planlanmıştır. Araştırma

sonucunda bağlantılı öğrenme yaklaşımı ile STEM uygulamalarının öğrenciler üzerindeki etkisi; 21.yy becerileri ve dijital okuryazarlık açısından pozitif yönde anlamlı bir farklılık gösterirken sosyal girişimcilik niyetleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı şeklinde sonuçlanmıştır.

Dergin (2022) “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri ile Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki” adlı çalışmada öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeyi ve sosyal girişimcilik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma ilişkisel tarama deseninde planlanmıştır. Araştırma 3 ve 4. Sınıf öğretmen adayları üzerinde uygulanmıştır. Araştırma verilerinin sonucunda genel öz yeterlik düzeylerinin sosyal girişimcilik değişkeni üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Sosyal girişimcilik düzeyleri ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında pozitif ve orta düzey bir anlamlılık söz konusudur. 3 ve 4. Sınıf öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik ve öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu da araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmada incelenen bazı değişkenlerin sonuçlarına bakıldığında sosyal girişimcilik puanlarının bölüm, çalışma durumu ve annenin kendi işine sahip olma durumları açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği; genel öz yeterlik puanlarının cinsiyet bölüm, akademik başarı, babanın işi olma ve girişimcilik eğitimi alma durumları açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür.

Tekkuş (2022) “Fen Öğretiminde Oyun Temelli Öğrenmenin Girişimcilik ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi ” adlı çalışmada fen bilimleri dersinde oyun temelli öğrenim yaklaşımının öğrencilerin girişimciliklerini ve akademik başarılarını ne şekilde etkilediğini araştırmıştır. Araştırma ön test-son test yarı deneysel desende planlanmıştır. Araştırma ortaokul 7.sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin akademik başarılarında anlamlı bir farklılık olduğu ancak girişimcilik becerilerinde anlamlı bir farklılık oluşmadığı belirlenmiştir. Araştırmada öneri olarak öğretmenlerin Web 2.0 araçları ile etkinlikleri sınıflarına dahil edebileceği ve oyun temelli öğrenim hakkında öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenebileceği söylenmiştir.

Korkmaz (2022) “5E Öğrenme Modeline Dayalı STEM Etkinliklerinin 10. Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerine, Konuları Günlük Hayatla İlişkilendirme Düzeylerine ve Kimya Dersine Yönelik Motivasyonlarına Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmada 5E öğrenme modeline dayalı STEM etkinlikleri ile gerçekleştirilen derslerin öğrenciler üzerinde girişimcilik becerileri, konuları günlük hayatla ilişkilendirme

düzeyleri ve kimya dersine yönelik motivasyonları açısından etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma ön test-son test eşleştirilmemiş kontrol gruplu yarı deneysel desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda, girişimcilik becerileri ve kimya motivasyonları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı; konuları günlük hayatla ilişkilendirme konusunda deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tabaru Örnek (2022) “Hayat Bilgisi Dersinde Yer Temelli Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Girişimcilik Becerisi ve Çevre Okuryazarlığına Etkisi ” adlı araştırmada girişimcilik becerisi ve çevre okuryazarlığı üzerinde yer temelli öğretim uygulamalarının etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma açımlayıcı sıralı karma desende planlanmıştır. Araştırma ilkökul 3.sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda Hayat Bilgisi dersinde yer temelli öğrenim etkinliklerinin uygulanmasının girişimcilik beceri ve girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir farklılık sağladığı görülmüştür. Algılanan davranışsal kontrol ve tutum alt boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Çevre bilgisi ve çevreye yönelik sorumlu davranış boyutunda olumlu yönde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Girişimcilik niyetleri açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Çevre okuryazarlığı ve alt boyutlarına bakıldığında ise çevre bilgisi, çevreye yönelik duyuşsal eğilim, çevreye yönelik sorumlu davranış ve çevre okuryazarlığı açılarından deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Araştırmanın nitel verileri de nicel verileri destekler şekilde sonuçlanmıştır. Araştırmada öneri olarak Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisi derslerine yer temelli öğretim uygulamalarının entegre edilebileceği ayrıca yaşanan yerdeki TEMA vb kuruluşların etkinliklere dahil edilebileceği bu sayede öğrencilerin girişimcilik becerilerinin ve çevre okuryazarlıklarının geliştirilebileceği söylenmiştir.

Pektaş (2022) “Fen Öğretiminde Pedagojik Yaklaşımlara Göre Girişimcilik Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Etkinliklerin Geliştirilmesi” adlı araştırmada ADDIE öğretim tasarım modeli temele alınarak tasarlanmış etkinliklerin girişimcilik becerisi kazandırmadaki etkisini araştırmıştır. Bu araştırma ADDIE (Analiz Etme, Tasarlama, Geliştirme, Uygulama, Değerlendirme) tasarım modeli temele alınarak yapılmıştır. Bu model temele alınarak tasarlanan etkinlikler sonucunda öğrencilerin problem çözme, hata yapmayı kabullenme gibi girişimciliğin alt başlıklarında ilerleme gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kalik (2022) “Okul Dışı STEM Etkinliklerinin BİLSEM Öğrencilerinin STEM Tutumu ve Girişimcilik Becerilerine Etkisi” adlı araştırmada STEM içerikli okul dışı etkinliklerle STEM’e karşı tutumları ve girişimcilik becerilerindeki değişimini belirlenmeyi amaçlamıştır. Araştırma tek gruplu ön test-son test yarı deneysel desende planlanmıştır. Araştırma BİLSEM’deki ortaokul 5,6,7 ve 8.sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda okul dışı STEM uygulamalarının STEM etkinliklerine karşı tutumlarını pozitif yönde etkilediği ve girişimcilik yeteneklerinin arttığı belirlenmiştir. Araştırmada öneri olarak STEM etkinliklerinin girişimcilik becerilerindeki olumlu etkisi için okul içi etkinliklerde de yer alması gerektiği söylenmiştir.

Ataseven (2022) “Danimarka, Finlandiya, İsveç, Norveç ve Türkiye Eğitim Sisteminde İlkokul Öğretim Programları ile Eğitim-Öğretim Uygulamalarının Girişimcilik Becerisi Açısından Karşılaştırılması” adlı araştırmada farklı ülkelerdeki ilkokul programlarını kazanımlar, içerikler, öğrenme-öğretme yaklaşımları, ölçme ve değerlendirme ve ders dışı etkinlikleri girişimcilik açısından değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma doküman analizi desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye haricindeki ülkelerde girişimcilik eğitim stratejisinin uygulandığı; İsveç ve Türkiye’nin öğretim programlarında girişimcilik eğitime ilişkin yönlendirici bir yöntem ve tekniğe yer verilmediği; ders dışı etkinlikler açısından çeşitliliğin en çok Danimarka en az İsveç ve Türkiye’de olduğu belirlenmiştir. Araştırmada öneri olarak Türkiye’de eğitim-öğretim uygulamalarına girişimcilik eğitimi stratejisinin entegre edilmesinin ve bütün eğitim-öğretim kademelerinde ders niteliğinde yer alması gerektiği söylenmiştir.

Sarı (2022) “İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin STEM Tutumu ve Girişimcilik Eğilimlerinin İncelenmesi” adlı araştırmada STEM tutumu ve girişimcilik eğilimi üzerinde demografik özelliklerin etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde planlanmıştır. Araştırma verilerinin sonucunda ilkokul 4.sınıf öğrencilerinin STEM tutumlarının ve girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu görülmüştür. STEM tutumu ve girişimcilik eğiliminin okul öncesi eğitimi alma, aile gelir düzeyi, çocuk dergisi takip etme, kitap okuma, sevdiği kitap türü ve olmak istediği meslek seçimi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Cinsiyet ve anne eğitim durumundan STEM tutumu ve girişimcilik eğiliminin

etkilenmediği görülmüştür. Ayrıca girişimcilik eğilimi ile STEM tutumu arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu da araştırmacı tarafından belirlenmiştir.

Miliazim Memet (2022) “Üniversite Topluluklarına Üye Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerini ve Yaşam Doyumlarını Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi ” adlı araştırmada üniversitelerdeki öğrenci topluluklarına katılan öğrencilerin girişimcilik becerileri ve yaşam doyumlarının hangi değişkenlerden etkilendiğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma betimsel tarama deseninde planlanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin yüksek, yaşam doyum düzeylerinin orta düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Girişimcilik beceri düzeyinin cinsiyet, çevresinde girişimci olması ve maddi imkanlar açısından anlamlı bir farklılık göstererek etkilendiği; yaşam doyum düzeylerinin cinsiyet, girişimcilik eğitimi alma, çevresinde girişimci olması ve maddi imkanlar açısından da anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca üniversite topluluklarına üye olan öğrencilerin girişimcilik becerileri ile yaşam doyum düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğu da araştırmada ortaya çıkmıştır.

Gümüş (2022) “Ortaokul Öğrencilerinin Fen Tabanlı Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği)” adlı araştırmada çeşitli değişkenler bakımından fen tabanlı girişimcilik becerilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde planlanmıştır. Araştırma 5,6,7 ve 8. Sınıf ortaokul öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verileri sonucunda fen tabanlı girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu ve cinsiyet, yaş, laboratuvar kullanım sıklığı ve not ortalamasına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği; risk alma eğilimlerinin yaş, laboratuvar kullanım sıklığı ve not ortalamasına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği, başarı ihtiyacının değişkenlere göre farklılaşmadığı; grup çalışmasına yatkınlığın cinsiyet, sınıf düzeyi ve laboratuvar kullanım sıklığına göre farklılık gösterdiği ve etkili iletişim becerilerinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada öneri olarak Fen Bilimleri derslerinde laboratuvar uygulamaları gibi araştırmaya, sorgulamaya ve deneylere dayalı, aktif öğrenim sağlayacak etkinliklere daha çok yer verilmesi gerektiği söylenmiştir.

Keleş (2021) “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Sahip Oldukları Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi” adlı araştırmada öğretmen adaylarının girişimcilik kavramına ilişkin görüşleri ve girişimcilik özelliklerini incelemiştir. Araştırma açıklayıcı ardışık desende planlanmıştır. Araştırma Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (AİÇÜ) ve Çanakkale

Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ)’nde eğitim görmekte olan 2 ve 3. Sınıf öğretmen adayları üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verileri sonucunda AİÇÜ öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin ÇOMÜ öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. AİÇÜ öğrencilerinin kendilerini fırsatları görme, duygusal zekâ ve yenilikçi olma özellikleri açısından ÇOMÜ öğrencilerinden daha başarılı buldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın nitel verileri de nicel sonuçları destekler nitelikte sonuçlanmıştır. Araştırmada öneri olarak okul öncesi öğretmenliği lisans programında girişimcilik becerilerini konu alan eğitime yer verilmesi gerektiği söylenmiştir.

Bayram (2021) “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Girişimcilik Düzeyine Etkisi” adlı araştırmada probleme dayalı öğrenmenin girişimcilik üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma gömülü karma desende planlanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde probleme dayalı öğrenme ile gerçekleştirilen eğitimin girişimcilik düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin sonucunda öğrencilerin probleme dayalı öğrenme yönteminin girişimcilik düzeylerine katkı sağlayan bir yöntem olduğunu belirttikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmada öneri olarak Sosyal Bilgiler dersine probleme dayalı öğrenme etkinliklerin entegre edilmesi ile girişimcilik becerisinin kazandırılacağı söylenmiştir.

Karagöz (2021) “Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerilerine Yönelik Eğilimlerinin İncelenmesi” adlı araştırmada farklı değişkenler açısından öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerine yönelik eğilimlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma tarama yönteminde planlanmıştır. Araştırma 8 farklı bölümde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda risk alma ve duygusal zeka alt boyutunda cinsiyete göre farklılık gösterirken, diğer alt boyutlar açısından girişimcilik özelliklerinde cinsiyet faktörünün anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı görülmüştür. Sınıf düzeyine göre 3. Sınıf öğretmen adaylarının kendine güvenlerinin ve 4. Sınıf öğretmen adaylarının duygusal zeka puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Yenilikçi olma alt boyutunda ise 3 ve 4. Sınıf öğretmen adaylarının puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Girişimcilik özellikleri açısından bölümler arasında yapılan değerlendirmede Özel Eğitim Programının "risk alma" alt boyutunda, Sosyal Bilgiler Programının ise "yenilikçi olma" alt boyutunda en yüksek puanlara sahip olduğu görülmüştür. Araştırmada öneri olarak öğretmen adaylarının girişimci becerileri

olmasına karşın bu beceriyi uygulama konusunda zorluk yaşadıkları görülmesinden kaynaklı olarak öğretmen adaylarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerektiği söylenmiştir. Araştırma sonucunda ortaokul Türkçe dersi kitaplarında girişimcilik becerisine ve girişimcilik alt becerilerine yer verildiği görülürken üretim, fikir, risk alma ve yenilik kavramları açısından yetersiz olmasından kaynaklı olarak etkinliklerde girişimcilik becerileri ile doğrudan uyumun olduğu söylenememiştir.

Özkan (2021) “Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersinde Girişimcilik Becerilerinin Gelişimine Bağlam Temelli Öğrenmenin Etkisinin İncelenmesi” adlı araştırmada bağlam temelli öğrenmenin Fen Bilimleri dersinde girişimcilik becerisinin etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma yarı deneysel desende planlanmıştır. Araştırma ortaokul 7. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda bağlam temelli öğrenme yaklaşımı temele alarak işlenen Fen Bilimleri dersinin öğrencilerin ders başarılarını ve girişimcilik becerilerini olumlu yönde anlamlı bir şekilde farklılaştırdığı görülmüştür. Araştırmada öneri olarak öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebileceği ve fikirlerini uygulamaya dökebileceği ortamlarda eğitim olarak girişimcilik becerilerinin geliştirilebileceği söylenmiştir.

Büyük (2021) “Uzaktan Eğitimde Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Gelişimine Yönelik Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı araştırmada Fen Bilimleri dersi öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin girişimcilik becerilerindeki gelişimleri hakkındaki fikirlerini almayı amaçlamıştır. Araştırma ardışık açıklayıcı karma desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda girişimcilik ve girişimcilik becerilerinin anlamları açısından öğretmenleri birçoğunun yeterli olduğu görülmüştür. Girişimcilik becerisi eğitiminde uzaktan eğitim döneminde karşılaşılan teknik aksaklıklar, alt yapı, iletişim, motivasyon eksikliği, veli baskısı, öğrencinin derse az katılması, öğrencinin dikkatinin dağılması farklı uğraşlara yönelmesi, öğretmenlerin teknolojik donanım olarak kendilerini yetersiz hissetmesi vb sorunlardan kaynaklı öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Armağan Erbil (2021) “İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Niyetlerinin İncelenmesi” adlı araştırmada sosyal girişimcilik etkinlikleri ile öğrencilerin sosyal girişimcilik niyetlerinin ve kalıcılığın arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada iç içe karma yöntem araştırmasıdır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda sosyal girişimcilik etkinliklerinin sosyal girişimci niyeti, sosyal

girişimcilik öz yeterliği, empati, ahlaki zorunluluk ve algılanan sosyal destek boyutları üzerinde olumlu yönde anlamlı farklılık görülmüştür ve öğrenmenin kalıcı olduğu da belirlenmiştir. Araştırmanın nitel verilerinin sonucu da nicel verileri destekler niteliktedir.

Yarıcı (2021) “STEM Uygulamalarının Ortaokul  ğrencilerinin Fen ve Teknolojiye Yönelik Tutumlarına, Girişimcilik ve Problem   zme Becerilerine Etkisi” adlı araştırmada STEM uygulamalarının öğrencilerin fen ve teknolojiye yönelik tutum, girişimcilik ve problem çözme becerileri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma yakınsayan paralel desende planlanmıştır. Araştırma ortaokul 7.sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Çalışmanın nicel verilerinin sonucunda STEM etkinliklerinin fen tabanlı girişimcilik becerileri ve problem çözme becerileri üzerinde geliştirici bir etkisi olurken, fen ve teknolojiye yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık sağlamadığı görülmüştür. Araştırmanın nitel verilerinin sonucuna göre STEM etkinlikleri ile fen-teknoloji-mühendislik-matematik alanlarından olan meslekleri hissettikleri, fen-matematik alanı ile tasarım oluşturdukları, etkinlikleri beğendikleri belirlenmiştir. Araştırmada  neri olarak erken yaşlardan itibaren beceri ve ilgilerini keşfetmeleri sağlanıp hedeflerini belirleyebilecekleri ortamların oluşturulması gerektiği bu şekilde hedefledikleri meslekte başarılı olabilecekleri söylenmiştir.

Turgutalp (2021) “8. Sınıf Basınç Konusunda STEM  ğretme- ğrenme Modelinin Uygulanmasının  ğrenci Başarısına ve Girişimcilik Becerisine Etkisinin Araştırılması” adlı araştırmada STEM 5E  ğretim modeli ile tasarlanmış öğretimin öğrencilerin akademik başarı ve girişimcilik özellikleri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma  n test-son tes kontrol gruplu yarı deneysel desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda STEM 5E modelinin akademik başarı ve girişimcilik becerisi üzerinde olumlu yönde anlamlı bir farklılık sağladığı görülmüştür.

Kendaloğlu (2021) “STEM Etkinliği Geliştirme Sürecinin Fen Bilimleri  ğretmen Adaylarının Girişimcilik ve STEM  z-Yeterlikleri  zerine Etkilerinin İncelenmesi ” adlı araştırmada STEM etkinlikleri geliştirmenin fen bilimleri  ğretmen adaylarının girişimcilik ve STEM  z-yeterlilikleri açısından gelişimleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma bir karma yöntem araştırmasıdır. Araştırma sonucunda  ğretmen adaylarının STEM eğitimi aldıkları durumda öz-yeterlilikleri ve girişimciliklerinin arttığı görülmüştür. Öğretmen adayları STEM eğitimi sonunda yol gösterici olduklarını, var olan bilgiyi kullanma açısından kendilerini geliştirdiklerini

söylemişlerdir. Araştırmada öneri olarak eğitim fakültelerinde STEM eğitimi hakkında bilgi ve uygulama basamakları olacak şekilde dersler verilebileceği söylenmiştir.

Demirbilek (2021) “Okul Müdürlerinin Girişimcilik Yeterliklerinin Üretken Liderlik Becerileri Üzerindeki Etkisinde Sürdürülebilir Yönetim Davranışlarının Aracılık Etkisine Dair Karma Yöntem Çalışması” adlı araştırmada okul müdürlerinin girişimcilik yeterlikleri, üretken liderlik becerileri ve sürdürülebilir yönetim davranışları arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma kısmen karma ardışık statülü tasarım modelinde planlanmıştır. Araştırma öğretmen ve okul müdürleri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda geliştirilen ilgili değişkenlere ait ölçek alt boyutları doğrultusunda temalandığı görülmüştür. Araştırmanın nitel verilerinin sonucunda öğretmen algıları konusunda okul müdürlerinin girişimcilik yeterliğinin üretken liderliği pozitif yönde yordadığını ve sürdürülebilir yönetim davranışlarının bu pozitif etkide kısmi aracılık etkisi olduğu belirlenmiştir

Şallı (2021) “Yükseköğretimde İç Kontrol Odaklı Girişimcilik Eğilimlerinin İş Yaşam Dengesi ve Mesleki Motivasyon Bağlamında İncelenmesi” adlı araştırmada iç kontrol odaklı girişimcilik eğilimleri, iş yaşam dengesi ve mesleki motivasyon başlıkları arasındaki ilişkiyi incelemeyi hedeflemiştir. Araştırma betimsel tarama ve yordayıcı korelasyon modelinde planlanmıştır. Araştırma akademisyenler üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda iç kontrol odaklı girişimcilik eğilimleri ve iş yaşam dengeleri yüksek, mesleki motivasyonları orta düzeydedir. Akademisyenlerin iş yaşam dengesi, iç kontrol odaklı girişimcilik eğilimini ve mesleki motivasyonları, iç kontrol odaklı girişimcilik eğilimleri düzeyini arttırıcı etkide bulunmaktadır.

Samanci (2021) “Üçüncü Sınıf Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerisi Üzerine Mesleki ve Kavramsal Bilgilerinin İncelenmesi” adlı araştırmada adaylarının girişimcilik becerisi açısından mesleki bilgilerinin ve kavramsal bilgilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada alan tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının girişimcilik becerisine yönelik mesleki bilgilerinin ve kavramsal bilgilerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Araştırmada öneri olarak fen bilgisi öğretmen adaylarına girişimcilik becerisi kazandırmayı öğrenebilecekleri öğrenme ortamlarının oluşturulması gerektiği söylenmiştir.

Akyar (2021) “STEM Eğitiminin İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Becerileri Üzerine Etkisi” adlı araştırmada ilkokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerini ölçmek amacıyla bir veri toplama aracı geliştirmeyi ve STEM

eğitimin girişimcilik becerisi üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma yakınsayan paralel desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda 39 madde ve 7 alt boyutlu (liderlik, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, etkili iletişim, risk alma, öz denetim ve takım çalışması) "Dördüncü Sınıf Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği" oluşturulmuştur. STEM eğitiminin girişimcilik becerisi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Nitel veriler nicel verileri desteklemektedir. Araştırmada öneri olarak STEM eğitimi ile öğrencilerin girişimcilik beceri düzeylerinin arttırılabileceği bu nedenle ilkokulda eğitimde yer verilmesi gerektiği söylenmiştir.

Gök (2021) "5E Öğrenme Döngüsüyle Bütünleştirilmiş Fen Tabanlı Girişimcilik Eğitimi Modüllerinin Öğrencilerin Yenilikçi Düşünme Eğilimleri Üzerindeki Yansımaları" adlı araştırmada 5E öğrenme döngüsüyle bütünleştirilmiş fen tabanlı girişimcilik eğitimi modüllerinin yenilikçi düşünme eğilimleri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma eylem araştırmasıdır. Araştırma 7. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda 5E öğrenme döngüsüyle bütünleştirilmiş fen tabanlı girişimcilik eğitimi modüllerinin öğrencilerin yenilikçilik kavramına ilişkin algılarında, yenilikçi bireyin özelliklerini kavramalarında, yeni bir ürün/hizmet geliştirme konusundaki öz-yeterlikler algılarında, kendini yenilikçi birey olarak görme durumlarında, günlük hayatlarında karşılaştığı probleminin çözümü için zorluklar ile karşılaşınca verdikleri tepkiler üzerinde ve grup çalışmalarındaki rollerini keşfetmelerinde olumlu yönde etkisinin olduğu görülmüştür.

Özarı (2021) "Küresel Amaçlar Bağlamında Türk Eğitim Sisteminde Girişimcilik ve Ortaöğretim Programında Zorunlu Ders Olmasına Yönelik Model Önerisi" adlı araştırmada tasarlanan model ile girişimcilik eğitiminin öğretim programlarına dahi edilmesini amaçlamaktadır. Araştırma bir durum çalışmasıdır. Araştırmada girişimcilik ve kariyer eğitimi konusunda başarılı ülkelerin eğitim sistemleri ve öğretim programları incelenerek Türkiye’de uygulanabilir bir model önerisinde bulunulmuştur.

Evcim (2021) "Fen Bilimleri Dersinde STEM Entegrasyonu ile Kuvvet ve Enerji Ünitesinin Geliştirilerek, Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerine ve Girişimcilik Yeterliliklerine Etkisinin İncelenmesi" adlı araştırmada STEM entegre edilmiş Fen Bilimleri dersi geliştirmeyi ve bu dersin öğrencilerin eleştirel düşünme ve girişimcilik becerileri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desendedir. Araştırma 7. Sınıf öğrencileri üzerinde

uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında STEM eğitimi alan kız öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin ve girişimcilik yeterliliklerin anlamlı bir ilerleme kaydettiği görülmüştür. Araştırmanın nicel verilerinin sonuçları nitel verilerin sonuçları ile örtüşmektedir.

Er (2021) “Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik Disiplinlerine Dayalı Fen Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Öğrenmeyi Öğrenme ve Girişimcilik Yetkinliklerine Etkisi” adlı araştırmada öğretmen adaylarının öğrenmeyi öğrenme yetkinliklerini ve girişimcilik yetkinliklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma gömülü karma desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda STEM etkinlikli derslerden sonra fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeyi öğrenme ve girişimcilik yetkinlik düzeylerinde olumlu anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Yazıcı (2021) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimleri ile Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde planlanmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerisi ve yaratıcı düşünme eğilimleri arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki bulunmuştur. Yaratıcı düşünme eğiliminde anne eğitim düzeyi ve kitap okuma sıklığı açısından farklılaşmalar görülürken; cinsiyet, sınıf düzeyi, baba eğitim durumu ve öğrenim görülen üniversite değişkenleri açısından farklılık görülmemiştir. Girişimcilik becerileri ise cinsiyet ve kitap okuma sıklığı açısından farklılık gösterirken; sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve öğrenim görülen üniversite değişkenleri açısından farklılık olmadığı görülmüştür.

Şentürk (2021) “Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretim Materyali Geliştirme ve Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Bursa İli Örneği)” adlı araştırmada girişimcilik becerisi gelişiminde Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilecek materyal, yöntem ve teknikleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma olgubilim (fenomonolojik) araştırma deseninde planlanmıştır. Araştırma Sosyal Bilgiler öğretmenleri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda kullanılabilecek materyaller (etkileşimli tahta, pano, poster, gazete kupürleri, sergi, afiş vb.), yöntem (düz anlatım, soru cevap, gezi-gözlem, problem çözme, örnek olay ve beyin fırtınası) ve teknikler (altı şapkalı

düşünme, istasyon, drama, öykü oluşturma, güç alanı analizi, kaynak kişilerden yararlanma ve alan gezisi) açıklanmıştır.

Şirin (2020) “Girişimcilik Odaklı STEM Etkinliklerinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerine ve STEM Tutumlarına Etkisi” adlı araştırmada girişimcilik odaklı etkinliklerin girişimcilik becerileri ve algıları, STEM algı ve tutumları, Fen Bilimleri dersine yönelik ilgileri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma iç içe gömülü desende planlanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda girişimcilik odaklı STEM uygulamalarının girişimcilik becerilerinde ve STEM tutumlarında arttırıcı bir etkisi olduğu görülmüştür. Araştırmanın nitel verilerinin sonucunda girişimcilik odaklı STEM uygulamalarının girişimcilik kavramına ilişkin daha çok bilgi kazandırdığı ve algıları arttırdığı görülmüştür.

Küpeli (2020) “Mühendislik Tasarım Temelli Etkinliklerin 8.Sınıf Öğrencilerinin Çevresel Farkındalık, Girişimcilik Algı ve Becerilerine Etkisi” adlı araştırmada çevresel farkındalık, girişimcilik algı ve beceri konularında mühendislik tasarım temelli tematik etkinliklerin etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma tek grup ön test –son test yarı deneysel desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda Çevre Farkındalık Ölçeği (ÇFÖ) ve Girişimcilik Algı Ölçeği (GAÖ) ön test-son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Farklılığın sebebi olarak çevre farkındalıklarının yüksek düzeyde etki büyüklüğüne sahip olması, girişimcilik algılarına orta düzeyin üzerinde etki büyüklüğüne sahip olması gösterilmiştir. Gerçek yaşam problemleri temel alındığında etkinliklerin, öğrenciler üzerinde çevresel farkındalıklarını ve girişimcilik ilgilerini arttırdığı görülmüştür.

Uygur (2020) “Öğretmenlerin Okul Müdürlerine İlişkin Yenilik Yönetimi ve Girişimcilik Algılarının Örgütsel Bağlılığa Etkisi Üzerine Proje Okullarında Bir Araştırma” adlı araştırmada proje okullarında çalışmakta olan öğretmenlerin, okul müdürlerine ilişkin yenilikçilik ve girişimcilik yeterlik algılarının, örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde planlanmıştır. Araştırma sonucunda okul müdürlerinin girişimci ruha sahip, risk alan, rekabet anlayışına uygun yöntemler geliştirebilen, fikirleriyle rol model olan ve okulun varlığıyla ilgili sorumluluk alabilen yöneticiler oldukları öğretmenler tarafından söylenmiştir. . Okul müdürlerinin girişimcilik yeterliliklerinin öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarına etkisinin %24'ünü ve okullardaki yenilik yönetiminin, öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarına etkisinin %16'sını yordadığı belirlenmiştir.

Canöz (2020) “Argüman Tabanlı Sanal Laboratuvar Uygulamalarının Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Başarı Argümantasyon Seviyeleri ve Girişimcilik Becerileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi” adlı araştırmada argüman tabanlı sanal laboratuvar uygulamalarının öğrencilerin akademik başarı, argümantasyon seviyeleri ve girişimcilik becerileri üzerine etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma yarı deneysel desende planlanmıştır. Araştırma 7. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda argüman temelli sanal laboratuvar etkinliklerinin öğrencilerde akademik başarı, girişimcilik beceri düzeyi, argümantasyon seviyeleri ve argümantasyon oluşturma başlıkları açısından anlamlı bir fark yarattığı görülmüştür.

Mazlum (2020) “Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mühendislik, Tasarım ve Girişimcilik Becerileri Hakkındaki Görüş ve Uygulamaları” adlı araştırmada Fen Bilimleri Öğretim Programı’nın başarısını ortaya çıkarmayı, fen okuryazarı yetiştirme konusunda mühendislik, tasarım ve girişimcilik becerileri hakkında ki görüşleri ve uygulamalarının katkısını açığa çıkarmayı hedeflemiştir. Araştırma çoklu durum desende planlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin mühendislik, tasarım ve girişimcilik uygulamaları hakkındaki fikirlerinin olumlu ve birbirlerinden farklı olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin ders içi etkinlik olarak öğretmenlerin mühendislik, tasarım ve girişimcilik öğelerini alandan bağımsız kazanımlar olarak işledikleri görülmüştür. Araştırmada öneri olarak Fen Bilimleri öğretmenlerinin tam anlamıyla mühendislik, tasarım ve girişimcilik uygulamaları hakkındaki fikirlerinin yeterli düzeyde olmadığı bu nedenle lisans eğitime bu içerikli bir dersin eklenmesi gerektiği ve hizmet içi eğitimlerle öğretmenlerin bu konuda daha yetkin hale getirilmeleri gerektiği söylenmiştir.

Ayanoğlu (2020) “Halk Eğitimi Merkezi Kursiyerlerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ile Girişimcilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sakarya Örneği)” adlı araştırmada halk eğitim merkezinde kurs alan bireylerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini ve girişimcilik düzeylerini belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde planlanmıştır. Araştırma sonucunda yaşam boyu öğrenme eğilimlerini öğrenim düzeyi, yaşanan yer, girişimcilik düzeylerini cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, çalışma durumu, yaşanan yer ve daha önce alınan kurs sayısı değişkenleri anlamlı bir farklılıkla etkilediği görülmüştür. Kursiyerlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek, girişimcilik düzeylerinin orta olduğu ve yaşam boyu

öğrenme eğilimleri ile girişimcilik düzeyleri arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu araştırmada görülmüştür.

Köken (2020) “Öğretmenlerin Fen, Mühendislik ve Girişimcilik Uygulamalarındaki Yeterlilikleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı araştırmada öğretmenlerin Fen, Teknoloji Matematik ve Mühendislik (FeTeMM) eğitimi kapsamında farkındalıklarını ve girişimcilik düzeylerini belirlemek ve Fen, Mühendislik ve Girişimcilik Uygulamaları açısından öğretmenlerin yeterliklerini, görüşlerini, sorunlarını ve çözümlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sıralı açımlayıcı desende planlanmıştır. Araştırma Fen Bilimleri öğretmenleri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin FeTeMM farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu, girişimcilik düzeyleri açısından öğretmenlerin kendilerini yeterli gördüğü ve iki başlıkta da cinsiyet ve mesleki kıdem açısından farklılaşma olmadığı görülmüştür. Nitel verilerin sonucunda ise öğretmenlerin FeTeMM uygulamalarında sorunlarla karşılaştıkları şartların uygulamaları kötü etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kaya (2020) “Sınıf Öğretmeni Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Kapsamında Girişimcilik Becerilerinin İncelenmesi” adlı araştırmada çeşitli değişkenler açısından 21.yy becerileri ile girişimcilik beceri düzeylerini incelemeyi ve aralarındaki ilişkiyi belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırma eş zamanlı karma desende planlanmıştır. Araştırma sınıf eğitimi bölümü öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda öğretmen adayların girişimcilik beceri düzeylerinin ortanın üstünde olduğu görülmüştür. Değişkenler açısından bakıldığında iş deneyimi olan adaylar ve sınıf düzeyi birinci sınıf olan adaylara göre anlamlı bir şekilde farklılaşma bulunmuştur. 21.yy becerilerinin değişkenler açısından değerlendirilmesinde ise kadın adayların kariyer bilincinin daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca girişimciliğin 21. Yy becerilerinin yordayıcısı olduğu ve aralarında pozitif yönlü çok güçlü bir ilişki olduğu sonucuna da erişilmiştir. Araştırmada nitel veriler de nicel verileri desteklemektedir.

Öztürk (2020) “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özellikleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi” adlı araştırmada çeşitli değişkenler açısından Fen Bilgisi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerini ve eleştirel düşünme eğilimlerini incelemeyi ve beceriler arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde planlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin ve girişimcilik özelliklerinin iyi düzeyde olduğu görülmüştür. İki becerinin de cinsiyete göre farklılık göstermediği, sınıf

düzeyi açısından üçüncü sınıf öğretmen adaylarının, çalışma durumuna göre çalışma deneyimi olan adayların lehine bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile girişimcilik özellikleri arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu araştırmacı tarafından saptanmıştır.

Mangal (2020) “İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersinde Dijital Öyküleme Etkinliklerinin Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerine ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı çalışmada dijital öyküleme tekniği ile öğrencilerin girişimcilik becerilerinin ve derse yönelik tutumlarının etkilenme durumlarını açıklamayı amaçlamıştır. Araştırma iç içe karma desende planlanmıştır. Araştırma ilkökul 4.sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda dijital öyküleme etkinliklerinin İnsan Hakları Yurttaşlık ve Demokrasi derine yönelik tutumlarında ve girişimcilik eğilimlerinde olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Girişimcilik eğilimleri açısından başarı, problem çözme ve yenilikçilik faktörlerinde deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık görülürken, kendine güven faktöründe anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğrenciler dijital öyküleme yöntemi ile konuları daha iyi öğrendiklerini, beceriler kazandıklarını ve eğlenerek öğrendiklerini söylemişlerdir. Uygulama sonucunda öğrencilerin sosyal ilişkilerinde gelişmeler olduğu da görülmüştür.

Karakılıç (2020) “Okul Dışı Fen Öğrenme Ortamında Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerinin Gelişiminin Betimlenmesi” adlı çalışmada okul dışı katılınan etkinliklerin girişimcilik becerisi üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma bir durum çalışmasıdır. Araştırma 8-12 yaş arası öğrenciler, öğretmenler ve veliler üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin okul dışı etkinliklere katılarak girişimcilik becerilerini geliştirebileceği görülmüştür. Araştırmada öneri olarak öğrencilere girişimcilik becerilerini ortaya çıkaracakları ve geliştirebilecekleri ortamların sunulması gerektiği söylenmiştir.

Yıldırım (2020) “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin Belirlenmesi” adlı çalışmada dört farklı üniversitede öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde planlanmıştır. Araştırma sonucunda risk alma düzeylerinin katılımcıların cinsiyetlerine; yenilikçi olma düzeylerinin yaşadıkları illere ve sınıf düzeylerine; kendine güven ve girişimcilik düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmüştür. Katılımcıların fırsatları görme, duygusal zekâ ve

girişimcilik düzeylerinde cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, öğrenim gördükleri üniversite ve yaşadıkları illerin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, katılımcıların risk alma düzeylerinde sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, öğrenim gördükleri üniversite ve yaşadıkları iller; yenilikçi olma düzeylerinde cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, öğrenim gördükleri üniversite; girişimcilik düzeylerinde cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, öğrenim gördükleri üniversite ve yaşadıkları iller anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Acar (2020) “Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinin Girişimcilik Algılarının İncelenmesi: İstanbul İli Örneği” adlı araştırmada mesleki eğitim merkezlerinde eğitim gören öğrencilerin genç girişimcilik algılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma anket ve derinlemesine mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda iyi bir mesleki eğitimin genç girişimcilik algısını arttırdığı ve girişimciliğin cinsiyet ve baba mesleğine göre değişkenlik göstermediğı görülmüştür.

Eker (2020) “STEM Eğitimi Uygulamalarının 5. Sınıf Öğrencilerinin Fen Motivasyonlarına ve Girişimciliklerine Etkisinin İncelenmesi ” öğretim programında yer alan kazanımların STEM etkinlikleri ile işlenmesinin öğrencilerin motivasyon ve girişimciliklerine etkisini belirlemeyi amaçlamaktır. Araştırma ön test-son test kontrol gruplu seçkisiz desende planlanmıştır. Araştırma ilkokul 5. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda STEM etkinlikleriyle destekli 5E öğretim yönteminin öğrencilerin girişimcilik becerisinde olumlu bir artış sağladığı; motivasyonlarının STEM etkinlikleriyle destekli 5E öğretim yönteminin öğrencilerin motivasyonu istatistiksel artmıştır.

Yurtseven (2020) “İlkokulda Girişimcilik Öğretim Programının Tasarlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi ” adlı araştırmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine yönelik girişimcilik öğretim programı tasarlanmayı, uygulanmayı ve değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma iç içe karma desende planlanmıştır. Araştırmada ilk olarak Girişimcilik Başarı Testi (GBT) ve Çocuklar içim Girişimcilik Eğilimleri Envanteri (ÇGEE) ölçme araçları geliştirilmiştir. Ardından girişimcilik öğretim programı tasarlanmış ve uygulamalar yapılmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonuçlarında geliştirilen girişimcilik öğretim programının, öğrencilerin girişimcilik başarısı, girişimcilik eğilimi, girişimcilik becerileri ve öz yeterlilik inançları açısından anlamlı şekilde geliştirdiğı görülmüştür. Araştırmanın nitel

verilerinin sonuçlarında tasarlanan programın amaca uygun hizmet ettiği ve hedeflenen kazanımlara yeterli düzeyde ulaştığı görülmüştür.

Meral (2020) “Basit Malzemelerle Gerçekleştirilen STEM Etkinliklerinin Öğrencilerin Girişimcilik ve Öz Düzenleme Becerileri Üzerine Etkisi” adlı araştırmada girişimcilik ve öz düzenleme becerileri üzerinde basit malzemelerle gerçekleştirilen girişimcilik temelli STEM eğitiminin etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma ardışık-açıklayıcı karma yöntem deseninde planlanmıştır. Araştırma 8. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonucunda girişimcilik temelli STEM eğitiminin öğrencilerin girişimcilik ve öz düzenleme becerileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. . Araştırmanın nitel verilerinin sonucunda öğrencilerin sosyal beceriler, grup çalışması, liderlik ve ön plana çıkma eğilimleri üzerinde girişimcilik temelli STEM eğitimin olumlu yönde etkisi olduğu görülmüştür.

Yurtseven (2020), “İlkokulda Girişimcilik Eğitimi: Amaç, İçerik ve Öğretim Süreci” adlı araştırmada girişimcilik becerilerini geliştirmek amacıyla tasarlanan etkinliklerin ilkökul öğrencilerinin girişimcilik düzeyi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma iç içe karma desen kullanılmıştır. Araştırma ilkökul 4.sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin sonuçlarına göre tasarlanan girişimcilik temelli öğretim programı öğrencilerin girişimcilik başarı, eğilim, becerilerini ve öz yeterliliklerini anlamlı biçimde geliştirdiği görülmüştür. Araştırmanın nitel verilerinin sonuçlarına göre programın amaca uygun olarak sonuçlandığı ve edinilmesi beklenen kazanımların yeterli düzeyde kazanıldığı görülmüştür. Araştırmada öneri olarak girişimcilik becerilerinin gelişimi için ilkökul düzeyinde eğitime başlanması gerektiği söylenmiştir.

2.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu başlıkta girişimcilik ile ilgili makale ve tezler yazar bilgisi, tarih, başlık, amaç, yöntem ve araştırmanın sonucu boyutları ile özetlenmiştir.

Gustafson-Pesonen (2023) “Girişimcilik Eğitiminin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi - Öğretmen Eğitiminde Girişimcilik Geliştirme Koçluğu, Girişimcilik Eğitimi Projelerinin Etkisi ve Temel Eğitim ve Yükseköğretimde Deneyimsel Girişimcilik Eğitimi Üzerine Üç Vaka Çalışması” adlı araştırmada girişimcilik eğitimi geliştirmek ve değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma üç vaka araştırması yönteminde planlanmıştır. Araştırmanın ilk vakası girişimci gelişim koçları, ikinci vakası

girişimcilik eğitimi projeleri ve üçüncü vakası 6.sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. İlk vakada girişimcilik gelişim koçlarının girişimcilik konusundaki düşünceleri ve bu konu üzerindeki etkileri, ikinci vakada girişimcilik eğitimi projeleri ve etkileri üçüncü vakada ise altıncı sınıf öğrencilerinin girişimci tutum ve uzun vadede girişimci davranışlarının nasıl geliştirilebileceği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda gelişen ve değişen toplumun bu süreçte girişimcilik konusunda yetkin öğretmenlere ve etkinliklere ihtiyacı olduğu ve girişimcilik eğitiminin de bu sürece uygun bir şekilde biçimlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Agung, Sutadji ve Purnomo (2023) “Endonezya’da Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörler: Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algıları” adlı araştırmada girişimcilik eğitimi, girişimcilik özyeterliliği ve eğitim geçmişinin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma lise sonuncu sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğitimi, öz yeterlilik ve eğitim geçmişı ile girişimcilik niyetleri arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmada ek olarak okulların desteklemesi ile öğrencilerin girişimcilik eğitimi, eğitim geçmişı ve girişimcilik niyetlerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öneri olarak okulların girişimcilik eğitimini desteklemesi gerektiği söylenmiştir.

Ojala (2023) “Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Okul ve Girişimcilik Eğitimine İlişkin Algılarının Belirlenmesi” adlı araştırmada Me & MyCity (Ben ve Benim Şehrim) öğretim stratejisini okul müdürü, öğretmen ve öğrenciler açısından incelemiştir. Araştırma on iki yaşındaki öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin küçük topluluklar halinde iş arama, para yönetimi ve girişimcilik becerilerini geliştirebilecekleri etkinliklere yer verilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenler bu uygulamanın girişimcilik eğitimi konusunda uygun olduğunu söylemiştir. Ancak hala teorik boyutların fazla olduğu eklenmiştir. Ayrıca okul müdürlerinin girişimcilik eğitimi olanakları açısından yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığı görülmüştür.

Ahadi Hojgan (2023) “Uygun Bir Model Sağlamak İçin Öğrencilerin Girişimcilik Eğitimini Kolaylaştıran ve Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi” adlı araştırmada girişimcilik becerisi üzerinde olumlu ve olumsuz etkisi olan faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin girişimcilik eğitimini kolaylaştıran ve engelleyen faktörleri belirlemektir. Bu çalışma karma bir araştırmadır ve veri teorisi yöntemi bu araştırmanın temelini oluşturmuştur. Bu araştırmanın

istatistiksel evreni, teknik ve profesyonel üniversiteler, sanayi üniversiteleri ve konservatuar öğrencileri ile uzmanların yanı sıra eğitim departmanlarının yetkililerini içermektedir. Amaçlı örnekleme yöntemi, araştırmacı örneklemin 25 üyesi ile yarı yapılandırılmış bir görüşme kullanarak teorik doygunluğa ulaşana kadar devam etmiştir. Araştırmacı bilgi toplamak için içerik analizi yöntemini kullanmıştır. Verilerin geçerliliğini elde etmek için katılımcıların gözden geçirilmesi ve araştırmada üçgenleme yöntemleri kullanılmış, görüşülen kişilerin objektif ve doğru konuşması uygulanarak görüşmelerin güvenilirliği kontrol edilmiştir.

Jardim, Bartolo ve Pinho (2021) “Küresel Girişimcilik Kültürüne Doğru: Girişimcilik Eğitimi Programlarının Etkinliğinin Sistematik Bir İncelemesi” adlı araştırmada girişimcilik eğitim programlarının özelliklerini ve etkisini araştırmışlardır. Araştırma meta analizi yönteminde planlanmıştır. Araştırma sonucunda programların üst eğitim kademelerinde yoğunlaştığı ve iş planlaması ve girişimcilik becerisi geliştirmeye yönelik olduğu görülmüştür. Eğitimin her kademesinde girişimcilik eğitimi yer alsa da daha çok erken yaşlarda başladığı takdirde girişimcilik becerisinin gelişiminin daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama süreci ve analizine yer verilmiştir. İlkokul 4.sınıf eğitimine devam eden öğrencilerin girişimcilik düzeylerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme amacı olan bu araştırmada “İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği” (İÖİGÖÖ) ölçeği geliştirilmiş ve ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır.

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma bir ölçek geliştirme araştırmasıdır. Araştırmanın veri toplama süreci 2021-2022 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 3 farklı sosyo-ekonomik düzeydeki devlet okulunda öğrenim görmekte olan 4.sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır. Bu araştırmada örneklem seçiminde belirlenen değişken sosyo-ekonomik düzeydir. Seçilen okullar alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde olacak şekildedir. Okulların bulunduğu sosyo-ekonomik düzeyin belirlenmesinde okul müdürlerinin yanı sıra, Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün de görüşleri alınmış bu çerçevede uygulamanın gerçekleştirileceği alt-orta-üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan okullar belirlenmiştir. Uygulama öncesinde Milli Eğitim Bakanlığı’ndan gerekli izinler alınmış ve okul yönetimleri ile görüşülmüştür. Uygulama yapılacak öğrencilerde gönüllülük esas alınmış ve gerekli veli izinleri alınmıştır. Ölçek geliştirme çalışmalarında izlenecek aşamalar belirlenmiş ve bu aşamalara uygun olarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde izlenen aşamalar aşağıdaki başlıklarda detaylı olarak verilmiştir.

1.1. İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ İÇİN GİRİŞİMCİLİK ÖZYETERLİK ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRME SÜRECİ

4.Sınıf öğrencilerinin girişimcilik düzeylerini ölçmeye yönelik olarak geliştirilen “İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği”nin geliştirilme sürecinde aşağıdaki aşamalar takip edilmiştir:

1. Aşama: Alanyazın Taraması
- 2.Aşama: Ölçek Formatının Belirlenmesi ve Madde Havuzunun Oluşturulması
3. Aşama: Uzman Görüşlerine Başvurulması
4. Aşama: Ön Deneme Uygulaması

5. Aşama: Taslak Halindeki Ölçeğin Örneklemeye Uygulaması

6. Aşama: İÖİGÖÖ Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

1.1.1. Alanyazın Taraması

“İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği”nin geliştirilmesinde ilk olarak alanyazın taraması yapılmıştır. Alanyazın taramasında “girişimcilik, girişimcilik ile ilgili kavramlar, girişimcilik becerileri, girişimciliği etkileyen faktörler, girişimcilik türleri, girişimcilik ve eğitim ilişkisi ve girişimcilik eğitimi” kavramlarına ilişkin bilgilere erişilmiştir. Ayrıca alanyazındaki girişimcilik beceri ve niyet ölçekleri incelenmiştir (Konaklı ve Göğüs, 2013; Deveci ve Çepni, 2015; İncik ve Uzun, 2017; Ocak ve Didin, 2018; Armağan ve Şimşek, 2018; Sontay, Yetim, Karamustafaoğlu ve Karamustafaoğlu, 2019; Eroğlu, Deveci ve Gürdoğan Bayır, 2020; Ercan ve Yıldırım, 2021; Soba, Yıldız ve Ersoy, 2021; Yolagiden ve Bektaş, 2021; Tabaru Örnek ve Yel, 2022). Alanyazın taraması ile girişimcilik becerisine ait gösterge olarak sayılabilecek davranışlar belirlenmiş ve belirlenen özellikler doğrultusunda madde havuzu oluşturulmuştur. Ayrıca madde havuzuna eklenen maddelerde 2018 İlkokul Öğretim Programları da dikkate alınmıştır.

1.1.2. Ölçek Formatının Belirlenmesi ve Madde Havuzunun Oluşturulması

Alanyazın taramasında girişimcilik konusunda geliştirilen ölçeklerin sınıflandırılması aşağıdaki gibidir:

- Girişimcilik Niyeti Ölçekleri
- Girişimcilik Algı Ölçekleri
- Girişimcilik Özellikleri Ölçekleri
- Girişimcilik Potansiyeli Belirleme Envanterleri

Alanyazındaki ölçek türleri incelendikten sonra ölçeğin özyeterlilik ölçeği türünde olmasına karar verilmiştir. Ölçek türüne karar verildikten sonra çalışılacak olan yaş grubuna uygun olacağı düşünülerek 5’li likert tipi ölçek formatında ölçek tasarlanması planlanmıştır. Ölçekte katılımcıların kendileri daha iyi ifade edeceği düşünülmüştür. Sosyal Bilimlerde genellikle kullanılan ölçek tipi olarak likert tipi ölçekler, belirlenen ifade veya davranışta bireyin davranışının hangi düzeyde olduğu belirttiği ölçek tipidir (Ekici ve Kara, 2012). Ölçekte öğrenci Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4) ve Kesinlikle Katılıyorum (5)

seçeneklerinden birini seçerek ölçekte bulunan ifadeye yönelik olarak kendilerini puanlayacaklardır. Tasarlanmakta olan ölçekte “pazarlama stratejileri”, “risk alma”, “inisiyatif kullanma/proaaktiflik”, “yeni ürün geliştirme”, “fırsatları fark etme”, “rekabet”, “kaynakları etkili kullanma”, “zerklik”, “işbirliği”, “uyarlama/başka alana transfer etme”, “iletişim”, “problem zme”, “yaratıcılık”, “zfarkındalık”, “planlı olma”, “sorumluluk sahibi olma”, “azim/alışkanlık”, “araştırma/fizibilite”, “evreci girişimcilik” ve “sosyal girişimcilik” alt boyutlarına yer verilmiştir. Ölçeğin geliştirilebilmesi için alanyazındaki çalışmalar taranmış, girişimciliğin alt boyutları, girişimci bireylerin sahip olması gereken özellikler, girişimcilik türleri gibi açılardan alanyazın incelenerek taslak ölçek maddeleri yazılmıştır. Bir sonraki aşamada tabakalı örnekleme yoluyla alt, orta ve st sosyo-ekonomik düzeyde yer alan okullarda öğrenimine devam etmekte olan 15 ilkokul ğrencisi ile girişimciliğe ilişkin görüşmeler yapılmış; ilkokul ğrencilerinin gözüyle girişimcilik becerisi ele alınmaya çalışılmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan 3 uzmandan (eğitim programları ve ğretim, sosyal bilgiler eğitimi, fen eğitimi) alınan görüşler doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında yüz yüze görüşmeler yapılan 15 ilkokul öğrencisine ait zellikler Tablo 2’de şu şekilde verilmiştir:

Tablo 2. Nitel Boyutta Görüşülen Katılımcıların zellikleri

Cinsiyet	Kadın	11
	Erkek	4
Sosyo-Ekonomik Düzey	Alt	5
	Orta	5
	st	5

Tablo 2’de görüldüğü üzere nitel boyutta görüşme yapılan öğrencilerin 11’i kadın ve 4’ erkektir. Öğrencilerin ğrenim gördükleri okulların sosyo-ekonomik düzeylerine bakıldığında ise seçilen okulların 5’i alt, 5’i orta ve 5’i st sosyo-ekonomik düzeydedir.

Yapılan görüşmeler içerik analizi ile zmlenerek ilkokul düzeyinde geliştirilecek girişimcilik zyeterlik leği ile madde havuzu oluşturulmasında görüşmelerden elde edilen bulgular ve alanyazın taraması sonucu erişilen bilgiler temel alınmıştır. Madde havuzunun oluşturulması aşamasında ilk etapta 174 madde yazılmış, birbiri ile örtüşen ya da anlaşılmayan maddelerin çıkarılması ile madde sayısı 61’e dşmştir. Sonrasında maddelerin uzman görüşüne sunulması aşamasına geçilmiştir.

1.1.3. Taslak Ölçeğin Uzman Görüşlerine Başvurulması

Tasarlanması planlanan ölçek için oluşturulmuş madde havuzundaki maddelerin kapsam, görünüş ve dil geçerliliği açısından değerlendirilmesi amacıyla Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında görev yapan 1 öğretim üyesi, Eğitim Programları ve Öğretim ana bilim dalında görev yapan 1 öğretim üyesi, Temel Eğitim bölümünde görevli 1 öğretim üyesi ve Fen Eğitimi ana bilim dalında görev yapan 2 öğretim üyesi olmak üzere toplam 5 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanların incelemesi sonucunda verdikleri öneriler ile birbirleri ile yakın anlamlar ifade ettiği görülen ve öğrencilerin düzeyine uygun görülmeyen 21 madde çıkarılmıştır. Uzmanların değerlendirdiği taslak ölçekte düzeltme örnekleri verdikleri 5 madde düzeltilmiştir. Örneğin; ölçeğin 8. maddesi “Ailemle iletişimim iyidir.” cümlesini girişimci bireylerin özelliklerinden olan iletişim konusuna daha uygun hale getirmek amacıyla “Ailemle rahat iletişim kurabilirim.” olarak düzeltilmiştir. Başka bir örnek olarak ölçeğin 39. Maddesi olan “Yakın çevremdeki problemler için çözümler üretirim.” Girişimciliğe daha uygun olacak şekilde bireyin kendi gözlemlediği problemlerden bahsedilerek “Yakın çevremde gözlemlediğim problemler için çözümler üretebilirim.” Şeklinde düzeltilmiştir. Taslak ölçekteki madde düzeltmelerinde kapsam geçerliliği dikkate alınmıştır. Kapsam geçerliliğinde maddelerin ölçek içeriğini en iyi ve doğru şekilde yansıtmasına dikkat edilmektedir (DeVellis, 2014). Uzmanların değerlendirmeleri ardından taslak ölçekten 22 madde çıkartılarak 39 maddeye düşürülmüştür ve ölçek “İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği” (İÖİGÖÖ) olarak adlandırılmıştır.

1.1.4. Ön Deneme Uygulaması

Ön deneme uygulamasında amaç çalışmanın sonuca ulaşmasında yardımcı olmaktadır. Gerçek uygulamaya ve ölçeğin son şeklini almasında yardımcı olmaktadır. Anlaşılabilirlik açısından hazırlanan görüşme formu kullanılarak 3 ilkokul öğrencisi ile pilot uygulama kapsamında yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Soruların daha anlaşılır olması için pilot uygulama sonucunda iki sorunun ifade biçimi değiştirilmiştir. Ön deneme uygulaması sonucunda taslak ölçeğe uygulama öncesi son şekli verilmiştir.

1.1.5. Taslak Ölçeğin Örnekleme Uygulanması

Ön deneme uygulaması ardından taslak ölçeğin uygulanması için bu amaçla hazırlanan 39 maddelik taslak ölçek, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı 3 ilkokulda gerçekleştirilmiştir.

Uygulama öncesinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Etik Kurul onayı ve Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni alınmıştır. Ayrıca araştırmanın yönetileceği okulların yönetimlerinden de gerekli izinler alınmıştır. Sınıf ve öğrenci sayıları öğrenildikten sonra doldurulacak ölçeğin ön sayfasına; öğrencilerin cinsiyeti, anne ve baba eğitim düzeylerini soran iki soruya, ölçmek istenen davranışın durumunu belirten bir ifadeye ve buradaki bilgilerin bilimsel bir araştırma amaçlı kullanılacağına ve öğrencilerin verdiği bilgilerin kimse ile paylaşılmayacağına dair bir açıklamaya yer verilmiştir. Ayrıca araştırmada gönüllülüğün esas olarak alındığını, ölçek ile ilgili sormak istedikleri sorular için araştırmacıya ulaşabilecekleri iletişim bilgileri ve ölçeğin nasıl doldurulacağına ilişkin bilgilere de ölçeğin ön sayfasında yer verilmiştir. Taslak ölçek 291 ilkokul 4. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Örneklem seçiminde tabakalı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde evreni en iyi şekilde temsil edebilecek bir çalışma grubu belirlenir. Çalışma grupları seçilirken bazı değişkenler belirlenerek örneklem evreni aynı oranda temsil etmesi beklenir. Değişkenler belirlenirken araştırma problemi üzerinde etkisi olabileceği düşünülen etmenlere bağlı olarak seçilmektedir. Homojen alt grupların belirlenmesi ile örneklem oluşturulur (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2004). Araştırmanın nicel kısmına ait örneklem özellikleri Tablo 3'te şu şekilde verilmiştir:

Tablo 3. Nicel Boyutta Araştırmada Yer Alan Örneklem Özellikleri

Cinsiyet	Kadın	146
	Erkek	145
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	53
	Ortaokul	55
	Lise	64
	Lisans	119
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	31
	Ortaokul	40
	Lise	82
	Lisans	138
Sosyo-Ekonomik Düzey	Alt	59
	Orta	69
	Üst	163

Tablo 3'te görüldüğü gibi 146 kadın, 145 erkek öğrenci üzerinde araştırma yapılmıştır. Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine bakıldığında 53 ilkokul, 55 ortaokul, 64 lise ve 119 lisans düzeyindeki okullardan mezun oldukları görülmüştür. Ayrıca

öğrencilerin baba eğitim düzeylerine bakıldığında 31 ilkokul, 40 ortaokul, 82 lise ve 138 lisans düzeyindeki okullardan mezun oldukları görülmüştür. Öğrencilerin 59'u alt, 69'u orta ve 163'ü üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda öğrenim görmektedirler.

1.1.6. İÖİGÖÖ Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Ölçek geliştirme çalışmalarında son aşama olarak taslak ölçeğin bir örneklem üzerinde uygulanması sonucu elde edilen verilerin istatistiksel olarak analiz edilmesi yer almaktadır. Analizlerde “İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği” (İÖİGÖÖ)’nin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçme araçlarının iki temel psikometrik özelliği olarak bilinen geçerlik ve güvenilirlik analizleri, araştırmaların bilimselliğini sağlamayı hedeflemektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

1.2. VERİLERİN ANALİZİ

İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği’nin (İÖİGÖÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında, SPSS ve Amos paket programları kullanılmıştır. İstatistiksel analizler, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda değişkenlere uygun olarak yapılmıştır. Analiz kısmında madde analizi, geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ayrıca analizlerde ölçekten alınan puanlar, cinsiyet ve anne baba eğitim düzeyi açısından incelenmiştir.

1.2.1. Geçerlik Analizi

Geçerlik analizinde ilk olarak verilerin dağılımlarını kontrol etmek amacıyla normal dağılım analizi yapılmıştır. Bu analizde verilerin çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayılarını hesaplamak amacıyla Shapiro-Wilk testi yapılmıştır. Maddelerin taslağın son şeklinde bulunmalarına uygunluğunu test etmek amacıyla madde analizi ve madde-toplam korelasyonları için analizler yapılmıştır.

Taslak ölçeğe yapılan geçerlik analizleri kapsamında görünüş, dil ve yapı geçerliğine de bakılmıştır. Bakılan görünüş, dil ve kapsam geçerliğinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Balcı (2011) ve Öztürk (2010)’e göre ölçme aracının içeriği ile beklenen davranışları ölçme konusunda ne derece uyumlu olduğunu ölçmek amacıyla kapsam geçerliğine bakılmalıdır. Ölçekte yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Verilerin analize uygunluğu, faktör elde edilmesi, faktörlerin rotasyonu ve adlandırılması olarak dört aşamadan oluşan faktör analizi, aralarında yüksek korelasyon olan değişkenlerin birleştirilmesi ile ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkarmaktadır (Kalaycı, 2010). Örneklem büyüklüğü ve verilerin faktör analizine uygunluğu için

faktör analizinde ilk olarak KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ve Bartlett Küresellik (Bartlett's Test of Sphericity) testleri uygulanmıştır. Bartlett's testi değerinin istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç vermesi ve KMO değerinin 0,60'tan büyük çıkması gerekmektedir. 0 ile 1 arasında değişim gösteren bir değer olan KMO değeri, 1'e yaklaştıkça değişkenler arası korelasyonun fazlalığını, 0'a yaklaştıkça korelasyonun zayıflığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2010). Bartlett Küresellik testi ile değişkenlerin birim matristeki farklılığı incelenir ve verilerin faktör analizine uygunluğu test edilir (Field, 2009). Uygulanan KMO ve Bartlett Küresellik testi sonucunda verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile taslak ölçeğin faktör analizi yapılmıştır. SPSS paket programı kullanılarak Açımlayıcı Faktör Analizi, AMOS paket programı kullanılarak da Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Faktör analizde amaç, değişkenler arası ilişkilerin kurulması ve bu ilişkilendirme ile faktörler elde etmektir (Büyüköztürk, 2010). Açımlayıcı Faktör Analizinde ilk olarak Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) daha sonra da Varimax Dik Döndürme (Varimax Rotation) tekniği uygulanmıştır. Örnekleme uygulanan taslak ölçek şekillendirilirken maddelerin seçilmesinde faktör analizi yapılmış maddelerin faktör yükünün 0,30 değerinden fazla olması, faktör yapılarında 0,1'den fazla farklılık olması ve madde-toplam korelasyon katsayılarının 0,20'nin üzerinde olması gibi ölçütlere dikkat edilmiştir. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak maddelerin kararlılıkları değerlendirilmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizinde amaç açımlayıcı faktör analizi yapılmış değişkenlerin ilişkileri üzerine hipotezin uyumunu desteklemek ve test etmektir (Büyüköztürk, 2010). DFA sonuçları ile faktör yapısının uyumluluğu test edilmiştir. DFA ile uyum endeksleri değerlendirilmiş ve modelin χ^2/sd , GFI, CFI, NFI, RMSEA ve RMR değerleri incelenmiştir.

1.2.2. Güvenirlik Analizi

İç tutarlık katsayısına göre taslak ölçeğin güvenilirliği belirlenmiştir. İç tutarlılığın göstergesi, ölçekteki maddeler veya alt boyut toplam puanları arasında bulunan anlamlı korelasyon katsayılarıdır (Tavşancıl, 2006). “İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği” (İÖİGÖÖ)'nin güvenilirlik analizinde iç tutarlılığa bakılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach Alfa güvenilirlik formülüne uygun olacak şekilde hesaplanmıştır. Cronbach Alfa katsayısı 0 ile +1 arasında bir değerdir ve değer 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenilirliğinin de arttığını göstermektedir (Can, 2016). Sosyal

Bilimler alanında yürütülen araştırmalarda Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.70'ten yüksek olduğu sürece ölçekler güvenilir kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2010). Örnekleme uygulanan ölçeğin güvenirlik analizleri sürecinde madde analizleri ve alt-üst grup madde analizleri yöntemleri uygulanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde ilkökul öğrencileriyle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulgular, açıklayıcı faktör analizi ve faktörlerin isimlendirilmesi, doğrulayıcı faktör analizi başlıklarına yer verilmiştir.

1. İLKOKUL ÖĞRENCİLERİYLE YAPILAN GÖRÜŞMELERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Tabakalı örneklem yoluyla 3 farklı sosyo-ekonomik düzeyde (alt, orta, üst) yer alan okullarda öğrenimine devam etmekte olan 15 ilkökul öğrencisi ile yapılan yüzyüze görüşmeler sonucu elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiş; katılımcıların görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Yapılan yüzyüze görüşmeler sonucunda 11 tema elde edilmiştir. Elde edilen temalar Şekil 1’de şu şekilde verilmiştir:

Şekil 4. İlkokul Öğrencileriyle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Temalar



Şekil 4’te de görüldüğü gibi ilkokul öğrencileriyle yapılan görüşmelerden toplam 11 tema elde edilmiştir. Elde edilen temalarla ilgili alt tema ve kategoriler tablolar halinde sunulmuş olup, ilkokul öğrencilerinin görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Ekip çalışmasına yatkınlık teması bağlamında elde edilen alt temalar ve kategoriler Tablo 4’te şu şekilde verilmiştir:

Tablo 4. “Ekip Çalışmasına Yatkınlık Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Tema	Kategori
Arkadaşlık	Yardımlaşma
	Birlikte zaman geçirme
	Oyun oynama
	Ortak projeler yapma
	Yarışmalarda adaletli gruplar oluşturma
	Grup çalışmalarında motive olma
	Grup çalışmalarından hoşlanma
	Grup çalışmalarında mutlu olma
	Grup çalışmalarında daha fazla fikir ortaya çıkması
	Kendini arkadaşlarından üstün görme
Çalışma	Grup çalışmalarında daha çok bilgi paylaşabilme
	Grup çalışması yaparak daha kısa sürede çalışmayı tamamlama
	Grup çalışmalarında yaratıcı fikir/farklı ürün ortaya koyma
	Grup çalışması yaparak daha büyük çalışmalar üretme
	Grup çalışmalarında işbirliği ile çalışma
	Grup çalışmalarında farklı fikirleri dinlemekten hoşlanma
	Grup üyelerinin birbirine duyduğu güven

Tablo 4’te görüldüğü üzere ekip çalışmasına yatkınlık teması 2 alt temadan oluşmaktadır. Arkadaşlık alt temasında yardımlaşma, birlikte zaman geçirme, oyun oynama, ortak projeler yapma, yarışmalarda adaletli gruplar oluşturma, grup çalışmalarında motive olma, grup çalışmalarından hoşlanma, grup çalışmalarında mutlu olma, grup çalışmalarında daha fazla fikir ortaya çıkması ve kendini arkadaşlarından üstün görme kategorileri ortaya çıkmıştır. Çalışma alt temasında ise grup çalışmalarında daha çok bilgi paylaşabilme, grup çalışması yaparak daha kısa sürede çalışmayı tamamlama, grup çalışmalarında yaratıcı fikir/farklı ürün ortaya koyma, grup çalışması yaparak daha büyük çalışmalar üretme, grup çalışmalarında işbirliği ile çalışma, grup çalışmalarında farklı fikirleri dinlemekten hoşlanma ve grup üyelerinin birbirine

duyduğu güven kategorileri ortaya çıkmıştır. Araştırmada ortaya çıkan kategorilere ilişkin bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “yardımlaşma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Çünkü herkes bir iş alıyor onları yapmaya çalışıyor ondan seviyorum grup olunca.”

Emre isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “birlikte zaman geçirme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Sokakta bazen yerde çöp görüyorum onu alıp çöp kutusuna atıyorum. Grup çalışmasında arkadaşlarımı da dinliyorum kendi az önceki sorudaki gibi öyle de yapıyorum arkadaşlarımdan da yardım alıyorum kendimde. Bunun gibi yerlerde sorumluluk aldığımı düşünüyorum.”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “oyun oynama” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela arkadaşlarımla bir şeyler oynamayı bir şeyler yapmayı proje yapmayı çok seviyorum...”

Utku isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “ortak projeler yapma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Yine arkadaşlarımla konuşurum grup oluştururuz bazen. O grupla resim yaparız. Sonra biraz önce robot yaptık grupla. Sonra yazı çalışması. Öyle şeyler de yaparız....”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “yarışmalarda adaletli gruplar oluşturma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Arkadaşlarımla oyun oynarken takımlar halinde futbol oynayacaktık bir tarafı çok güçlü yapıyoruz diğer tarafı güçsüz yapıyoruz bu adalet olmuyor bu yüzden iki tane güçlü kişi var. Bir güçlü bir tarafa diğer güçlü bir tarafa bunun gibi problemleri çözüyoruz.”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “grup çalışmalarında motive olma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Heyecanlı yani garip, bir şey yapma isteği oluyor içimde sonra.”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “grup çalışmalarından hoşlanma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Hani böyle beraber çalışıyoruz ve yaptığımız iş daha hızlı bitiyor ve daha renkli oluyor...”

Zehra isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “grup çalışmalarında mutlu olma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mutlu hissederim.Grup çalışması deyince birsürü kişi aynı şeyi yapıyor. Çok hoşuma gidiyor böyle...”

Buket isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “grup çalışmalarında daha fazla fikir ortaya çıkması” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Çünkü herkes yani çok hoşuma gidiyor başkalarının fikirlerini dinlemek birazcık hoşuma gidiyor. Birazcık demeyelim de hoşuma gidiyor. İşte sonra böyle fikirleri derleyip toplayıp yapıyoruz...”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaşlık alt teması altında “kendini arkadaşlarından üstün görme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Grup içinde görev aldım da genelde ben grup içi görevlerde ya şey grubu kuran oluyorum ya da bu grubu kurana fikir veren oluyorum. O yüzden kendimi daha şey ee sınıf başkanı olduğumdan dolayı kendimi bayağı bir üstte hissediyorum. Yani öğretmen ya da bir şey kurmuş bir şey icat etmiş ya da bir önemli bayağı bir önemli iş yapmış gibi hissediyorum.”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi çalışma alt teması altında “grup çalışmalarında daha çok bilgi paylaşabilme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Çok mutlu oluyorum böyle öğretmenimiz bize grup oluşturup bir proje yapmak istediğimizde fikir alıp çok güzel şeyler üretebiliyoruz arkadaşlarımla..”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi çalışma alt teması altında “grup çalışması yaparak daha kısa sürede çalışmayı tamamlama” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Grup çalışması yaptığımız zaman herkes işbirliği yapıyor yani eğer grup çalışması yerine kendin yaparsan o işi hem daha uzun sürer hem daha sıkıcı olur ama

arkadaşlarıyla grupta yaptığın zaman daha eğlenceli olur. Daha eğlenceli olduğu için de yani iyi...”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi çalışma alt teması altında “grup çalışmalarında yaratıcı fikir/ farklı ürün ortaya koyma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Hoşlandığım kısmıysa hani böyle beraber çalışıyoruz ve yaptığımız iş daha hızlı bitiyor ve daha renkli oluyor. Çünkü tüm insanların zevki farklıdır mesela benim renk zevkim giyim zevkim her şeyim farklıdır. O yüzden grup çalışmalarında daha farklı bir eser çıkartacağımıza inanırım o yüzden grup çalışmalarının sevdiğim yönü de odur zaten...”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi çalışma alt teması altında “grup çalışması yaparak büyük çalışmalar üretme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Ben kendim böyle tasarlıyorum çok güzel oluyor ama arkadaşlarımla da ayrı bir tasarlama olduğu için daha da büyüyor projemiz. Ondan dolayı böyle takım takım şey yapıp sunmak daha çok hoşuma gidiyor benim...”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi çalışma alt teması altında “grup çalışmalarında işbirliği ile çalışma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Grup çalışması yaptığımız zaman herkes işbirliği yapıyor yani eğer grup çalışması yerine kendin yaparsan o işi hem daha uzun sürer hem daha sıkıcı olur ama arkadaşlarıyla grupta yaptığın zaman daha eğlenceli olur...”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi çalışma alt teması altında “grup çalışmalarında farklı fikirler dinlemekten hoşlanma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bir şey çalışma yaparken genelde grup çalışması daha çok hoşuma gidiyor böyle daha çok bilgiler daha çok fikirler verebiliyoruz bu yüzden grup çalışması daha çok hoşuma gidiyor...”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi çalışma alt teması altında “grup üyelerinin birbirine duyduğu güven” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bir araya geliyoruz birbirimize güveniyoruz yapabilmek için....”

İletişim teması bağlamında elde edilen alt temalar şu şekildedir:

Tablo 5. “İletişim Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar	Kategoriler
Arkadaş ve öğretmen	Arkadaşlarıyla iletişim kurmakta zorlanmama
	Arkadaşlarının yaşadığı iletişim sorunlarının çözümünde rol alma
	Arkadaşları tarafından iletişim konusunda yeterli görülme
	Öğretmeni ile iletişim kurma konusunda çekinmeme
	Sınıfta sorulan sorulara çekinmeden yanıt verme
	Arkadaşlarına beğendiği kitapları önerme
Aile ve akraba	Argo kelimeler kullanmama
	Akraba ilişkilerinde iyi olma
	Sosyal biri olmama
	Aile içinde görev alma ve görevlerini yerine getirme
	Kardeşine ödevlerinde yardım etme
	Aile büyüklerini sık sık ziyaret etme
Yakın çevre	Mahallede arkadaşının olmaması
	Komşuluk ilişkilerinde yakın olma
	Mahalle arkadaşlarıyla oynarken çevreyi rahatsız etmeme
	Yolda karşılaştığı tanıdıklarına selam verme
Tanımadığı kişiler	Tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmanın heyecanlı hissettirmesi
	Tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmanın mutlu hissettirmesi
	Tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmaktan korkma
	Tanımadığı bir kişiyle iletişim kurarken gergin hissetme

Tablo 5’te görüldüğü üzere iletişim temasında arkadaş ve öğretmen, aile ve akraba, yakın çevre ve tanımadığı kişiler olarak 4 alt tema oluşmuştur. Arkadaş ve öğretmen alt temasında arkadaşlarıyla iletişim kurmakta zorlanma, arkadaşlarının yaşadığı iletişim sorunlarının çözümünde rol alma, arkadaşları tarafından iletişim konusunda yeterli görülme, öğretmeni ile iletişim kurma konusunda çekinmeme, sınıfta sorulan sorulara çekinmeden yanıt verme ve arkadaşlarına beğendiği kitapları önerme kategorileri oluşmuştur. Aile ve akraba alt temasında argo kelimeler kullanmama, akraba ilişkilerinde iyi olma, sosyal biri olmama, aile içinde görev alma ve görevlerini yerine getirme, kardeşine ödevlerinde yardım etme ve aile büyüklerini sık sık ziyaret etme kategorileri ortaya çıkmıştır. Yakın çevre alt temasında mahallede arkadaşının olmaması, komşuluk ilişkilerinde yakın olma, mahalle arkadaşlarıyla oynarken çevreyi rahatsız etmeme ve yolda karşılaştığı tanıdıklarına selam verme kategorileri ortaya çıkmıştır. Tanımadığı kişiler alt temasında tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmanın

heyecanlı hissettirmesi, tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmanın mutlu hissettirmesi, tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmaktan korkma ve tanımadığı bir kişiyle iletişim kurarken gergin hissetme kategorileri ortaya çıkmıştır. Araştırmada ortaya çıkan kategorilere ilişkin bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaş ve öğretmen alt teması altında “arkadaşlarıyla iletişim kurmakta zorlanmama” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Daha çok arkadaşlarımla yani okul dışı arkadaşlarımla birkaç oyun oynuyoruz. O zamanlar kendi düşüncelerimi söylüyorum ve düşüncelerimin beğenilmesi beni mutlu ediyor ve girişimci gibi hissediyorum kendimi...”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaş ve öğretmen alt teması altında “arkadaşlarının yaşadığı iletişim sorunlarının çözümünde rol alma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Arkadaşlarım kendi aralarında sorunları olduğu zaman düzeltmeye çalışıyorum.”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaş ve öğretmen alt teması altında “arkadaşları tarafından iletişim konusunda yeterli görülme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“ben her yıl başkanlık seçimine girdiğim zaman arkadaşlarım beni seçiyor öğretmenim, bu dört yıldır başkanım ve şu anda da başkanım. Beni çok seviyorlarmış öğretmenim davranışlarımı, hareketlerimi iletişimimi, göz temasımı çok seviyorlarmış.”

Beyza isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaş ve öğretmen alt teması altında “öğretmeni ile iletişim kurma konusunda çekinmeme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Öğretmenimi de çok seviyorum, öğretmenimle de aramız baya bir iyi...”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaş ve öğretmen alt teması altında “sınıfta sorulan sorulara çekinmeden yanıt verme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Derste söz hakkı alıp doğru bir şekilde cevaplarsam kendimi girişimci gibi hissediyorum.”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi arkadaş ve öğretmen alt teması altında “arkadaşlarına beğendiği kitapları önerme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Kütüphanede kitabı bulunca arkadaşlarıma söylüyorum. Öneriyorum.”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi aile ve akraba alt teması altında “argo kelimeler kullanmama” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Aileme büyüklerime saygılı davranıyorum, kötü hareketlerde bulunmuyorum, kötü kelimeler kullanmıyorum.”

Kübra isimli bir ilkokul öğrencisi aile ve akraba alt teması altında “akraba ilişkilerinde iyi olma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Akrabalarımın da biz bazen halamlara gidiyoruz orda mesela ona yardım ediyorum. Bir iş olduğunda getir götür olduğunda yardım ediyorum. Teyzemde de getir götür olduğunda yardım ediyorum...”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi aile ve akraba alt teması altında “sosyal biri olmama” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela mahallemde arkadaşım yok mahallede dışarı pek yapacak bir şey bulamıyorum...”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi aile ve akraba alt teması altında “aile içinde görev alma ve görevlerini yerine getirme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Kendime bir sorumluluk buluyorum kardeşimi banyo ettirme sorumluluğu buluyorum annemden izin alıyorum...”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi aile ve akraba alt teması altında “kardeşine ödevlerinde yardım etme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Kardeşimle ödevini yapmasına yardım ederim....”

Zehra isimli bir ilkokul öğrencisi aile ve akraba alt teması altında “aile büyüklerini sık sık ziyaret etme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...En çok ben babaannemle iletişim kuruyorum. Her akşam onun yanına gidiyoruz. Tatil günlerinde onu bize davet ediyoruz. Beraber kahvaltı ediyoruz...”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi yakın çevre alt teması altında “mahallede arkadaşının olmaması” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mahallemde arkadaşım yok mahallede dışarı pek yapacak bir şey bulamıyorum...”

Zehra isimli bir ilkokul öğrencisi yakın çevre alt teması altında “komşuluk ilişkilerinde yakın olma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Biz apartmanda oturuyoruz.Yukarı katımızda babaannem oturuyor. Onun yanına çıkıyoruz. Onun komşusu da var hatta adı da Şengül biz ona Şengül teyze diyoruz. Beraber sohbet ediyoruz falan...”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi tanımadığı kişiler alt teması altında “tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmanın heyecanlı hissettirmesi” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Biraz heyecanlı hissettiriyor çünkü hani böyle bir şey yapacağını hiç zannetmiyorum yine birazcık kötü hissediyorum yanlış cevaplar verirsem yanlış şeyler yaparsam diye birazcık kötü hissediyorum birazcık da heyecanlıyım yani...”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi tanımadığı kişiler alt teması altında “tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmanın mutlu hissettirmesi” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Tanımadığım insanlarla bile hemen arkadaş olurum. Hemen konuşmayı devam ettiririm...”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi tanımadığı kişiler alt teması altında “tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmaktan korkma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela bizim yurt dışında oturan abim gibi bir şey var abim var. Gerçek abim değil hiç görmemiştim ama ilk gittiğimde biraz heyecanlandım korktum sonra sonradan heyecanım gitti mutlu oldum...”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi tanımadığı kişiler alt teması altında “tanımadığı bir kişiyle iletişim kurarken gergin hissetme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Yeni tanıştığım biriyle benim yaşlarımdaysa veya benden biraz daha küçükse yine tedirgin oluyorum hatta onunla daha tedirgin oluyorum. Acaba ona bir şey

söylesem gidip birilerine yetiştirir mi herkese söyler mi? Öyle tedirginliklerim olur. Öyle ve şöyle düşüncelerim olur acaba onunla arkadaş olmalı mıydım olmamalı mıydım? Kararsız kalırım. Onunla arkadaşlığımı kesmeli miyim devam mı etmeliyim öyle düşüncelere kapılırım...”

Çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık temasına ilişkin alt temalar şu şekildedir:

Tablo 6. “Çalışkanlık, Sorumluluk Ve Kararlılık Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar
Çalışma ve kararlılık özelliklerine sahip olma
Aile içinde sorumluluk alma
Sorumluluklarını zamanında yerine getirme
Çevresi tarafından sorumluluk sahibi bir insan olarak görülme
İhtiyaçları olduğunda akrabalara yardımcı olma
Sorumluluğunu yerine getirmediğinde rahatsızlık duyma
Sınıf başkanlığına aday olma
Üşengeç bir insan olma
Okula tek başına gelip gitme

Tablo 6’da görüldüğü üzere çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık temasına ilişkin 9 alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar: çalışma ve kararlılık özelliklerine sahip olma, aile içinde sorumluluk alma, sorumluluklarını zamanında yerine getirme, çevresi tarafından sorumluluk sahibi bir insan olarak görülme, ihtiyaçları olduğunda akrabalara yardımcı olma, sorumluluğunu yerine getirmediğinde rahatsızlık duyma, sınıf başkanlığına aday olma, üşengeç bir insan olma ve okula tek başına gidip gelmedir. Araştırmada ortaya çıkan alt temalara ilişkin bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Aleyna isimli bir ilkokul öğrencisi çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık teması altında “çalışma ve kararlılık özelliklerine sahip olma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Çok araştırırım. Bilmiyorum, ödev yapmayı severim. Ondan sonra ondan ekstradan soru da çözerim sonradan. Bütün araştırma ödevlerini yaparım...”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık teması altında “aile içinde sorumluluk alma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Anneme yemek yaparken yardım ederim sonra temizlikte yardım ederim annem kardeşime ödev yaptırırken küçük kardeşime bakarım...”

Aleyna isimli bir ilkokul öğrencisi çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık teması altında “sorumluluklarını zamanında yerine getirme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Çünkü bütün araştırma ödevlerini yaparım. Öğretmenin verdiği bütün yaparım. Bunu da öğretmen söyler zaten bize....”

Buket isimli bir ilkokul öğrencisi çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık teması altında “çevresi tarafından sorumluluk sahibi bir insan olarak görülme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Çünkü sorumlulukları çok seviyorum mesela ödev sorumluluğu gibi. Öğretmenimiz ödev verdiğinde hiç böyle öğretmenim ben yapmadım demem. Sürekli öğretmenim yaptım derim. Götürürüm öğretmenime. İşte sonra annemin verdiği görevler, görevlerimi yaparım. Annemde sürekli şöyle der. Sen çok başarılısın ilerde bence çok sorumluluk sahibi olursun der.”

Kübra isimli bir ilkokul öğrencisi çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık teması altında “ihtiyaçları olduğunda akrabalara yardımcı olma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Akrabalarımın da biz bazen halamlara gidiyoruz orda mesela ona yardım ediyorum. Bir iş olduğunda getir götür olduğunda yardım ediyorum. Teyzemde de getir götür olduğunda yardım ediyorum...”

Kübra isimli bir ilkokul öğrencisi çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık teması altında “sorumluluğunu yerine getirmediğinde rahatsızlık duyma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Evet, mesela bir şeyi iyi yapacağım yani o işi mesela bu bana yarına lazım yani bu çok önemli bir şey dedikleri zaman onu hemen yapmam lazım. Yoksa mesela yani onu gün içinde unuttuysam aklıma bir şey takıldıysa bile gece aklıma geliyor ve uyuyamıyorum kalkıp onu yapıyorum...”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık teması altında “sınıf başkanlığına aday olma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Ben her yıl başkanlık seçimine girdiğim zaman arkadaşlarım beni seçiyor öğretmenim, bu dört yıldır başkanım ve şu anda da başkanım.”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık teması altında “üşengeç bir insan olma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Bir kere ödevlerimi yapmamıştım. Bu daha çok eringeçliğimden kaynaklanıyor. Öyle bir şey var. Sorumluluk başka hani ne bileyim evde sorumluluğum vardır ama bazen yaparım. Bazen yapmam bu da yine eringeçlikten kaynaklı böyle yani orta düzeyde görüyorum.”

Zehra isimli bir ilkokul öğrencisi çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık teması altında “okula tek başına gelip gitme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela ben okula kendim gidiyorum...”

Yenilikçilik ve girişimde bulunma temasına ilişkin alt temalar şu şekildedir:

Tablo 7. “Yenilikçilik Ve Girişim Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar
Kulüp kurma
Başkanlığa aday olma
Kendi oyuncağını tasarlama
Yarışmalara katılmak için başvurularda bulunma
Fikir yürütmeyi sevme
Kimsenin aklına gelmeyen fikirleri olma
Sorunlara farklı çözümler bulma
Sorular hazırlayıp röportaj yapma
Sorun gördüğünde gidip yardım etme
Oyunları koşullara uygun hale dönüştürme
Fikirlerine ikna edebilme
Satranç oynarken farklı hamleler düşünme
BİLSEM etkinliklerine katılma
Spor etkinliklerine katılmayı sevme
Farklı ürünler tasarlama
Oynadığı oyunlara farklı bir boyut (kural, tekerleme, bilmece vb.) ekleme

Tablo 7’de görüldüğü üzere yenilikçilik ve girişim temasında 16 alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar: kulüp kurma, başkanlığa aday olma, kendi oyuncağını tasarlama, yarışmalara katılmak için başvurularda bulunma, fikir yürütmeyi sevme,

kimsenin aklına gelmeyen fikirleri olma, sorunlara farklı çözümler bulma, sorular hazırlayıp röportaj yapma, sorun gördüğünde gidip yardım etme, oyunları koşullara uygun hale dönüştürme, fikirlerine ikna edebilme, satranç oynarken farklı hamleler düşünme, BİLSEM etkinliklerine katılmayı sevmeye, farklı ürünler tasarlama ve oynadığı oyunlara farklı bir boyut (kural, tekerleme, bilmece vb.) eklemedir. Araştırmada ortaya çıkan alt temalara ilişkin bazı öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “kulüp kurma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“kitap getiriyoruz kitap kulübü gibi bir grup kuruyoruz dışarıda kitap okuyoruz.”

Utku isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “başkanlığa aday olma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Şimdi başkanım ben okulda. Diğer iki kişi de başkan, üç kişi başkanız yani. Ben okulda sınıfta temizlikçiyim. Tahtayı falan siliyorum. Diğer arkadaşlarım da var sonra sınav yaparken kopya çekmesinler diye sıranın altına falan bakarım. Öyle şeylerde görev alırım...”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “kendi oyuncaklarını tasarlama” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...ben bir tane araba yaptım pipeti üflüyorsun balonu bıraktığında da kendisi gidiyor...”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “yarışmalara katılmak için başvurularda bulunma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Okuldaki birçok yarışmaya girdim ama adlarımı hatırlayamıyorum şimdi...”

Utku isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “fikir yürütmeyi sevmeye” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Önce anlattığı konulardan çıkarım yoluma. Yani bu tür bir nasıl bir afet olsa mesela öğretmenimin anlattığı konulardan çıkarım. Nasıl davranılır şeklinde anlatmıştı öğretmenimiz o tür şeylerden yola çıkarım...”

Rabia isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “kimsenin aklına gelmeyen fikirleri olma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Yakan top oynarken mesela birbirimize can vermeyi ben söyledim arkadaşlarıma. Onlar beni onayladı “Rabia biz hiç böyle düşünmemiştik.” dedi..”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “sorunlara farklı çözümler bulma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela akıl oyunlarında mesela arkadaşlarımla akıl oyunu oynuyorduk zor bir akıl oyunuydu mesela Monopoly’i biliyor musunuz? İşte onda bazıları şurayı almak istiyor öyle bir taktik yürütüyorlar başlangıca daha yakın olduğu için ama ben daha farklı yöntem işliyorum. Mesela ceza alma yerine daha yakın yapıyorum bana da gelebilirler ceza da alabilirler bunun gibi şeyler yapabiliyorum...”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “sorular hazırlayıp röportaj yapma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“En sevdiğimiz şey de röportajlar yapıyoruz dışarıda röportajlar yapıyoruz sorular hazırlıyoruz sizin yaptığınız gibi şeyler yine sorular soruyoruz yoldan geçenleri nasıl düşündüklerini belirliyoruz ve ona göre bir sorun buluyoruz sorunu çözüyoruz.”

Kübra isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “sorun gördüğünde gidip yardım etme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela ağır bir şey kaldırdıklarında onlara yardım ediyorum onlarla.”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “oyunları koşullara uygun hale dönüştürme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“kolunda bir sakatlık olmuştu bizim ile oynayamıyordu ben de onu onun oynayabileceği oyunlar türetmiştik kendiniz. Mesela duvara yaslan uyurduk o da oynaya biliyordu hareket et diyorduk duruyorduk yani o oyun farklı değiştirdik daha güvenli bir şekilde yaptık yani daha güzel şekle çevirdik oyunu.”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “fikirlerine ikna edebilme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bir kere sınıfça oyun oynamaya çıkmıştık. Mesela birkaç kişi birkaç kişi demeyeyim de sınıfın yarısı yarısından fazlası bir oyunu istiyordu. Birkaç kişi de farklı

oyunlar istiyordu. Ben kendi oyunumun özelliklerini anlattım hani güzel yönlerini anlattım kötü yönlerini anlatırsam çünkü beğenmezler oynamazlar istediğim oyunu. O yüzden daha çok güzel yönlerini anlatırım. Öyle ikna etmeye çalışırım...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “satranç oynarken farklı hamleler düşünme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Satrançta çok başıma geldi o. Satranç oynayacağız mesela kale orda benim de şah mat olmam an meselesi. Orada benim ya vezirimi feda edeceğim ya şahım gidecek ya da hatalı hamle oyun bitecek. Böyle durumlar olduğunda risk almam gerekiyor artık. Böyle olduğu için vezirimi mecburen öne katarım...”

Tekin isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “BİLSEM etkinliklerine katılma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Gittiğim başka bir okul daha var bilsem, orada bazen bireysel bazen de grup halinde çalışmalar yapıyoruz.En son gidememiştim ama ondan önce mesela dışarıdaki kuru yaprakları toplamıştık, onları böyle yapıştırma yapıştırma bir resim oluşturmaya çalışmıştık.”

Rabia isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “spor etkinliklerine katılmayı sevme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Ben voleybola gidiyorum evde voleybol böyle ya da dışarıda bir yerde kendimi geliştirmek için arkadaşlarımla voleybol oynuyorum....”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “farklı ürünler tasarlama” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Rende vardı soğan doğrarken gerçekten gözleriniz çok yaşarır. E benim de en sevmediğim durum budur zaten gözlerimden damla damla yaş dökülür. Orada benim yani hoşuma gitmez bu. Böyle olunca da bizimde evde böyle deney gözlüğü mü desem neye benzer bir tane şey vardı. Onu taktım. Altına da böyle platin böyle örtü mü ne bir şey yaptım. Böyle olunca da böyle soğan gözümü yaşartmadı...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi yenilikçilik ve girişim teması altında “oynadığı oyunlara farklı bir boyut(kural, tekerleme, bilmece vb.) ekleme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bir tane oyun oynayacağımız zaman mesela diyelim körebe Bu körebeyi oynarken arkadaşlarımla oynarken aklıma bir tane farklı bir fikir geliyor. Biz bu

körebeyi yaparken onun yerine bir tane tekerleme söylesek ortaya bir taş koysak bir de o taş dokunmaya çalışsak diye bir tane düşünce sahibi, düşünce düşünüyorum...”

Sorun çözme temasına ilişkin alt temalar şu şekildedir:

Tablo 8. “Problem Çözme Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar	Kategoriler
Problem Çözme Becerileri	Problemi tanımlama ve analiz etme
	Karar verme
	Problemin çözümünde tarafsız olma
	Konu üzerinde arkadaşlarıyla tartışma
	Problem hakkında araştırma yapma
	Problemin çözümüne ilişkin önlemleri bulmaya çalışma
	Problemden rahatsızlık duyma
	Kardeşiyle yaşadığı sorunları çözme
	Bozulan ya da yıpranan eşyaları pratik yollarla tamir etme
Yardım Alma	Problemi büyükleri ile paylaşma
	Problemlere karşı motive olduktan sonra başarılı olma
	Yakın çevresine danışma
	Problem çözümünde yardım alma

Tablo 8’de görüldüğü üzere problem çözme temasında problem çözme becerileri ve yardım alma alt temaları ortaya çıkmıştır. Problem çözme becerileri temasında problemi tanımlama ve analiz etme, karar verme, problemin çözümünde tarafsız olma, konu üzerinde arkadaşlarıyla tartışma, problem hakkında araştırma yapma, problemin çözümüne ilişkin önlemleri bulmaya çalışma, problemden rahatsızlık duyma, kardeşiyle yaşadığı sorunları çözme ve bozulan ya da yıpranan eşyaları pratik yollarla tamir etme kategorileri ortaya çıkmıştır. Yardım alma alt temasında ise problemi büyükleri ile paylaşma, problemlere karşı motive olduktan sonra başarılı olma, yakın çevresine danışma ve problem çözümünde yardım alma kategorileri ortaya çıkmıştır. Araştırmada ortaya çıkan kategorilere ilişkin bazı öğrencilerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi problem çözme becerileri alt teması altında “sorunu tanımlama ve analiz etme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Fikir sahibi olmadığım konuda çok fazla araştırırım tabletimden ya da bilgisayardan çok fazla bir konu hakkında araştırırım. Saat geç olduğunda o günü

bırakırım ve genelde rüyama girer bir şey o yüzden daha çok merak alırım o yüzden bayağı bir saatlerce araştırırım hep.”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi problem çözme becerileri alt teması altında “karar verme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Robotik yarışmasında daha önce bir robot yapmıştık robot yaptığımız zaman robota doğru parçaları takmak gerekiyor. Yanlış parça takıp takmayacağını anlamak zor riskli doğru parçayı takman gerekiyor.”

Rabia isimli bir ilkokul öğrencisi problem çözme becerileri alt teması altında “sorunun çözümünde tarafsız olma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Yani mesela arkadaşlarım benim geçen gün bayağı kötü kavga ettiler. İkisini de dinledim bir tane arkadaşım yanlışlıkla yapmış özür dilemiş ama diğer arkadaşım onun özrünü duymamış mı bilmiyorum onu bayağı kötü dövmüş. O soruna karşı kötü şeyleri söylüyorum mesela ona söylüyorum hatasını. O da anlıyor ikisi konuşuyor ona yardımcı olabiliyorum aklıma sadece böyle bir şey geliyor...”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi problem çözme becerileri alt teması altında “konu üzerinde arkadaşlarıyla tartışma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Sonra robotik kodlama yarışmasında yine robotik kodlamada minik Legolarla yapıyoruz biz onları. Legoların hangi renk olması gerektiğini hangisinin daha doğal ve güzel olması gerektiğini arkadaşlarımızla bazen tartıştık..”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi problem çözme becerileri alt teması altında “sorun hakkında araştırma yapma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Araştırırım nasıl bir şey olduğunu, nasıl önlem alınacağına bakarım sonra önlem alınacağına baktığım önlemleri almaya çalışırım..”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi problem çözme becerileri alt teması altında “sorunun çözümüne ilişkin önlemleri bulmaya çalışma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela daha çok kavga sorunu oluyor. Ben kavga sorununa şöyle bir çözüm buldum. Mesela her ikisinin eline de birer tane şeker veririm onları arkadaş yapabilirim...”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi problem çözme becerileri alt teması altında “sorundan rahatsızlık duyma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Üzülürüm, belki büyüklerime söylerim...”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi problem çözme becerileri alt teması altında “kardeşiyle yaşadığı sorunları çözme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela kardeşimle kavga ediyoruz bazen o benim oynadığım oyuncağı istiyor bir sen ona bi ben oynadığımı..”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi problem çözme becerileri alt teması altında “bozulan ya da yıpranan eşyaları pratik yollarla tamir etme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bir tane çember çizen robot yapıyorduk. Galiba ben birazcık sakar yaklaştım kablosu yanlışlıkla çıktı... Ondan sonra biz çalıştık oldu bantladık oldu....”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi yardım alma alt teması altında “sorunu büyükleri ile paylaşma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela kendim bir şeyler yaparken ablam bana çok yardım eder.”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi yardım alma alt teması altında “sorunlara karşı motive olduktan sonra başarılı olma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Beynimi iyice zorlarım o konuya odaklanırım. Öğretmenin sorduğu o soruya önce beynimi yoğunlaştırmaya çalışırım. Odaklandığımdan emin olduktan sonra çözüm üretmeye çalışırım.”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi yardım alma alt teması altında “yakın çevresine danışma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Arkadaşlarımdan yardım isterdim sevdiğim kişilerden, büyüklerimden ya da hiçbir fikrim olmadığında birazcık zaman verirdim kendime ve arardım, böyle...”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi yardım alma alt teması altında “sorun çözümünde yardım alma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...O konuyla konuşan insanlarla iletişime geçerim ve onlara birkaç soru sorup konunun ne olduğunu öğrenip ben de fikir üretmeye çalışırım...”

Risk alma temasına ilişkin alt temalar şu şekildedir:

Tablo 9. “Risk Alma Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar
Risk almaktan korkma
İki şık arasında kaldığında mantıklı olanı tercih etme
Riskli oyunlar oynama
Oynadığı oyunlarda risk alma

Tablo 9’da görüldüğü gibi risk alma temasında risk almaktan korkma, iki şık arasında kaldığında mantıklı olanı tercih etme, riskli oyunlar oynama ve oynadığı oyunlarda risk alma alt temaları ortaya çıkmıştır. Araştırmada ortaya çıkan alt temalara ilişkin bazı öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

Kübra isimli bir ilkokul öğrencisi risk alma teması altında “risk almaktan korkma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Yani ben pek, pek risk alan birisi değilim aslında. Ben risk almayı sevmiyorum nedense yani. Risk alınca karnıma ağırlar giriyor.”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi risk alma teması altında “iki şık arasında kaldığında mantıklı olanı tercih etme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Tehlikeli olmayacak şekilde bazı riskler almayı severim mesela bir sınavdayım sınavda iki şık arasında kaldım buna en yakın olanı seçmek istiyorum en doğru olanı seçiyorum böyle riskler alıyorum...”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi risk alma teması altında “riskli oyunlar oynama” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela arkadaşlarımla akıl oyunu oynuyorduk zor bir akıl oyunuydu mesela monopoly i biliyor musunuz? İşte onda bazıları şurayı almak istiyor öyle bir taktik yürütüyorlar başlangıca daha yakın olduğu için ama ben daha farklı yöntem işliyorum. Mesela ceza alma yerine daha yakın yapıyorum bana da gelebilirler ceza da alabilirler bunun gibi şeyler yapabiliyorum...”

Buket isimli bir ilkokul öğrencisi risk alma teması altında “oynadığı oyunlarda risk alma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Biz şey oynuyorduk kurtbaba. İşte onda o da kovalamacalı bir oyun. İşte ben yumurta olmuştum. Pembe yumurta sonra kurtbaba da bulmuştu arkadaşımız pembeyi ben de kaçmıştım. O zaman da beden dersiydi. Böyle çantaların arasından mı gitsem yanlarından mı gitsem? Arasından gidince daha kolay olurdu ama yanlarından gidince

daha zor olabilir yani yakalardı arkadaşım işte ben ortasından gitmek vakit kaybettirir diyordum. Sonra yan tarafından dolandım koşarak o zaman da başardım. Risk aldım...”

Kaynak yönetimi temasına ilişkin alt temalar şu şekildedir:

Tablo 10. “Kaynak Yönetimi Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar	Kategoriler
Eşyalar	Eski kalemligi güzelleştirme
	Eski kitapları kaplama
	Eşyalarının kaybolmasını önleyecek çözümler bulma
	Eşyalarının kıymetini bilme
	Kalemlerini titiz ve özenli kullanma
	Kıyafetlerini özenle kullanma
	Eskimeden bir ürünün yenisini almama
	Geri dönüşüme dikkat etme
	Eskiye eşyaları farklı amaçlarla kullanma
	Küçülen kıyafetleri kıyafet kumbarasına atma
Yiyecekler	Bayatlamış ekmekleri köpeklere verme
	Yiyecekleri bayatlamaması için dolapta saklama
	İsraftan kaçınma
	Su tasarrufuna dikkat etme
Harçlık	Para yönetimi konusunda yeterli olma
	Harçlığının bir kısmını biriktirme
	Para yönetimi konusunda yetersiz olma
	Bir şey alacağında fiyat karşılaştırması yapma

Tablo 10’da kaynak yönetimi temasında ortaya çıkan eşyalar, yiyecekler ve harçlık alt temalarına yer verilmiştir. Eşyalar alt temasında eski kalemligi güzelleştirme, eski kitapları kaplama, eşyalarının kaybolmasını önleyecek çözümler bulma, eşyalarının kıymetini bilme, kalemlerini titiz ve özenli kullanma, eskimeden bir ürünün yenisini almama, geri dönüşüme dikkat etme, eskiye eşyaları farklı amaçlarla kullanma ve küçülen kıyafetleri kıyafet kumbarasına atma kategorileri ortaya çıkmıştır. Yiyecekler alt temasında bayatlamış ekmekleri köpeklere verme, yiyecekleri bayatlamaması için dolapta saklama, israftan kaçınma ve su tasarrufuna dikkat çekme kategorileri ortaya çıkmıştır. Harçlık alt temasında ise para yönetimi konusunda yeterli olma, harçlığının bir kısmını biriktirme, para yönetimi konusunda yetersiz olma ve bir şey alacağında fiyat

karşılaştırması yapma kategorileri ortaya çıkmıştır. Araştırmada ortaya çıkan kategorilere ilişkin bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “eski kalemligi güzelleştirme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“İyi kullanmak için ben bir keresinde yapmıştım eski böyle kalemligim vardı onu içerisini simli kağıtlarla süsledim sticerker’larla süsledim öğretmenim çok güzel bir kalemlik oldu ve onu hala kullanıyorum.”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “eski kitapları kaplama” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Bir keresinde de öğretmenim eski çok eski bir kağıtlar vardı onun dışını kitapla süslemiştim üstüne istediğim resimleri çiziyorum.”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “eşyalarının kaybolmasını önleyecek çözümler bulma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“bu kalem kapağıyla ilgili çözümüm mesela kalem kapağına bir tane ip yapıştırıp o ipi de kaleme yapıştırıp kalemin kapağını açtık yere düştü kayboldu o gibi bir sorun olmuyor. Hiç denemedim ama düşündüm. Bu vardı buna böyle şey yapardım kalem kapağını..”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “eşyalarının kıymetini bilme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Benim şu anda kullandığım çok iyi bir kalem var onu kaybetmemek için düzenli olarak bir bölüm ayarladım ona. Onun kaybolmasını istemiyorum ve oraya koyuyorum. Onu alacağım zaman kullanıp tekrar yerine koyuyorum...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “kalemlerini titiz ve özenli kullanma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Yani eğer ki siz bir malzemeyi iyi kullanmak isterseniz. O malzemenize iyi davranmanız onu temiz tutmanız yeterlidir. Yani benim bir tane uçlu kalemim vardı. 1.sınıfta almıştım onu kullandım temiz düzenli kullandım. İçine uç tıkmadım. Ama en sonunda baktım dayanamadı kendisi dün vefat etti...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “kıyafetlerini özenle kullanma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Benim bir tane mavi ceketim vardı. Bedenime uyar hala giyiyorum 2’den beri. Yani iki yıllık da mesela koşuyorum diyelim ki hava da buz gibi onu giydim ya giydiğimde mesela bir yerlere takılmamasına özen gösteririm. Ya da ondan sonra otlu çalıların dibinden geçmem yapışmasın diye. Onu alıp da makasım ile yanlışlıkla kesmem..”

Derin isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “eskimeden bir ürünün yenisini almama” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Onları giyiyorum yani eskiyinceye kadar kullanıyorum...”

Aleyna isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “geri dönüşüme dikkat etme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Geri dönüştürürüm o zaman daha iyi. Mesela bir kap onu bir kalemlige dönüştürürüm. Hatta bir kere yapmıştım. Kartondan ataç falan yapmıştım. Çok güzel oldu. Ondan sonra kullanıyorum hala. ..”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “eskiyen eşyaları farklı amaçlarla kullanma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Odamda kavanoz vardı anaokulunda bir şey yapılmıştı etkinlik yapılmıştı. O bozuldu onu ben farklı bir şey yaptım. Bir tane kitapta görmüştüm. Kendi iltifatlarıyla doldur bunu istediğimde gerektiğinde açıp koyarsın demişti ben de aynı onun yaptığı gibi içine yazılar attım. Kötü hissettiğimde elimi sokabileceğimiz yazılar yaptım yani sevmiyordum çok kötü gözüküyordu hatta camın önüne koymuştum camdan gördüklerinde “Çok kötü olmuş bu neden kaldırmıyorsun?” diyorlardı onun yerine yeni bir şeyler etmişim yani hoşuma gitmeyen şeyleri atmıyorum genelde...”

Aleyna isimli bir ilkokul öğrencisi eşyalar alt teması altında “küçülen kıyafetleri kıyafet kumbarasına atma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela bana küçük gelen kıyafetleri giysi dolabına atarım. İhtiyaç sahibi olmaları için...”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi yiyecekler alt teması altında “bayatlamış ekmekleri köpeklere verme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela yiyecekleri, bayatlamış bir ekmek mesela onu köpeklere veririm.”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi yiyecekler alt teması altında “yiyecekleri bayatlamaması için dolapta saklama” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Saklarım mesela dondurucuya koyabiliriz sonra poşette durabilir dışarıda durmamasına dikkat edebilirim...”

Tekin isimli bir ilkokul öğrencisi yiyecekler alt teması altında “israftan kaçınma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bazen kitap okumak istersin kitap alırsın. Ben bunların hepsini okurum dersin bir sürü kitap alırsın. Sonrada onları hiç bitiremezsin. Hani işte onu da planlamak gerek....”

Tekin isimli bir ilkokul öğrencisi yiyecekler alt teması altında “su tasarrufuna dikkat etme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mushuğun suyunu boşuna akıtmamak gerek....”

Utku isimli bir ilkokul öğrencisi harçlık alt teması altında “para yönetimi konusunda yeterli olma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Ne alacağımı düşünürüm. Sonra çok pahalı şeyler almam küçük ama pahalı şeyler almam. Olabildiğince az kullanırım. Geri kalan parayı da babama veririm...”

Aleyna isimli bir ilkokul öğrencisi harçlık alt teması altında “harçlığının bir kısmını biriktirme” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Büyüyünce araba kullanmak istiyorum bu yüzden harçlıklarımı biriktiriyorum. Böyle başka almak istediğim bir şey yok. Araba almak araba sürmek istiyorum 18 yaşında...”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi harçlık alt teması altında “para yönetimi konusunda yetersiz olma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Çünkü ben daha çok mesela şu an para biriktirmiyorum ama eskiden biriktiriyordum. Ben niyeyse para biriktirme sorunum var. Biriktirdiğim paraların hepsini bende bir harcama isteği oluyor. O yüzden hani mesela bir kıyafet gördüm illa alacağım. Tutturuyorum. Böyle oluyor benim daha çok...”

Beyza isimli bir ilkokul öğrencisi harçlık alt teması altında “bir şey alacağında fiyat karşılaştırması yapma” kategorisinde görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Markette başka marketle karşılaştırdığımda yani araştırdığımda bunların hangisi daha pahalı hangisi daha ucuz olduğunu öğrenebiliyorum...”

Rekabet temasına ilişkin alt temalar şu şekildedir:

Tablo 11. “Rekabet Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar
Rekabet söz konusu olduğunda sistemli çalışma
Kendini geliştirme isteği ve girişimi
Çok boyutlu düşünme
Rakibin düşüncesini tahmin etmeye çalışma
Arkadaşlarından yardım alma
Kararlı davranma
Zamanı doğru şekilde kullanma
Rakibini alt etmek için farklı kaynaklardan yararlanma
Rekabeti sevmeme
Rekabet söz konusu olduğunda hırslanma

Tablo 11’de rekabet temasında oluşan alt temalar verilmiştir. Bu alt temalar rekabet söz konusu olduğunda sistemli çalışma, kendini geliştirme isteği ve girişimi, çok boyutlu düşünme, rakibin düşüncesini tahmin etmeye çalışma, arkadaşlarından yardım alma, kararlı davranma, zamanı doğru şekilde kullanma, rakibini alt etmek için farklı kaynaklardan yararlanma, rekabeti sevmeme ve rekabet söz konusu olduğunda hırslanmadır. Alt boyutlara ilişkin bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “rekabet söz konusu olduğunda sistemli çalışma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela resim yarışmasında ilk önce ben düşündüm. İlk önce kafamda tasarlarım sonra derim ki bence bu olmaz orası olmaz öyle bir şey olmaz sonra başka bir düşünce gelir sonra başka. İlk önce düşünürüm fikir üretirim. Sonra çizerken o fikri yeniden canlandırıp o fikre göre çizerdim. Ve bunu arkadaşlarım düşünmeden yapardım. Onları daha çok düşünmezdim sanki yarışmada değilmişim kendi kendime resim yapıyorum gibi öyle düşünürdüm öyle daha rahat yapıp stres olmazdım. Daha çok öyle yapardım.”

Tekin isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “kendini geliştirme isteği ve girişimi” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Nasıl diyeyim büyüdüğün artık kendi başına yemek yapmayı öğreneceksin. Nasıl yapılır tarifini öğreneceksin. Yani işte hangi konuyla bunlarla ilgili konularda önceden hazırlık yaparsın yani o konuyla ilgili bilgi edinirsin...”

Kübra isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “çok boyutlu düşünme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Rekabet etmeden önce onun fikrine bakarım dikkatlice incelerim nasıl yapıyor diye sonra onun fikrine bakarım ve kendim ona göre geliştiririm fikrimi...”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “rakibin düşüncesini tahmin etmeye çalışma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Kendimi ileri taşımak için onun soramayacağı özellikle benim yaşıtımın soramayacağı farklı onun farklı düşünecek o her nasıl düşünüyorsa ben bunu nasıl düşündüm tahmin edebiliyorum...”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “arkadaşlarından yardım alma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Rekabet etmek için mesela futbol oynarım, basketbol. Genelde basketbol oynarım bu aralar pek oynayamadım... Orada yardım alırım arkadaşlarımdan oradaki öğretmenimden...”

Zehra isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “kararlı davranma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela bizim bir hafta sonra pazartesi veya Salı günü matematik sınavımız var. Ben onun için hazırlık yaparım. Bizim eve giderim evde sınav için hazırlanırım. O kitapta kaldığımız üniteye kadar okurum. Defterimden okurum. Öyle hazırlık yaparım mesela...”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “zamanı doğru şekilde kullanma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Çevremde rekabet etmek için zamanı doğru bir şekilde kullanmak için rekabet edebilirim öğretmenim...”

Buket isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “rakibini alt etmek için farklı kaynaklardan yararlanma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Sınavlarda çok çalışırım. Sonra böyle test falan çözerim, kitap okurum. Bilemediğim bir konu varsa Youtube’den izlerim...”

Derin isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “rekabeti sevmeme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Yani hiçbir şey yapmam yani öyle şeyleri sevmiyorum...”

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi rekabet teması altında “rekabet söz konusu olduğunda hırslanma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Daha çok hırs yaparım hırslanırım. Hani o beni geçecek ben öyle kalacağım o beni geçecek ben öyle kalacağım. Ben mesela biz sınıfta öğretmenimiz bize kimse kimseyle yarışmayacak bu sadece bir. Sınav yaparız bu daha çok öyle olur. Ama hani hırslanırım ben onu geçeceğim ben en üst seviyede olacağım. Benim daha çok böyle hırsıdır.”

Fırsatları fark etme temasına ilişkin alt temalar şu şekildedir:

Tablo 12. “Fırsatları Fark Etme Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar
Oyunlarda bezen fark edebilirim
İlgi alanlarıma girdiğinde fırsatları fark edebilirim
Matematik sorularında ve akıl oyunlarında fırsatları fark edebilirim
Fırsatları fark edemem

Tablo 12’de fırsatları fark etme temasında oyunlarda bazen fark edebilirim, ilgi alanlarıma girdiğinde fırsatları fark edebilirim, matematik sorularında ve akıl oyunlarında fırsatları fark edebilirim ve fırsatları fark edemem alt temaları oluşmuştur. Araştırmada oluşan alt temalara ilişkin bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Rabia isimli bir ilkokul öğrencisi fırsatları fark etme teması altında “oyunlarda bazen fark edebilirim” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Yakan top oynarken mesela birbirimize can vermeyi ben söyledim arkadaşlarıma. Onlar beni onayladı “Rabia biz hiç böyle düşünmemiştik.” dedi...”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi fırsatları fark etme teması altında “ilgi alanlarıma girdiğinde fırsatları fark edebilirim” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Genelde ilgi alanlarım mesela arkadaşım resim konusunda müzik konusunda iyi değil orta derece ama ben üst düzeydeyim o zaman onun bir soru sorulduğunda bize ilgi alanım hakkında ben hemen pat diye cevap veriyorum ya da düşünsem bile doğru

cevabı verebiliyorum yani ilgi alanlarına göre her şey benim genelde her şey ilgi alanlarıma göre yani ilgi alanı olmayan şeyler de birazcık daha geliştirmem gerekiyor sonra olabilir ders olabilir her şey olabilir daha geç geliştirmem gereken bir şey yani...”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi fırsatları fark etme teması altında “matematik sorularında ve akıl oyunlarında fırsatları fark ederim” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Genelde matematik sorusu çözerken olur matematiği severim en sevdiğim ders matematik zor ama güzel. Mesela arkadaşlarımla akıl oyunu oynuyorduk zor bir akıl oyunuydu mesela Monopoly’i biliyor musunuz? İşte onda bazıları şurayı almak istiyor öyle bir taktik yürütüyorlar başlangıca daha yakın olduğu için ama ben daha farklı yöntem işliyorum”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi fırsatları fark etme teması altında “fırsatları fark edemem” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...yani çok aklıma bir şey gelmez...”

Çevreci girişimcilik temasına ilişkin alt temalar şu şekildedir:

Tablo 13. “Çevreci Girişimcilik Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar
Atık pil kutuları koyma
Hayvanlar için mama ve su sağlama
Hayvanlar için kulübe yapma
Sokak hayvanlarını koruma konulu afiş/pankart hazırlama ve çevreye asma
Çevrecilik konulu afiş/pankart hazırlama ve çevreye asma
Ağaç dikme
Geri dönüşüm kampanyaları düzenleme
Çöp toplayan robot geliştirmek isteme
Çevreyi kirletenleri uyarma
Gördüğü sigara izmaritlerini söndürme
Gereksiz yere elektrik harcamama
Suyu tasarruflu kullanma

Tablo 13’te çevreci girişimcilik teması altında oluşan alt temalara yer verilmiştir. Bu temalar: atık pil kutuları koyma, hayvanlar için mama ve su sağlama, hayvanlar için kulübe yapma, sokak hayvanlarını koruma konulu afiş/pankart hazırlama ve çevreye

asma, çevrecilik konulu afiş/pankart hazırlama ve çevreye asma, ağaç dikme, geri dönüşüm kampanyaları düzenleme, çöp toplayan robot geliştirmek isteme, çevreyi kirletenleri uyarma, gördüğü sigara izmaritlerini söndürme, gereksiz yere elektrik harcamama ve suyu tasarruflu kullanmadır. Çevreci girişimcilik temasında oluşan alt temalara ilişkin bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Rabia isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “atık pil kutuları koyma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Böyle mahallede biz arkadaşlarımızla böyle pil toplama kutuları koymuştuk birkaç yere onlarla böyle bayağı topluyoruz sonra bir günü gelip okulda ikinci kattaki kutuya atıyorum...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “hayvanlar için mama ve su sağlama” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Sokak hayvanları sürekli aç kalıyordu kışları. Buna da benim arkadaşımın gönlüm el vermiyordu. Gittik elimizde de artan kartonlar vardı. O kartonlarla sokak hayvanlarına yuva yaptık yem aldık yem koyduk. Ondan sonra da işte lütfen hayvanlara yem verelim. Bu yem kabı doldukça onlara yem verirken işte sevabımız olur diye yazdık. Kendi çapımızda bir şey yapmaya çalıştık.”

Rabia isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “hayvanlar için kulübe yapma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Hayvanlar böyle mama veriyoruz kulübeler yapıyoruz. Mesela geçen gün daha doğrusu dün arkadaşımın kedilere süt verdik mama verdik. Ona böyle kulübe gibi bir şey yaptık babamla öyle...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “sokak hayvanlarını koruma konulu afiş/pankart hazırlama ve çevreye asma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Sokak hayvanları sürekli aç kalıyordu kışları. Buna da benim arkadaşımın gönlüm el vermiyordu. Gittik elimizde de artan kartonlar vardı. O kartonlarla sokak hayvanlarına yuva yaptık yem aldık yem koyduk. Ondan sonra da işte lütfen hayvanlara yem verelim. Bu yem kabı doldukça onlara yem verirken işte sevabımız olur diye yazdık. Kendi çapımızda bir şey yapmaya çalıştık....”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “çevrecilik konulu afiş/pankart hazırlama ve çevreye asma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bir keresinde arkadaşlarımla çevreyi korumak için bir resim çizip bir de altına çevremizi koruyalım yazıp ağaçların üzerine yapıştırmıştık.”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “ağaç dikme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Ormanların yakılmaması için ağaç dikilmesi, ormanlar yakıldığı için ağaç dikilmesi...”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “geri dönüşüm kampanyaları düzenleme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Öğretmenim kimsenin aklına gelmeyen fırsat yani kimse böyle açıkçası hani doğadan bahsetmiştim belki kimse bu doğayı korumak için yani bir fırsatımız var hala belki kaybetmeyeceğin belki dünya eski halimize getireceğiz belki bir fırsatı vardır yani insanlar proje yapabilir tabelalar asabilir çevremizi korumak için sosyal medyada paylaşabilir çevremizi korumak için sadece yani doğaya değil fırsat toprağımıza da fırsat vermeliyiz toprak olmadığı zaman kuraklık gelecek ve dünya yok olacak öğretmenin bunun için bir fırsat var ama insanlar değerlendirmiyor öğretmenim...”

Utku isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “çöp toplayan robot geliştirmek isteme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Yaratıcı fikirler... Çöp toplayıcı robotlar mesela öyle.”

Utku isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “çevreyi kirletenleri uyarma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Yerlere çok çöp atılıyor her yer pis kokuyor. Kirliliği görünce... Arkadaşlarımı uyarıyorum...”

Tekin isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “gördüğü sigara izmaritlerini söndürme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Geliyoruz, geçiyoruz her yerde sigara çöğü.Yani bugün de okula giderkendi galiba sigara gördüm yerde söndürmemişler dumanı yanıyordu hala, bastım söndürdüm..”

Tekin isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “gereksiz yere elektrik harcamama” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Elektrik işte mesela ışıkları gereksiz açmamak gerek hani odanda değilsin ama odanın ışığı öyle gereksiz açık nasıl diyeyim ya da musluğun suyunu boşuna akıtmamak gerek. Bunları zaten okulda hep söylüyorlar...”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi çevreci girişimcilik teması altında “suyu tasarruflu kullanma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Ondan sonra su tasarrufu gibi şeyler, bunun gibi şeyler...”

Sosyal girişimcilik temasına ilişkin alt temalar şu şekildedir:

Tablo 14. “Sosyal Girişimcilik Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar
Mahallesinde olan kazaları önlemek için kasis yapılmasını isteme
Çevre kirliliği
Covid-19
Küresel ısınma
Kültürel mirasa duyarlılık
Ağaçlandırma
Kuraklık
Toprak kirliliği
Hayvanlara şiddet
Kıtlık
Savaş
Zam/Yüksek Enflasyon
Kadına şiddet
Orman yangını
Deprem
Çocuklara şiddet
Cinayetler
Trafik kazaları
Hırsızlık
Zararlı madde kullanımı

Tablo 14 (Devam). “Sosyal Girişimcilik Teması” Bağlamında İlkokul Öğrencilerinin Görüşleri

Alt Temalar
Zararlı bilgisayar oyunları hakkında arkadaşlarını uyarma
Yemekleri israf etmeme
Bahçeye sebze ekme
Afrika’daki açlık ve kıtlık
Nesli tükenmekte olan hayvanlar

Tablo 14’te sosyal girişimcilik temasında oluşan alt temalara yer verilmiştir. Bu alt temalar: mahallesinde olan kazaları önlemek için kasis yapılmasını isteme, çevre kirliliği, covid-19, küresel ısınma, kültürel mirasa duyarlılık, ağaçlandırma, kuraklık, toprak kirliliği, hayvanlara şiddet, kıtlık, savaş, zam/yüksek enflasyon, kadına şiddet, orman yangını, deprem, çocuklara şiddet, cinayetler, trafik kazaları, hırsızlık, zararlı madde kullanımı, zararlı bilgisayar oyunları hakkında arkadaşlarını uyarma, yemekleri israf etmeme, bahçeye sebze ekme, Afrika’daki açlık ve kıtlık, nesli tükenmekte olan hayvanlardır. Sosyal girişimcilik temasında oluşan alt temalara ilişkin bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “mahallesinde olan kazaları önlemek için kasis yapılmasını isteme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela bizim evin önünden arabalar çok hızlı geçiyor oraya bir rampa yapılabilir.”

Utku isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “çevre kirliliği” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Yerlere çok çöp atılıyor her yer pis kokuyor. Kirliliği görünce.. .Çok şey var ama bazen yapıyorum bazen yapamıyorum. Arkadaşlarımı uyarıyorum...”

Rabia isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “covid-19” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela bu covid-19 yüzünden onunla böyle çok meraklı izliyorum birazcık da korkuyorum sonra yaşadığımız yerde olaylar oluyor bazen”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “küresel ısınma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“mevsimler şu an zamanında olmuyor. Yağmurlar zamanında yağmıyor kış zamanında gelmiyor, havalarda değişiyor insanlar sayesinde.

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “kültürel mirasa duyarlılık” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“İnsanların çevreye zarar vermesi öğretmenim kültürel mirasa zarar vermesi...

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “ağaçlandırma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Ormanların yakılmaması için ağaç dikilmesi, ormanlar yakıldığı için ağaç dikilmesi sonra.”

Cansu isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “kuraklık” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bir gün kuraklık olacak kuraklıkta yaklaşmak üzere ve insanlar toprağın değerini bilmiyor. Hep evler yapıyor ağaçlarımızı kesmesi de beni çok üzüyor.”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “toprak kirliliği” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela ben baktığımda karşı komşumuz bir tane çiftçi sayılır, çok güzel bitkiler yetiştirir. Mesela insanlar gidiyorlar oralara çöp atıyorlar böyle olunca çiçekler soluyor bitkiler soluyor. Böyle olunca da gerçekten çok zor bir duruma düşüyor çiftçi. Mesela gidiyoruz birlikte günlük o çöpleri toplamaya çalışıyoruz. Çünkü çok zor bir durum bu. Bu tür insan verimliliğın de azalmasına neden oluyor..”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “hayvanlara şiddet” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Birinde adam bilerek zehir katmış bildiğın.Bir tane köpek kediymi galiba. Kedi belki siz de görmüşsünüzdür. Kedi işte onu rahatsız ediyor diye kediye tekme vurmuş. O haber beni çok üzmüştü. Birinde de işte hayvanlar zehirlenmişti böyle yemlerin içine zehir midir bilemiyorum bir şey katılmıştı hayvanlar zehirlenmişti. Birçok ölü hayvan bulundu o gün. Birçok içim parçalandı benim o sokak köpeklerini öyle öldüğünü görünce. Ne kadar üzücü bir durum?”

Ege isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “kıtlık” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Koronanın artması, ölümlerin artması, kıtlık başlaması, savaşların hala devam etmesi...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “savaş” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Ukrayna ile Rusya savaşı beni çok üzdü. Yani orada baya üzücü oldu o savaş beni çok acayip üzdü. Yani neden savaşıyoruz? Onun yerine barış içinde olsak daha iyi olmaz mı? Ya o haberler beni çok üzüyor hatta ağladım o derecede.”

Furkan isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “zam/enflasyon” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela insanlar bu aralar her şeye zam geldiği için çok iyi alamıyorlar bazı şeyleri böyle şeyler beni rahatsız ediyor.”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “kadına şiddet” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Hayvana şiddet, kadına şiddet bunlar çok moralimi bozuyor.”

Kübra isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “orman yangını” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Yani orman yangınları oldu. Sonra başka yok yani. Hayvanları çok sevdiğim için onlara da kıyamıyorum ve aklıma onlara zarar geldiği olunca çok üzülüyorum

Elvan isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “deprem” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Deprem olmuştu benim evimde bizim ilimizde bir deprem olmuştu ondan çok rahatsız oldum mutsuz oldum.”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “çocuklara şiddet” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Bir çocuğun dövülmesi şiddet bunlar beni çok rahatsız ediyor.”

Duygu isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “cinayetler” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Cinayet şiddet doğal afet hayvana şiddet, kadına şiddet bunlar çok moralimi bozuyor...”

Rabia isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “trafik kazaları” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela geçen gün Tren yolunda bir tane öğretmen kaza yapmış tren çarpmış öyle olaylara üzüliyorum bazen.”

Buket isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “hırsızlık” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Hırsızlık, sonra insanları öldürüyorlar onlar.”

Derin isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “zararlı madde kullanımı” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Bazen yani görüyorum haberlerde uyuşturucu içenler oluyor kaza falan yapıyorlar”

Tekin isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “zararlı bilgisayar oyunları hakkında arkadaşlarını uyarma” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Aa şey vardı ya, mavi balina.Oyun vardı ya hani çocukları acayip intihara sürüklüyordu.Korkuyordum yani çevremdeki biri indirir onu intihara sürüklerse diye çok korkuyordum.”

Zehra isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “yemekleri israf etmeme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Diyelim ki babam bana 5TL harçlık verdi ve bir tane kek 3TL ama benim keklerim var. Babam bana kek alıyor bende o kekleri tüketiyorum. Ama her gün bir tane...Gereğinden fazla yemek almamak da olabilir...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “bahçeye sebze ekme” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bizim evin önünde toprak yığını vardı. Biz bu toprak yığını değerlendirilim diye düşündük. Sonra domates tohumu falan aldık, biber falan aldık ektik oraya...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “Afrika’daki açlık ve kıtlık” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Afrika Suriye oradaki çocuklar da çok zor durumda yani fakirlik, isyan var kol geziyor. Bu çok üzücü bir şey...”

Alinda isimli bir ilkokul öğrencisi sosyal girişimcilik teması altında “nesli tükenmekte olan hayvanlar” alt temasında görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“...Mesela caretta cerattalar kaplumbağalar. Biliyorsunuz şu an türleri çok tükendi ve onlardan bir tanesi bizde var. Böyle görseniz çok tatlı çok minnak çok tatlı bir şey. Şimdi 4 yaşına girecek. Şimdi ona bir tek arkadaşlarımın arasında da bir tek bende var şu an o kaplumbağa. Böyle olunca da ben kendimi çok özel hissettim. Çünkü Türkiye’de çok az bulunan bu hayvan şu an benim elimde. Böyle olduğu için gözümden bile sakınıyorum onu...”

2. AÇIMLAYICI FAKTÖR ANALİZİ VE FAKTÖRLERİN İSİMLENDİRİLMESİ

Veriler SPSS’e girilerek açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Verilerin iki tur döndürülmesiyle gerçekleştirilen Açıklayıcı faktör analizi sonucunda 67 maddelik taslak ölçek 39 maddeye düşmüştür. Bu maddelerin dört alt faktörde toplandığı görülmüştür. Faktörler incelenerek her faktörde en az üç ve üzeri madde yer alması dikkate alınmıştır. Faktörlerin girişimciliğe hazırlık, girişimciliğin türü ve boyutları, rekabet ve risk alma, iletişim biçiminde isimlendirilmesinde karar verilmiştir.

Madde analizi yapıldıktan sonra taslak ölçeğin geçerliğini sağlamak için faktör analizi yapılmıştır. Ölçek geliştirme çalışmalarında faktör analizi ölçülen değişkenin geçerliğini sağlamak ve maddeler arasındaki korelasyonları inceleyip kendi arasında yüksek korelasyona sahip olan grupları aynı alt boyutta toplamak ve diğer gruplarla düşük korelasyona sahip olan maddeleri farklı alt boyutlarda toplamak amacıyla gerçekleştirilir (Field, 2009). Faktör analizine geçilmeden önce verilerin faktör analizine uygunluğunu ve örneklem büyüklüğünü tespit etmek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) değerleri hesaplanmış KMO değeri 0,934 olarak belirlenmiştir. Büyüköztürk (2010) KMO değerinin 0,60’tan büyük ve Bartlett Küresellik Testinin istatistiksel olarak anlamlı çıkması gerektiğini ifade etmiştir. Bu testler sonucunda; KMO örneklem uygunluk katsayısı 0,95 ve Bartlett Küresellik Testi sonucu ($X^2_{2200}=5540,177$; $p<0,00$) olarak bulunmuştur. Yapılan testler sonucunda ulaşılan bu değerler incelendiğinde verilerin analize uygun olduğu ve çoklu normallik gösterdiği tespit edilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Verilerin faktör analizine uygunluğu test edildikten sonra Açıklayıcı Faktör Analizi işlemi uygulanmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizine Temel Bileşenler Analizi yapılarak başlanmıştır ve döndürme yöntemi olarak Varimax dik döndürme yöntemi

kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan dokuz faktör olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15. İlk Analizden Elde Edilen Özdeğerler ve AVM

Faktör	Özdeğer	Varyans	Yıgmal Toplam
1	11,850	30,385	30,385
2	1,668	4,277	34,662
3	1,390	3,564	38,226
4	1,285	3,295	41,521
5	1,168	2,994	44,515
6	1,117	2,864	47,379
7	1,100	2,820	50,199
8	1,033	2,650	52,849
9	1,008	2,583	55,432

Tablo 15'te görüldüğü üzere taslak ölçeğin özdeğeri 1'den büyük 9 faktörden oluştuğu görülmektedir. 9 faktör, toplam varyansın % 55,432'sini açıklamaktadır. Birinci faktörün özdeğeri % 11.850 ve açıkladığı varyans miktarı % 30,385'dir. Ölçeğe son biçimini vermek için yapılan AFA'da madde yükü .32'nin altında olan maddeler çıkarılırken ilk önce en düşük madde yükü olan madde çıkarılmış, her defasında analiz yenilenerek diğer maddelerdeki yükler tekrar kontrol edilmiştir. Varimax dik döndürme işlemi sonucunda 9 faktörün 4 faktöre düştüğü toplam 19 maddeden oluştuğu görülmüştür.

Tablo 16. Girişimcilik Özyeterlik Ölçeğinin Faktör ve Madde Yükleri

Madde	Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği	Girişime Hazırlık	Girişimciliğin Türleri ve Özellikleri	Rekabet ve Risk Alma	İletişim
m.33	Önceki projelerdeki deneyimlerimi, yeni sorunlara çözüm bulmada kullanabilirim.	,678			
m.16	Karşılaştığım sorunlar karşısında yaratıcı fikirler öne sürebilirim.	,667			

Tablo 16 (Devam). Girişimcilik Özyeterlik Ölçeğinin Faktör ve Madde Yükleri

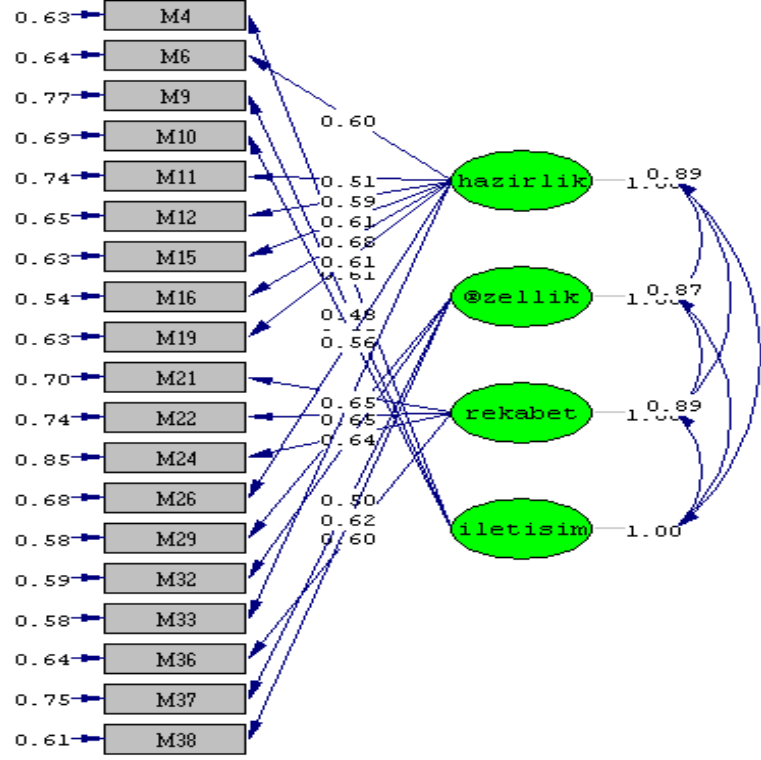
Madde	Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği	Girişime Hazırlık	Girişimciliğin Türleri ve Özellikleri	Rekabet ve Risk Alma	İletişim
m.15	Karşılaştığım sorunlara alternatif (farklı) çözümler üretebilirim.	,653			
m.19	Başarımı etkileyen faktörleri belirleyebilirim.	,559			
m.11	Başladığım bir projede karşılaşacağım engelleri önceden belirleyebilirim.	,539			
m.12	Yeni başlayacağım bir proje hakkında eksik yönlerimi giderebilirim.	,458			
m.6	Bir konu ile ilgili karar almadan önce farklı görüşleri göz önünde bulundurabilirim.	,441			
m.26	Yeni çözümler üretmeye çalışmadan önce var olan çözümleri değerlendirebilirim.	,439			
m.29	Sahip olduğum kaynakların kullanımı ile ilgili planlama yapabilirim.		,641		
m.37	Yapacağım çalışmanın/geliştireceğim ürünün çevreye zarar vermemesine dikkat edebilirim.		,572		
m.32	Yeni öğrendiğim bilgileri günlük hayatımda kullanabilirim.		,501		
m.38	Yapacağım çalışmaların toplumsal açıdan yarar sağlaması üzerinde çalışabilirim.		,483		
m.24	Başarılı bir proje oluşturmak için gerektiği anlarda risk alabilirim.			,715	
m.21	Rekabet edeceğim ortamlarda bulunabilirim.			,592	
m.22	Rekabetten kaynaklanan stresle baş edebilirim.			,505	
m.36	Çevre sorunları ile ilgili çalışan sivil toplum kuruluşlarına üye olabilirim.			,487	
m.4	Bir sorunu çözmek için çevremdeki kişilerle iletişim kurabilirim.				,581
m.9	Akrabalarım ile rahat iletişim kurabilirim.				,526
m.10	Arkadaşlarımla yaşadıkları iletişim sorunlarını çözmelerinde onlara yardımcı olabilirim.				,523

Tablo 16 incelendiğinde, yapılan analizler sonucunda ölçekte 19 madde kaldığı görülmektedir. Faktörlerin madde yükü değerleri incelendiğinde birinci faktörün madde yükü değerlerinin .67 ile .43, ikinci faktörün yükü değerlerinin .64 ile .48, üçüncü faktörün yükü değerlerinin .71 ile .48, dördüncü faktörün yükü değerlerinin .58 ile .52 arasında değiştiği belirlenmiştir.

3. DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ SONUÇLARI

Aşağıdaki Şekil 5 ilk tura ait doğrulayıcı faktör analizi sonuçları şu şekilde verilmiştir:

Şekil 5. İlk Tur DFA Sonucu



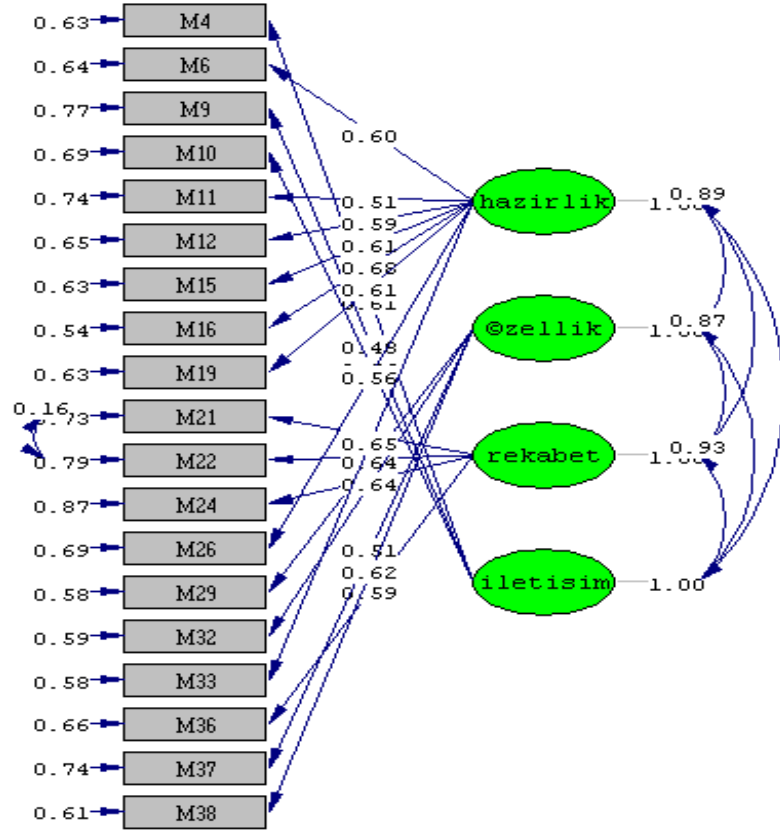
Tablo 17. İlk Tur DFA Sonucu Elde Edilen Değerler

DFA	SBÖSÖ	Kabul Edilebilir Eşik Değerler	Uyum
X ² /sd	1,299	≤ 3 (Kline, 2016)	Mükemmel
RMSEA	0.032	≤.08 (Jöreskog & Sörbom, 1993)	Mükemmel
GFI	0.90	≥.90 (Sümer, 2000)	İyi
AGFI	0.094	≥.90 (Sümer, 2000)	İyi
SRMR	0.40	≤.05 (Brown, 2006)	Mükemmel
NNFI	0.99	≥.95 (Sümer, 2000)	Mükemmel
NFI	0.96	≥.95 (Sümer, 2000)	Mükemmel
CFI	0.99	≥.95 (Sümer, 2000)	Mükemmel

Şekil 5 ve Tablo 17 incelendiğinde ölçeğin madde yükü değerleri, ki-kare değeri, serbestlik derecesi ve p değeri görülmektedir. AFA'dan elde edilen faktör yapısının doğruluğuna karar verebilmek için ki-kare değeri ile bu değerin serbestlik derecesine oranı ve model uyum indeksleri ele alınmıştır. Ki-Kare değerinin serbestlik derecesine

oranı ($\chi^2/df = 189,71/146 = 1,299$) ≤ 2 (mükemmel uyum), GFI (.90), AGFI (.094) iyi uyum, CFI (0.99) ≥ 0.95 (mükemmel uyum), SRMR (0,40) ≤ 0.05 (mükemmel uyum) ve RMSEA (0.032) $< 0,05$ (mükemmel uyum), NFI (0,96 $\geq 0,95$) (mükemmel uyum), NNFI (0,99 $\geq 0,95$) (mükemmel uyum) uyum indekslerinin kabul edilir düzeyde (Barret, 2007; Byrne, Shavelson ve Muthen, 1989; Jöreskog, 2004; Kline, 2011; MaydeuOlivares ve Garcia-Forero, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2007) olduğu saptanmıştır.

Şekil 6. İkinci Tur DFA Sonucu



Chi-Square=179.98, df=145, P-value=0.02576, RMSEA=0.029

Şekil 6'da görüldüğü gibi ölçek modelini iyileştirmek amacıyla madde21 ve madde22 madde çiftleri arasındaki hata varyansları modifikasyon indeksleri doğrultusunda bağlanmıştır. Yaklaşık aynı özellikleri ölçen ve aynı faktöre yüklenen madde çiftleri göz önünde bulundurularak doğrulayıcı faktör analizi yenilenmiştir.

Tablo 18. İkinci Tur DFA Sonucu Elde Edilen Değerler

DFA	SBÖSÖ	Kabul Edilebilir Eşik Değerler	Uyum
X ² /sd	1,241	≤ 3 (Kline, 2016)	Mükemmel
RMSEA	0.029	≤.08 (Jöreskog & Sörbom, 1993)	Mükemmel
GFI	0.94	≥.90 (Sümer, 2000)	İyi
SRMR	0.039	≤.0.05 (Brown, 2006)	Mükemmel
NNFI	0.99	≥.95 (Sümer, 2000)	Mükemmel
NFI	0.97	≥.95 (Sümer, 2000)	Mükemmel
CFI	0.99	≥.95 (Sümer, 2000)	Mükemmel

Şekil 6’da görüldüğü gibi ikinci tur DFA sonucunda 21 ve 22.maddeler birbirine bağlanmıştır. Tablo 18 incelendiğinde ölçeğin madde yükü değerleri, ki-kare değeri, serbestlik derecesi ve p değeri görülmektedir. AFA’dan elde edilen faktör yapısının doğruluğuna karar verebilmek için ki-kare değeri ile bu değer serbestlik derecesine oranı ve model uyum indeksleri ele alınmıştır. Ki-Kare değerinin serbestlik derecesine oranı ($\chi^2/df = 1,241$) (mükemmel uyum), GFI (.94) (iyi uyum), CFI (0.99) ≥ 0.95 (mükemmel uyum), SRMR (0,039) ≤ 0.05 (mükemmel uyum) ve RMSA (0.029) $< 0,05$ (mükemmel uyum), NFI (0,97 $\geq 0,95$) (mükemmel uyum), NNFI (0,99 $\geq 0,95$) (mükemmel uyum) uyum indekslerinin kabul edilir düzeyde (Barret, 2007; Byrne, Shavelson ve Muthen, 1989; Jöreskog, 2004; Kline, 2011; MaydeuOlivares ve Garcia-Forero, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2007) olduğu saptanmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçek nihai olarak 18 maddeye düşmüştür. Girişimciliğe hazırlık alt faktörü sekiz maddeden, girişimciliğin türleri ve özellikleri dört maddeden, rekabet ve risk alma dört maddeden, iletişim ise üç maddeden oluşmuştur. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen sonuç Tablo 19’da şu şekilde verilmiştir:

Tablo 19. Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği Cronbach Alfa Katsayı Sonuçları

Güvenirlik İstatistikleri		
Cronbach Alfa Değeri (Güvenirlik Kat Sayısı)	Standartlaştırılmış Maddelere Dayalı Cronbach Alfa Değeri	Madde Sayısı
,889	,891	18

Tablo 19’da görüldüğü gibi ölçeğin geneline ait Cronbach alfa değeri 0.889 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir (Field, 2009).

Ölçek maddeleri atıldıktan ve ölçeğe son biçimi verildikten sonra ilkökul öğrencilerinin ölçekten aldıkları ortalama puan, ölçekten alınan puanların cinsiyete, sosyo-ekonomik düzeye, anne eğitim düzeyine ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bunun için hangi testlerin uygulanacağına karar vermek amacıyla önce normallik analizleri yapılmıştır. Uygulanan kişi sayısı 30'un üzerinde olduğu için kolmogorov smirnov sonuçları dikkate alınmıştır. Ölçeğin normallik analizine ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 20'de şu şekilde verilmiştir:

Tablo 20. Girişimcilik Özyeterlik Ölçeğinden elde edilen Kolmogorov Smirnov Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	P	İstatistik	df	P
Girişimcilik Özyeterlik Ölçek Puan Ortalamaları	,068	291	,003	,964	291	,000

Tablo 20'de de görüldüğü gibi veriler normal dağılmamaktadır. Bu nedenle anne ve baba eğitim düzeyleri, sosyo-ekonomik düzey incelenirken Kruskall Wallis; cinsiyet değişkeni için ise Mann Whitney U testi kullanılmasına karar verilmiştir. İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterliklerinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan Mann Whitney U testinden elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Tablo 21. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Özyeterliklerinin Cinsiyete Göre Dağılımını Gösteren Mann Whitney U Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P	Anlamlı Fark
İlkokul Öğrencileri için Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği	Kadın	146	141,03	20590,50	9859,500	,312	Yok
	Erkek	145	151,00	21895,50			

Tablo 21'de görüldüğü gibi ilkökul öğrencilerinin girişimcilik özyeterliklerinin cinsiyete göre incelenmesi sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş; ancak ortalamalara bakıldığında erkeklerin biraz daha yüksek puana sahip oldukları belirlenmiştir.

İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterliklerinin anne eğitim düzeyi değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan Kruskall Wallis testinden elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Tablo 22. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Özyeterliklerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımını Gösteren Kruskall Wallis Sonuçları

Ölçek	Anne Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	H	P	Anlamlı Fark
İlkokul Öğrencileri için Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği	İlkokul	53	160,85	11,778	,008	*İlkokul-Lisans *Ortaokul-Lisans *Lise-Lisans
	Ortaokul	55	154,83			
	Lise	64	163,44			
	Lisans	119	125,93			

Tablo 22’de görüldüğü üzere girişimcilik özyeterlik üzerinde anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Kruskall Wallis testi sonuçlarında girişimcilik özyeterlik düzeyi ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık görülmesi sonrasında anlamlı farklılığın hangi grubun lehine olduğunun belirlenmesi için ikili karşılaştırmalar yapılarak Mann Whitney U testi yapılmıştır. Bu testler sonucunda farklılığın anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlik düzeyleri ile, anne eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlikleri arasında anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin lehine, anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlik düzeyleri ile, anne eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlikleri arasında anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin lehine ve anne eğitim düzeyleri lise olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlik düzeyleri ile, anne eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlikleri arasında anne eğitim düzeyleri lise olan öğrencilerin lehine olduğu görülmüştür.

İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterliklerinin baba eğitim düzeyi değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan Kruskall Wallis testinden elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Tablo 23. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Özyeterliklerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımını Gösteren Kruskall Wallis Sonuçları

Ölçek	Baba Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	H	P	Anlamlı Fark
İlkokul Öğrencileri için Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği	İlkokul	31	169,08	15,215	,002	*İlkokul-Lisans *Ortaokul-Lisans *Lise-Lisans
	Ortaokul	40	158,38			
	Lise	82	164,99			
	Lisans	138	125,95			

Tablo 23’te görüldüğü üzere girişimcilik özyeterlik üzerinde baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Kruskall Wallis testi sonuçlarında girişimcilik özyeterlik düzeyi ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık görülmesi sonrasında anlamlı farklılığın hangi grubun lehine olduğunun belirlenmesi için ikili karşılaştırmalar yapılarak Mann Whitney U testi yapılmıştır. Bu testler sonucunda farklılığın baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlik düzeyleri ile, baba eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlikleri arasında baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin lehine, baba eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlik düzeyleri ile, baba eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlikleri arasında baba eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin lehine ve baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlik düzeyleri ile, baba eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin girişimcilik özyeterlikleri arasında baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin lehine olduğu görülmüştür.

İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin girişimcilik özyeterliklerinin sosyo-ekonomik düzey değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan Kruskall Wallis testinden elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Tablo 24. İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Özyeterliklerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımını Gösteren Kruskall Wallis Sonuçları

Ölçek	Baba Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	H	P	Anlamlı Fark
İlkokul Öğrencileri için Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği	Alt	59	155,13	5,047	,080	Yok
	Orta	69	161,03			
	Üst	163	136,33			

Tablo 24’te görüldüğü üzere girişimcilik özyeterlik üzerinde sosyo-ekonomik düzey açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Orta sosyo-ekonomik düzeyde okula devam eden öğrencilerin ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmada elde edilen bulgular sonucunda erişilen sonuçlara ve bu sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Araştırmaya 146 kadın 145 erkek öğrenci katılmıştır. Yapılan analizlerde cinsiyet açısından anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin girişimcilik özyeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara benzer olarak Bilge ve Bal (2012) Celal Bayar Üniversitesi lisans ve ön lisan öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada erkek öğrencilerin girişimcilik ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Uluköy ve Demireli (2014)'nin farklı eğitim düzeylerine ve farklı yaş gruplarına sahip bireyler üzerinde yürüttükleri araştırmanın sonucunda erkeklerin girişimcilik özellikleri açısından kadınlara göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çelik ve Gölpek Karababa (2018) Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nde gerçekleştirdikleri araştırmada erkek öğrencilerin girişimcilik niyetlerinin kadın öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu araştırmalar yapılan çalışma ile paralellik göstermektedir. Ortaakarsu ve Can (2019)'un ortaokul öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada cinsiyet ile fen tabanlı girişimcilik eğilimlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir değişkenlik göstermediğini belirtmiştir. Deveci (2018) de ortaokul öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada fen tabanlı girişimcilik eğilimleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeylerine bakıldığında 53 ilkokul, 55 ortaokul, 64 lise ve 119 üniversite düzeyindeki okullardan mezun oldukları görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda anne eğitim düzeyi ile bireyin girişimcilik özyeterliği açısından anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Eroğlu ve Deveci (2021)'in ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada anne eğitim düzeyi ile girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farklılık anne eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi ile anne eğitim durumu okuma yazma bilmiyor olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi arasında ve anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi ile anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrenciler arasında olarak görülmüştür. Ayrıca Cerev ve Saylan (2021)'in sağlık çalışanları üzerinde yaptığı araştırmada anne eğitim düzeyi ile girişimcilik algısı düzeyine etkisine bakıldığında girişimciliğin fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma alt boyutlarında bir ilişki olduğu görülmüştür. Eratlı Şirin, Bilir ve Öz

(2018)'in beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin üzerinde yaptığı araştırmada sosyal girişimcilik ile anne eğitim düzeyi açısından anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrenciler ile anne eğitim düzeyi üniversite olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal girişimciliğin risk alma ve kişisel yaratıcılık boyutları açısından anne eğitim düzeyinin anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Ancak Nas ve Temel (2018)'in beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin üzerinde yaptığı araştırmada anne eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik düzeyleri arasında; Seçgin (2020)'nin öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmada anne eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında; Can (2014)'ün veteriner fakültesi öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada anne eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik skorları arasında; Karademir, Balbağ ve Çemrek (2018)'in öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmada anne eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik düzeyleri arasında; Aydın ve Öner (2016)'nın sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adayları üzerinde yaptığı araştırmada anne eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik düzeyleri arasında yapılan araştırma sonuçlarına paralel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeylerine bakıldığında 31 ilkokul, 40 ortaokul, 82 lise ve 138 üniversite düzeyindeki okullardan mezun oldukları görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda baba eğitim düzeyi ile bireyin girişimcilik özyeterliliği açısından anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Eroğlu ve Deveci (2021)'in ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada baba eğitim düzeyi ile girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farklılık baba eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi ile baba eğitim düzeyi okuma yazma bilmiyor olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi ve baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi ve baba eğitim düzeyi okuma yazma bilmiyor olan öğrenciler arasında, baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi ile baba eğitim düzeyi okuma yazma bilmiyor olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi arasında görülmüştür. Ayrıca Cerev ve Saylan (2021)'in sağlık çalışanları üzerinde yaptığı araştırmada baba eğitim düzeyi ile girişimcilik algısı düzeyine etkisine bakıldığında girişimciliğin fırsatları görme, kendine güven ve duygusal zeka alt boyutlarında bir ilişki olduğu görülmüştür. Eratlı Şirin, Bilir ve Öz (2018)'in beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin üzerinde yaptığı araştırmada sosyal girişimcilik ile baba eğitim düzeyi açısından baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrenciler

ile baba eğitim düzeyi lise ve üniversite olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal girişimciliğin özgüven ve kişisel yaratıcılık boyutları açısından baba eğitim düzeyinin anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Ancak Nas ve Temel (2018)'in beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin üzerinde yaptığı araştırmada baba eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik düzeyleri arasında; Seçgin (2020)'nin öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmada baba eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında; Can (2014)'ün veteriner fakültesi öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada baba eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik skorları arasında; Karademir, Balbağ ve Çemrek (2018)'in öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmada baba eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik düzeyleri arasında; Aydın ve Öner (2016)'nın sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adayları üzerinde yaptığı araştırmada baba eğitim düzeyleri ile öğrencilerin girişimcilik düzeyleri arasında yapılan araştırma sonuçlarına paralel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine bakıldığında 59 alt, 69 orta ve 163 üst sosyo-ekonomik düzeyde oldukları görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda sosyo-ekonomik düzey ile bireyin girişimcilik özyeterliliği açısından anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak Eroğlu ve Deveci (2021)'in ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada sosyo-ekonomik düzey ile girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farklılık sosyo-ekonomik düzeyi üst olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi ile sosyo-ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi ve sosyo-ekonomik düzeyi alt ilkokul olan öğrencilerin girişimcilik düzeyi arasında görülmüştür.

Ekip çalışmasına yatkınlık temasında arkadaşlık ve çalışma alt temaları oluşmuştur. Arkadaşlık alt temasında yardımlaşma, birlikte zaman geçirme, oyun oynama, ortak projeler yapma, yarışmalarda adaletli gruplar oluşturma, grup çalışmalarında motive olma, grup çalışmalarından hoşlanma, grup çalışmalarında mutlu olma, grup çalışmalarında daha fazla fikir ortaya çıkması ve kendini arkadaşlarından üstün görme kategorileri ortaya çıkmıştır. Çalışma alt temasında ise grup çalışmalarında daha çok bilgi paylaşabilme, grup çalışması yaparak daha kısa sürede çalışmayı tamamlama, grup çalışmalarında yaratıcı fikir/farklı ürün ortaya koyma, grup çalışması yaparak daha büyük çalışmalar üretme, grup çalışmalarında işbirliği ile çalışma, grup çalışmalarında farklı fikirleri dinlemekten hoşlanma ve grup üyelerinin birbirine

duyduğu güven kategorileri ortaya çıkmıştır. Ekip, belirli bir amacı gerçekleştirme amacıyla bir araya gelen kişiler (Şimşek, Çelik ve Akgemci, 2014), amaç olarak ortak farklı sorumluluklara sahip bireylerin sosyal bir sistem içerisinde ortak bir sonuç için çalıştığı bir bütün (Cohen ve Bailey, 1997) tanımlanabilir. Ekip çalışmalarının önemini pozitif bir sinerji ortamı içerisinde ekip üyelerinin var olan potansiyellerinden daha fazla bir emek harcayarak genel performansın artmasını sağlamasıdır (Balsak, 2012). Yeni bir ürün ya da hizmetin tasarlama ve geliştirilme basamaklarında veya gerçekleştirilme aşamasında ekip çalışmaları gerekmektedir. Akgündüz (2005), başarının şartlarından birisini ekip çalışması olarak belirtmiştir.

İletişim temasında arkadaş ve öğretmen, aile ve akraba, yakın çevre ve tanımadığı kişiler olarak 4 alt tema oluşmuştur. Arkadaş ve öğretmen alt temasında arkadaşlarıyla iletişim kurmakta zorlanma, arkadaşlarının yaşadığı iletişim sorunlarının çözümünde rol alma, arkadaşları tarafından iletişim konusunda yeterli görülme, öğretmeni ile iletişim kurma konusunda çekinmeme, sınıfta sorulan sorulara çekinmeden yanıt verme ve arkadaşlarına beğendiği kitapları önerme kategorileri oluşmuştur. Aile ve akraba alt temasında argo kelimeler kullanmama, akraba ilişkilerinde iyi olma, sosyal biri olmama, aile içinde görev alma ve görevlerini yerine getirme, kardeşine ödevlerinde yardım etme ve aile büyüklerini sık sık ziyaret etme kategorileri ortaya çıkmıştır. Yakın çevre alt temasında mahallede arkadaşının olmaması, komşuluk ilişkilerinde yakın olma, mahalle arkadaşlarıyla oynarken çevreyi rahatsız etmeme ve yolsa karşılaştığı tanıdıklarına selam verme kategorileri ortaya çıkmıştır. Tanımadığı kişiler alt temasında tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmanın heyecanlı hissettirmesi, tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmanın mutlu hissettirmesi, tanımadığı bir kişiyle iletişim kurmaktan korkma ve tanımadığı bir kişiyle iletişim kurarken gergin hissetme kategorileri ortaya çıkmıştır. Girişimci bireylerin iletişim becerilerinin yüksek olması gerektiği düşünülmektedir. Bireylerin ürünü/hizmeti pazarlama noktasında iletişim becerilerini aktif bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Ayrıca Dallı, Ünlü ve Pekel (2017) yaptıkları araştırmada girişimcilik düzeyi ile iletişim becerisinin alt boyutları arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki olduğu sonucuna erişmişlerdir. Girişimcilikte iyi bir iletişim becerisine sahip olmanın etkisi olduğunu kanıtlamışlardır. Sümer (2021) girişimcinin iletişim yeteneğinin uygun iletişim kalıplarını kullanmasına ve hedefe yönelik olarak bu kalıpları kullanmasına bağlamaktadır. İlter (2017) pazarlama iletişiminin girişimciliğe katkısını araştırmış ve

sadece girişimcilikte sözlü iletişimin değil reklam ve online etkileşim gibi pazarlama iletişimlerinin de var olduğunu ve girişimcilik konusunda yeni nesil bir iletişim şekli olduğunu belirtmiştir.

Çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık temasına ilişkin 9 alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar: çalışma ve kararlılık özelliklerine sahip olma, aile içinde sorumluluk alma, sorumluluklarını zamanında yerine getirme, çevresi tarafından sorumluluk sahibi bir insan olarak görülme, ihtiyaçları olduğunda akrabalara yardımcı olma, sorumluluğunu yerine getirmediğinde rahatsızlık duyma, sınıf başkanlığına aday olma, üşengeç bir insan olma ve okula tek başına gidip gelmedir. Çalışkanlık, sorumluluk ve kararlılık girişimci bireylerde özellikle bulunması gereken becerilerdir. Bir süreci kapsayan girişimcilikte, bireylerin kararlı bir şekilde alacakları sorumluluklara karar vermeleri ve çalışmalarını doğru bir şekilde yönetmeleri gerekmektedir. Selanik Ay ve Dal (2014) yaptıkları araştırmada erken yaşta sorumluluk kazandırılması gerektiğini ve bu konuda ailelere eğitimler verilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Bireylerin erken yaşta kişisel, ev ortamında, okul ortamında ve toplumsal sorumlulukları olduğunu araştırmada ortaya koymuşlardır. Tekin, Soba ve İter (2018) girişimciliğin sosyal boyutta topluma karşı sorumlulukların getirdiği davranışlar olduğu ve toplum olarak kalkınmayı hedeflemenin yanı sıra çevreye duyarlı faaliyetlerle bütünleştiğini ifade etmiştir. Paksoy, Özbezek ve Gül (2019), sorumluluk özelliğinin sosyal girişimcilik açısından sosyal vizyon, finansal getiri ve yenilikçilik özellikleri üzerinde pozitif etkisi olduğunu belirtmiştir.

Yenilikçilik ve girişim temasında 16 alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar: kulüp kurma, başkanlığa aday olma, kendi oyuncağını tasarlama, yarışmalara katılmak için başvurularda bulunma, fikir yürütmeyi sevme, kimsenin aklına gelmeyen fikirleri olma, sorunlara farklı çözümler bulma, sorular hazırlayıp röportaj yapma, sorun gördüğünde gidip yardım etme, oyunları koşullara uygun hale dönüştürme, fikirlerine ikna edebilme, satranç oynarken farklı hamleler düşünme, BİLSEM etkinliklerine katılmayı sevme, farklı ürünler tasarlama ve oynadığı oyunlara farklı bir boyut (kural, tekerleme, bilmece vb.) eklemedir. Özgül ve Yücel (2018) yapmış oldukları araştırmada girişimcilik öz-yeterliliği ile yenilikçilik arasındaki ilişkiye bakmışlardır ve bu ilişkide kısmi aracılık etkisi olduğunu belirlemişlerdir. Yenilikçilik düzeyinin artmasının girişimcilik merakının olumlu bir gelişim gösterdiği sonucuna erişilmiştir. Şahbaz (2017) yaptığı araştırmada kurumsal girişimciliğin yeni fikir/ürün/hizmet üretimi süreci

olduğunu söylemiştir. Ar-Ge sürecinde, pazar ihtiyaçlarının karşılanmasında bireyin yenilikçi düşünmesinin gerektiğini söylemiştir. Demir, Karataş ve Güneş Metin (2021) günümüz eğitim sisteminde özellikle öğretmenlerin yenilikçilik ve girişimcilik becerilerinin orta düzeyden daha yüksek bir seviyede olması gerektiğini söylemiştir.

Problem çözme temasında problem çözme becerileri ve yardım alma alt temaları ortaya çıkmıştır. Problem çözme becerileri temasında problemi tanımlama ve analiz etme, karar verme, problemin çözümünde tarafsız olma, konu üzerinde arkadaşlarıyla tartışma, problem hakkında araştırma yapma, problemin çözümüne ilişkin önlemleri bulmaya çalışma, probleminden rahatsızlık duyma, kardeşiyle yaşadığı sorunları çözme ve bozulan ya da yıpranan eşyaları pratik yollarla tamir etme kategorileri ortaya çıkmıştır. Yardım alma alt temasında ise problemi büyükleri ile paylaşma, problemlere karşı motive olduktan sonra başarılı olma, yakın çevresine danışma ve problem çözümünde yardım alma kategorileri ortaya çıkmıştır. Güler (2018), sosyal problemleri çözme çözümlerinin sosyal girişimcilik olduğunu belirtmiştir. Denizalp (2007)'e göre çevresindeki sorunları belirleyip çözüm odaklı yaklaşan kişileri girişimci olarak isimlendirmiştir. Girişimci bireylerin çevrelerindeki problem veya eksiklikleri fark edip çözmeleri için atacakları adımlar ve başlatacakları süreç girişimciliktir. Konaklı ve Göğüş (2013) Sosyal girişimcilikte toplumsal yarar için problem çözme becerisinin önemli olduğunu belirtmiştir.

Risk alma temasında risk almaktan korkma, iki şık arasında kaldığında mantıklı olanı tercih etme, riskli oyunlar oynama ve oynadığı oyunlarda risk alma alt temaları ortaya çıkmıştır. Özdemir, Saygılı ve Yıldırım (2016) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada risk alma eğiliminin girişimcilik potansiyelini pozitif yönde anlamlı olarak etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Sonuçları öngörülerek başlanan girişimcilik, risk alma yı gerektiren bir süreçtir. Bireylerin sürecin başında ve sonrasında oluşabilecek riskleri iyi değerlendirmeleri ve ona uygun adım atmaları gerekmektedir. İçcan ve Kaygın (2011) girişimciliğin tanım olarak risk almayı gerektirdiğini ve girişimci bireylerin risk almanın sonucunda istedik veya istenmedik durumlar oluşabileceğini belirtmiştir. Timuroğlu ve Çakır (2014) risk kavramı ile girişimciliğin örtüştüğünü ve birçok araştırmada da girişimci bireylerin risk alma toleranslarının girişimci olmayan bireylere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Kaynak yönetimi temasında ortaya çıkan eşyalar, yiyecekler ve harçlık alt temalarına yer verilmiştir. Eşyalar alt temasında eski kalemligi güzelleştirme, eski

kitapları kaplama, eşyalarının kaybolmasını önleyecek çözümler bulma, eşyalarının kıymetini bilme, kalemlerini titiz ve özenli kullanma, eskimeden bir ürünün yenisini almama, geri dönüşüme dikkat etme, eskiyen eşyaları farklı amaçlarla kullanma ve küçülen kıyafetleri kıyafet kumbarasına atma kategorileri ortaya çıkmıştır. Yiyecekler alt temasında bayatlamış ekmekleri köpeklere verme, yiyecekleri bayatlamaması için dolapta saklama, israftan kaçınma ve su tasarrufuna dikkat çekme kategorileri ortaya çıkmıştır. Harçlık alt temasında ise para yönetimi konusunda yeterli olma, harçlığının bir kısmını biriktirme, para yönetimi konusunda yeteriz olma ve bir şey alacağında fiyat karşılaştırması yapma kategorileri ortaya çıkmıştır. Güven (2009) girişimci bireylerin özelliklerinden biri olarak kaynakları etkili ve verimli kullanmayı saymıştır. Girişimci bireylerin var olan kaynakları doğru bir şekilde değerlendirdiğini aynı şekilde zamanı da etkili kullandıklarını belirtmiştir. Güven (2010) girişimcilik açısından öğretim programlarını incelediği araştırmasında “tutum” kavramı çerçevesinde kaynakları etkili ve verimli kullanma davranışının kazandırılmasını hedeflediğini belirtmiştir.

Rekabet temasında oluşan alt temalar verilmiştir. Bu alt temalar rekabet söz konusu olduğunda sistemli çalışma, kendini geliştirme isteği ve girişimi, çok boyutlu düşünme, rakibin düşüncesini tahmin etmeye çalışma, arkadaşlarından yardım alma, kararlı davranma, zamanı doğru şekilde kullanma, rakibini alt etmek için farklı kaynaklardan yararlanma, rekabeti sevmeme ve rekabet söz konusu olduğunda hırslanmadır. Ülgen ve Mirze (2004) rekabet üstünlüğü sağlanması gerektiğini ve rekabet üstünlüğünün değer yaratan süreçler sonucunda sağlandığını belirtmiştir. Kamaşak (2010), iş ortamında rakip firmalardan daha başarılı bir süreç sağlanması için özgün ürün/hizmet tasarlanırken kaliteli ve güvenilir olmanın da dikkate alınması gerektiğini söylemiştir.

Fırsatları fark etme temasında oyunlarda bazen fark edebilirim, ilgi alanlarıma girdiğinde fırsatları fark edebilirim, matematik sorularında ve akıl oyunlarında fırsatları fark edebilirim ve fırsatları fark edemem alt temaları oluşmuştur. Kaygın (2012) girişimciliğin fırsatı tanımlamak ve değerlendirmek ile başlayan, fırsatı değerlendirmek için gerekenlerin yapıldığı bir süreç olarak tanımlamaktadır. Özellikle iç girişimcilikte işletmelerin farklı fırsatları değerlendirmelerinin farklı alanlarda yatırım yapmayı ve riski dağıtmayı sağladığını söylemiştir. Ireland ve Webb (2007) yenilikleri sağlayacak fırsatları fark ederek avantaj sağlanabileceğini ve bu durumun rekabet ortamında girişimleri öne taşıyacağını söylemiştir.

Çevreci girişimcilik teması altında oluşan alt temalara yer verilmiştir. Bu temalar: atık pil kutuları koyma, hayvanlar için mama ve su sağlama, hayvanlar için kulübe yapma, sokak hayvanlarını koruma konulu afiş/pankart hazırlama ve çevreye asma, çevrecilik konulu afiş/pankart hazırlama ve çevreye asma, ağaç dikme, geri dönüşüm kampanyaları düzenleme, çöp toplayan robot geliştirmek isteme, çevreyi kirletenleri uyarma, gördüğü sigara izmaritlerini söndürme, gereksiz yere elektrik harcamama ve suyu tasarruflu kullanmadır. Schaltegger (2002) çevreyi önemseyen bir girişimcilik türü olarak çevreci girişimciliğin sürdürülebilir bir gelecek için önemli olduğunu söylemiştir. Efeoğlu (2014) yaptığı araştırmada çevreci girişimciliğin ülkenin geleceği için öneminden bahsetmiş ve bireylerin bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiğini söylemiştir.

Sosyal girişimcilik temasında oluşan alt temalara yer verilmiştir. Bu alt temalar: mahallesinde olan kazaları önlemek için kasis yapılmasını isteme, çevre kirliliği, covid-19, küresel ısınma, kültürel mirasa duyarlılık, ağaçlandırma, kuraklık, toprak kirliliği, hayvanlara şiddet, kıtlık, savaş, zam/yüksek enflasyon, kadına şiddet, orman yangını, deprem, çocuklara şiddet, cinayetler, trafik kazaları, hırsızlık, zararlı madde kullanımı, zararlı bilgisayar oyunları hakkında arkadaşlarını uyarma, yemekleri israf etmeme, bahçeye sebze ekme, Afrika'daki açlık ve kıtlık, nesli tükenmekte olan hayvanlardır. Peredo ve McLean (2006) sosyal ihtiyaçların temele alındığı bir tür olan sosyal girişimciliğin yenilikçi bir yaklaşım olduğunu söylemiştir. Özdevecioğlu ve Cingöz (2009) sosyal girişimcilik uygulamalarını kar amacı olmayan kurumların fırsatları değerlendirerek somut çıktılar haline dönüştürme faaliyetleri olarak tanımlamıştır. Sosyal sorumluluk uygulamalarının yapılmasıdır. Toplum içerisindeki sorunların fark edilmesi ve bu sorunlara yönelik olarak çözümler üretilmesi ile gerçekleşen sosyal girişimcilik, toplumun refah seviyesi için de önemlidir.

Araştırmanın bu bölümünde sonuçlara bağlı olarak araştırmacılara, öğretmenlere ve ailelere yönelik olarak aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

Araştırmacılara yönelik öneriler:

1. 4.sınıf öğrencilerin girişimcilik özyeterlik düzeyleri üzerinde olumlu etkisi olacağı düşünülen öğretim yöntem ve teknikleri derinlemesine araştırılabilir.

2. Girişimcilik algısı ölçeği, girişimcilik motivasyonu ölçeği gibi farklı türlerde girişimcilik ölçekleri geliştirilebilir.

Öğretmenlere yönelik öneriler:

1. Öğretmenlerin girişimcilik eğitimi konusunda kendilerini geliştirmeleri için verilen eğitimlere katılmaları önerilebilir.
2. Öğretmenlerin girişimcilik becerisi kazandırmada okul dışı öğrenme ortamlarından daha çok yararlanmaları önerilebilir.

Ailelere yönelik öneriler:

1. Çocuklarının yaşlarına uygun bir şekilde bir birey olarak hareket etmelerini sağlamaları ile girişimcilik özyeterlikleri arttırılabilir.
2. Çocuklarına girişimcilik becerisi kazandırmada aile katılımı etkinliklerine dahil olmaları ve okul dışında da çocukları ile birlikte çeşitli girişimlerde bulunmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, S. (2020). *Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinin Girişimcilik Algılarının İncelenmesi: İstanbul İli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Adegun, O. A. (2013). Entrepreneurship Education and Youth Empowerment in Contemporary Nigeria. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*, 4(5), 746-751.
- Agung, A. I., & Sutadji, E. (2023). Factors Influencing Entrepreneurial Intention in Indonesia: Perceptions of Vocational High School Students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 104(104).
- Ağca, V. ve Yörük, D. (2006). Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 155-173.
- Ahadi Hojqa, M. H. (2023). Identifying The Facilitating And Inhibiting Factors of Students' Entrepreneurship Training In Order to Provide A Suitable Model. *Entrepreneurship Knowledge*, 3(2).
- Akpınar, S. (2011). *Girişimciliğin Temel Kavramları*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Akyar, D. (2021). *STEM Eğitiminin İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Becerileri Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akyürek, Ç. ve Şahin, Ç. (2013). İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, (57), 51-68.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2007). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. *Sakarya Yayıncılık, Sakarya*, 226, 103-118.
- Arasti, Z., Falavarjani, M. K., & Imanipour, N. (2012). A Study of Teaching Methods in Entrepreneurship Education for Graduate Students. *Higher education studies*, 2(1), 2-10.
- Argıç, T. (2022). *İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Alanları ile Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İzmir Örnekleme)*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Armağan Erbil, B. (2021). *İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Niyetlerinin İncelenmesi*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Armağan, E.B. ve Şimşek, S. (2018). İlkokul 4. Sınıf Öğrencileri İçin Bir Ölçek Geliştirme Çalışması: Sosyal Girişimcilik Niyetleri Ölçeği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(59), 710-718.
- Armut, B. ve Kılınç, M. (2018). 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Adaylarının Girişimcilik Becerisi Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 4(1), 39-56.
- Arslan, A. G. ve Tertemiz, N. (2004). İlköğretimde Bilimsel Süreç Becerilerinin Geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 479-492.
- Arslan, K. (2011). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 3(2), 1-11.
- Aşkın, A., Nehir, S., ve Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 72-55.
- Ataseven, U. (2022). *Danimarka, Finlandiya, İsveç, Norveç ve Türkiye Eğitim Sisteminde İlkokul Öğretim Programları ile Eğitim-Öğretim Uygulamalarının*

- Girişimcilik Becerisi Açısından Karşılaştırılması*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ayanoğlu, Ç. (2020). *Halk Eğitimi Merkezi Kursiyerlerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ile Girişimcilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sakarya Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Aydın, E. (2020). *Girişimcilik Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin, Girişimci Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki; Batı Karadeniz Bölge Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-kültürel bir perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 139-160.
- Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 101-120.
- Bahar, A. N. (2023). *Fen Eğitiminde STEM Entegreli Argümantasyon Temelli Uygulamaların Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Madde ve Isı Konusundaki Başarılarına, Girişimciliklerine ve Motivasyonlarına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Balaban, Ö. ve Özdemir, Y. (2008). "Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (3)2, s.136.
- Balcı, A. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Barney, J. (1991). Firm Resources And Sustained Competitive Advantage, *Journal Of Management*, 17 (1). 99-100
- Baskın, N. (2023). *Sosyal Bilgiler Dersi Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Girişimcilik Düzeyleriyle İlişkisi: Rize İli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize.
- Başar, E., Altın, H. ve Doğan, V. (2013). *Girişimcilik*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Başar, M. (2013). *Girişimcilik: Girişimcilik ve Girişimcilik Süreçleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Bayram, H. (2021). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Girişimcilik Düzeyine Etkisi*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bozkurt, Ç. Ö. (2011) *Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 93-111.
- Bozkurt, Ö. ve Erdurur, K. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 57-78.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın No.733.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. New York: The Guilford Press.
- Büyük, H. G. (2021). *Uzaktan Eğitimde Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Gelişimine Yönelik Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüşlerinin*

- Belirlenmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Büyük, Ö. (2014). *Girişimcilik (Girişimcilik Üzerine Notlar)*. İstanbul: Paradigma Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyükyılmaz, O., Karakaya, A. ve Yıldırım, C. (2015). Girişimcilik Eğitimi Alanında Demografik Özellikler, Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklar Vardır. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(2), 105-125.
- Can, A. (2016). SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Canöz, G. M. (2020). *Argüman Tabanlı Sanal Laboratuvar Uygulamalarının Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Başarı Argümantasyon Seviyeleri ve Girişimcilik Becerileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Carland, J. W., Hoy, F., Boulton, W. R., & Carland, J. A. C. (1984). Differentiating Entrepreneurs From Small Business Owners: A Conceptualization. *Academy of Management Review*, 9(2), 354-359.
- Cin, H. ve Günay, G. (2013). Girişimcilerin Girişimcilik Tipleri İle Duygusal Zekâları Arasındaki İlişki: Edirne Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 7-32.
- Coşkun, D., Kodall, T. ve Ersoy, A.F.(2022). Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersinde ve Okul Uygulamalarında Sosyal Katılım Becerisinin Geliştirilmesi Sürecinin Değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,55, 129-154.
- Çetin, Ş., Şahin, Ç., Mertol, H., Arcagök, S. ve Girgin, D. (2017). Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Girişimcilik Becerileri: BİLSEM ve İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırılması. *Turkish Journal of Giftedness & Education*, 7(2).
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 7-28.
- Çin, S. (2022). *Oyunlaştırma Temelli Matematik Eğitiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Motivasyonlarına ve Girişimcilik Becerilerine Etkisi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Daşcı, H. (2023). *Ortaokul Öğrencilerinin Epistemolojik İnançları ile Girişimcilik Yetkinlikleri Arasındaki İlişki.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Değer, T. (2022). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerisine Yönelik Mesleki Bilgilerinin Gelişimine Yaşam Becerileri Eğitimi Kılavuzuna Dayalı Öğretimin Etkisinin İncelenmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Demirbilek, M. (2021). *Okul Müdürlerinin Girişimcilik Yeterliklerinin Üretken Liderlik Becerileri Üzerindeki Etkisinde Sürdürülebilir Yönetim Davranışlarının Aracılık Etkisine Dair Karma Yöntem Çalışması.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demirel, Ö. (2011). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*: Ankara: Pegem Akademi.

- Dergin, A. (2022). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri ile Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Deveci, H. (2015). *Çocuklara Girişimcilik Kazandırmada Sosyal Bilgilerin Rolü: Bir Araştırma Örneği*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Deveci, İ. (2016). *Fen Bilimleri Öğretim Programıyla (5-8) Bütünleştirilmiş Girişimcilik Eğitimi Modüllerinin Geliştirilmesi, Uygulanması ve Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Deveci, İ. ve Çepni, S. (2015). Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 92-112.
- Deveci, İ. ve Çepni, S. (2014). Fen Bilimleri Öğretmen Eğitiminde Girişimcilik. *Journal of Turkish Science Education*. 11(2), 161-188.
- DeVellis, R. F. (2014). *Ölçek Geliştirme Kuram ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Disinger J. F. & Roth C. E. (1992) Environmental literacy, ERIC/CSMEE digest. ERIC Clearinghouse for Science Mathematics and Environmental Education, Columbus OH.
- Döm, S. (2006). *Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Durak, İ. (2011). Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 194-213.
- Durukan, T. (2006). Düünden Bugüne Girişimcilik ve 21.Yüzyılda Girişimciliğın Önemi. *ÇOMÜ Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 25-37.
- Eker, M. (2020). *STEM Eğitimi Uygulamalarının 5. Sınıf Öğrencilerinin Fen Motivasyonlarına ve Girişimciliklerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ekici, F., Ekici, E., Ekici, F. T. ve Kara, İ. (2012). Öğretmenlere Yönelik Bilişim Teknolojileri Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 53-65.
- Ekmekçioğlu, E. (2023). *Öğrenme Güçlüğü Olan Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Elbay, S. (2023). *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Girişimcilik Becerisinin Yer Alma Durumu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
- Emanuel, R. C. & Challons-Lipton, S. (2012). Helping Students Transition to Critical and Creative Thinking at the Intersection of Communication and Art, *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(11), 1-9.
- Er, N. (2021). *Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik Disiplinlerine Dayalı Fen Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Öğrenmeyi Öğrenme ve Girişimcilik Yetkinliklerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Osmangazi.
- Eraslan, L. (2011). İlköğretim Programlarında Girişimcilik Öğretimi (Hayat Bilgisi Dersi Örneği). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 82-94.
- Eraslan, L. (2011). İlköğretim Programlarındaki Girişimcilik Öğretimi (Hayat Bilgisi Dersi Öğretimi). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 82-94.
- Ercan, S. ve Gökdeniz, İ. (2009). Girişimciliğın Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 49, 59-82.

- Ercan, S. ve Yıldırım, C. (2021). Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması. *Journal of Entrepreneurship & Development/Girisimcilik ve Kalkinma Dergisi*, 16(1), 91-105.
- Erçelik, M. A. (2021). *Girişimcilik Eğitimi*. Ankara: İksad Yayınevi.
- Eren, Z. (2019). Eğitim ve Girişimcilik. İçinde; Kuram ve Uygulamada Girişimcilik (Ed. Serdar Yener ve Aykut Arslan), ss. 107-126. Ankara: Çizgi Yayınevi.
- Eroğlu, S., Deveci, H., ve Gürdoğan Bayır, Ö. (2020). Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 9(4), 1204-1224.
- European Commission, (2008). *Entrepreneurship in Higher Education, Especially Within Non-Business Studies: Final Report of the Expert Group*. Belgium: Brussels.
- Evcim, İ. (2021). *Fen Bilimleri Dersinde STEM Entegrasyonu ile Kuvvet ve Enerji Ünitesinin Geliştirilerek, Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerine ve Girişimcilik Yeterliliklerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eyel, C. Ş., Ünkaya, G. ve Kaplan, B. (2019). İktisadi Düşünce Tarihi Çerçevesinde Girişimcilik Kavramının Gelişimi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 18(35), 557-586.
- Ezeudu, F. O., Ofoegbu, T. O. ve Anyaegbunnam, N. J. (2013). Restructuring STM (Science, Technology, and Mathematics) Education for Entrepreneurship. Online Submission (Elektronik Versiyon). *US-China Education Review A*, 3(1), 27-32.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage Publications Ltd.
- Gibb, A. (2011). Concepts Into Practice: Meeting The Challenge Of Development Of Entrepreneurship Educators Around Innovative Paradigm. *International Journal Of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 17 (2), 146-165.
- Göçmen, S. (2007). *İşletmelerde Girişimcilik Özelliğini Destekleyen Faktörler*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Gök, S. B. (2021). *5E Öğrenme Döngüsüyle Bütünleştirilmiş Fen Tabanlı Girişimcilik Eğitimi Modüllerinin Öğrencilerin Yenilikçi Düşünme Eğilimleri Üzerindeki Yansımaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Gömleksiz, M. N. ve Kan, A. Ü. (2009). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme ve Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğinin Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 39-49.
- Gönül, T. (2023). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Düzeyleri ile Girişimcilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Gözübüyük, D. (2019). *Yaratıcı, Eleştirel ve Yansıtıcı Düşünmenin Girişimcilik Becerisi Üzerine Etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Gustafsson-Pesonen, A. (2023). *Developing and Evaluating Entrepreneurship Education Three case studies on Entrepreneurial Development Coaching in Teacher Training, the Impact of Entrepreneurship Education Projects, and Experiential Entrepreneurship Education in Basic and Higher Education*. (Unpublished PhD Thesis) Aalto University, Finland.
- Gülcü, B. (2023). *Fen Mühendislik ve Girişimcilik Uygulamaları Eğitiminde 3b Tasarım ve Robotik Destekli Mühendislik Tasarım Süreçleri Etkinliği: Kışlık Lastik*

- Tasarlayalım*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
- Gülen, A. (2023). *Ergenlerde Akademik Motivasyon ve Öznel İyi Oluş İlişkisinde Girişimcilik Eğiliminin Düzenleyici Rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Gültepe, S. (2022). *Öğretmen Adaylarının Başarı Amaç Yönelimleri, Girişimcilikleri ve Yaşam Boyu Öğrenmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Gümüş, A. (2022). *Ortaokul Öğrencilerinin Fen Tabanlı Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Gürol, Y. & Atsan, N. (2006). Entrepreneurial Characteristics Amongst University Students: Some Insights for Entrepreneurship Education and Training in Turkey. *Education Training*, 48(1), 25-38.
- Hancıoğlu, Y. ve Tekin, E. (2018). Genç Girişimci Adaylarının Girişimcilik Eğilimlerinin Değerlendirilmesi: Uygulamalı Girişimcilik Kampüsü Üzerine Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(1), 213-246.
- Hasanca Saraç, S. (2023). *Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrencilerin Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yetkinliklerini Geliştirmeye Etkisi (Sosyal Yetkinlikler, İnisiyatif Alma ve Girişimcilik Yetkinliği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Hisrich, R. D., Peters, M. P. & Sheperd, D. A. (2002). *Entrepreneurship*, McGraw-Hill. New York.
- Hitt, M. A., Ireland, R. D., Camp, S. M. & Sexton, D. L. (2001). Strategic entrepreneurship: Entrepreneurial strategies for wealth creation. *Strategic Management Journal*, 22(6-7), 479-491.
- İlhan, B. (2023). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilişsel Esneklik Düzeyleri İle Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- İncik, E.Y. ve Uzun, N.B. (2017). Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (39), 471-485.
- İraz, R. (2005). Küresel Rekabet Ortamında Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Ulusal Sosyo-Ekonomik Sisteme Katkıları Açısından Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 223-236.
- İşcan, Ö. F. ve Kaygın, E. (2011) Potansiyel Girişimciler Olarak Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 275-286.
- Jardim J, Bártolo A. & Pinho A. (2021). Towards a Global Entrepreneurial Culture: A Systematic Review of the Effectiveness of Entrepreneurship Education Programs. *Education Sciences*, 11(8):398.
- Johnson, B. R. (1990). Toward a Multidimensional Model of Entrepreneurship: The Case of Achievement Motivation and the Entrepreneur. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 14(3), 39-54.
- Johnson, D. (2001). What is Innovation Entrepreneurship?, *Industrial and Commercial Training*, 33(4), 135-140.
- Kalaycı, Ş. (2010). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Kalemkuş, F. ve Bulut Özek, M. (2021). 21. Yüzyıl Becerileri Konusunda Araştırma Eğilimleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 878-900.
- Kalfaoğlu, S. ve Öge, H. S. (2018). Fırsat Girişimcisinin Yeni Özelliği: Polikronisite. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13(2), 166-182.
- Kalik, G. (2022). *Okul Dışı STEM Etkinliklerinin BİLSEM Öğrencilerinin STEM Tutumu ve Girişimcilik Becerilerine Etkisi*. Kırıkkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Kaplan, Y. (2023). *Mühendislik Temelli Fen Öğretiminin Özel Yetenekli Öğrencilerin Yaratıcı Problem Çözme ve Girişimcilik Becerilerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Karabulut, A. T. (2009) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 26(1), 332-356.
- Karagöz, S. (2021). *Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerilerine Yönelik Eğilimlerinin İncelenmesi*. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Zonguldak.
- Karakılıç, N. (2020). *Okul Dışı Fen Öğrenme Ortamında Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerinin Gelişiminin Betimlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karataş Özbek, R. (2022). *STEM Temelli Programlama Etkinliklerinin Ortaokul Öğrencilerinin Grupla Çalışmaya Yönelik Tutumlarına ve Girişimcilik Becerilerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Kaya, A. (2020). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Kapsamında Girişimcilik Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Kaya, A. E. (2023). *Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Devlet Okullarında Görev Yapan İngilizce Öğretmenlerinin Girişimcilik Seviyelerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Kaya, U. (2007). Maddi Duran Varlıkların Elde Edilmesinde TMS 16 ve Vergi Kanunlarındaki Düzenlemelerinin Karşılaştırılması. *Mali Çözüm Dergisi*, 83, 67-80.
- Keleş, M. B. (2021). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Sahip Oldukları Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Keleş, M. B. (2021). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Düşünceleri ve Sahip Oldukları Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Kendaloğlu, E. (2021). *STEM Etkinliği Geliştirme Sürecinin Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Girişimcilik ve STEM Öz-Yeterlikleri Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Kereci, N. (2022). *Sınıf Öğretmenlerinin Girişimcilik Özellikleri ile Karar Verme Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi: Ordu İli Örneği*. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Khulafa, F. N. (2017). Models of Enterpreneurship Education in Elementary School. *International Conference for Science Educators and Teachers (ICSET)*, 469–472.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (4th ed.). New York: The Guilford Press.

- Koh, C. H. (1996). Testing Hypotheses Of Entrepreneurial Characteristics: A Study Of Hong Kong MBA Students. *Journal of Managerial Psychology*, 11(3), 12-25.
- Konaklı, T. ve Göğüş, N. (2013). Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 373-391.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 209-226.
- Korkmaz, S. (2000). Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 163-179.
- Korkmaz, S. (2022). *5E Öğrenme Modeline Dayalı STEM Etkinliklerinin 10. Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerine, Konuları Günlük Hayatla İlişkilendirme Düzeylerine ve Kimya Dersine Yönelik Motivasyonlarına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Köken, Ç. (2020). *Öğretmenlerin Fen, Mühendislik ve Girişimcilik Uygulamalarındaki Yeterlilikleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Kuratko, D. F. (2005). The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), 577-597.
- Küçük, O. (2005). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Küpeli, M. A. (2020). *Mühendislik Tasarım Temelli Etkinliklerin 8.Sınıf Öğrencilerinin Çevresel Farkındalık, Girişimcilik Algı ve Becerilerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.
- Leba, M. K. (2022). *İnovasyon Odaklı Ders Etkinliklerinin Özel Yetenekli Çocukların Girişimcilik Becerisine Etkisi*. Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Luke, B. (2009). *Strategic Entrepreneurship in New Zealand's State-owned Enterprises: Underlying Elements and Financial Implications*. (Unpublished PhD Thesis). University of Technology, New Zealand.
- Lüthje, C. & Franke, N. (2003). The 'Making' of an Entrepreneur: Testing a Model of Entrepreneurial Intent Among Engineering Students At MIT. *R&D Management*, 33(2), 135-147.
- Mangal, K. (2020). *İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersinde Dijital Öyküleme Etkinliklerinin Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerine ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Martin, A. (2005). DigEuLit – a European framework for digital literacy: A progress report. *Journal of e-Literacy*, 2(2), 130-136.
- Mazlum, Ş. (2020). *Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mühendislik, Tasarım ve Girişimcilik Becerileri Hakkındaki Görüş ve Uygulamaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Mazzarol, T., Volery, T., Doss, N. & Thein, V. (1999). Factors Influencing Small Business Start-Ups: a Comparison with Previous Research. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 5(2), 48-63.
- Memduhoğlu, H. B. ve Şahin, M. (2017). Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching* Haziran 2017, 6 (1), 297-307.

- Meral, M. (2020). *Basit Malzemelerle Gerçekleştirilen STEM Etkinliklerinin Öğrencilerin Girişimcilik ve Öz Düzenleme Becerileri Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Miliazim Memet, N. (2022). *Üniversite Topluluklarına Üye Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerini ve Yaşam Doyumlarını Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Morris, M. H. (1998). *Entrepreneurial Intensity: Sustainable Advantages For Individuals, Organizations And Societies*. Westport, CT: Quorum.
- Morrison, A. (2000) "Entrepreneurship: What Triggers It?". *International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research*, 6(2), 59-71.
- Murthy, C. S. (2009). *Small Scale Industries and Entrepreneurial Development*. Mumbai: Himalaya Publishing House.
- Mutlu, S. (2014). KOSGEB'in Uygulamalı Girişimcilik Sertifikası Eğitimi Kurslarına Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Potansiyelleri ve Eğilimleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 1-22.
- Naktiyok, A. (2004). *İç Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Narea, J. O. (2016). *Entrepreneurial Traits and Innovation*. Maastricht : Datawyse Universitaire Pers Maastricht.
- Ocak, G. ve Didin, M. (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Girişimcilik Becerisi Değerlendirme Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *International Journal of Social Science Research*, 7 (1), 1-18.
- Oğuz, S. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi Çerçevesinde Hukuk Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ojala, A. (2023). Determining the Perceptions of the Principals, Teachers and Pupils about School and Entrepreneurship Education. *Research Highlights in Language, Literature and Education*, 9, 135-170.
- Ok, H. (2022). 6. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitabında Yer Alan Fen, Mühendislik Girişimcilik Uygulamaları Kısımının İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Öneren, M. (2012). İç Anadolu Bölgesindeki Genç Nüfusun Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7 (2), 7-28.
- Özarı, D. (2021). *Küresel Amaçlar Bağlamında Türk Eğitim Sisteminde Girişimcilik ve Ortaöğretim Programında Zorunlu Ders Olmasına Yönelik Model Önerisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özbey, N. (2022). *Blok Tabanlı Öğretim Programının Bilişsel Olmayan Girişimcilik Yetkinlikleri Üzerine Etkililiğinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özkan, H. (2021). *Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersinde Girişimcilik Becerilerinin Gelişimine Bağlam Temelli Öğrenmenin Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Özlülecı, M. (2022). *Modellemeye Dayalı Fen Öğretiminin 7. Sınıf Öğrencilerinin Fen, Mühendislik ve Girişimcilik Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Öztürk, E. (2020). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özellikleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, Ş. (2004). Eğitimde Yaratıcı Düşünme. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 77-84.
- Partnership for 21st Century Learning (2015). "Framework for 21st Century Learning", <http://www.p21.org/ourwork/p21-> (Erişim Tarihi: 12.09.2023)
- Pektaş, N. (2022). *Fen Öğretiminde Pedagojik Yaklaşımlara Göre Girişimcilik Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Etkinliklerin Geliştirilmesi*. Kırıkkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Raposo, M. & Paco, A. (2011). Entrepreneurship Education: Relationship Between Education And Entrepreneurial Activity. *Psicothema Journal*, 23(3), 453-457.
- Rawlinson, J. G. (1995). Yaratıcı Düşünme ve Beyin Fırtınası (Creative Thinking And Brain Storming). (Çev: O. Değirmen). İstanbul: Rota Yayıncılık.
- Remund, D. L. (2010). Financial Literacy Explicated: the Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276-295.
- Samancı, B. (2021). *Üçüncü Sınıf Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerisi Üzerine Mesleki ve Kavramsal Bilgilerinin İncelenmesi*. Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Saparova, S. (2023). *İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Saraçlar, C. (2022). *4. Sınıf Öğrencilerinin STEM Etkinliği Temelinde Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Sarı, D. (2022). *İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin STEM Tutumu ve Girişimcilik Eğilimlerinin İncelenmesi*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Sarıtürk, M. (2020). Girişimcilik ve Girişimci Kamu Yönetimi. *Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4 (5) , 66-90.
- Seçgin, Y. (2020), Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Business & Management Studies: An International Journal*, 8 (1), 803-827.
- Seikkula-Leino, J. (2011). The Implementation of Entrepreneurship Education Through Curriculum Reform in Finnish Comprehensive Schools. *Journal of Curriculum Studies*, 43 (1), 69-85.
- Selanik Ay, T. (2022). Girişimcilik: Çevre, Kültür, Bilim ve Teknoloji Politikaları. İçinde; Disiplinlerarası Fen Öğretimi, (B. Aydoğdu ve N. Yıldız Duban, N), ss. 143-163. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Shane, S. & Venkataraman, S. (2000). The Promise Of Entrepreneurship as a Field of Research. *Academy of Management Review*, 25(1), 217-226.
- Shane, S., Locke, E. A., & Collins, C. J. (2003). Entrepreneurial Motivation. *Human Resource Management Review*, 13(2), 257-279.
- Smith, K. & Petersen, J. L (2011) What is Educational Entrepreneurship? İçinde; *Educational Entrepreneurship*, (Ed:F.M.Hess) ss: 21-45. Cambridge, Massachusetts: Harvard Education Press.

- Soba, M., Yıldız, E.P. & Ersoy, Y. (2021). Students' Entrepreneurial Behaviour – An Eight Construct Scale Validation: A Scale Adaptation Study. *Cypriot Journal of Educational Science*.16(2), 888-901.
- Sontay, G., Yetim, H., Karamustafaoglu, S., ve Karamustafaoglu, O. (2019). Developing An Entrepreneurship Scale For 5th Grade Students. *International Journal of Educational Methodology*, 5(2), 203-220.
- Sümer, N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Sümer, K. (2021). *Spor Hizmet Çalışanlarının İletişim Becerileri ile İç Girişimcilik Arasındaki İlişki (İstanbul Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Şallı, D. (2021). *Yükseköğretimde İç Kontrol Odaklı Girişimcilik Eğilimlerinin İş Yaşam Dengesi ve Mesleki Motivasyon Bağlamında İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Şenel, D. ve Kocaalan, M. L. (2018). Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliğinde Eğitim Gören Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Pamukkale Üniversitesinde Bir Uygulama. *The Journal Of Academic Social Science*, 6, 399-415.
- Şentürk, Y. (2021). *Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretim Materyali Geliştirme ve Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Bursa İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Şimşek, M. Ş. (2007). *İşletme Bilimlerine Giriş*. Konya: Adım Ofset ve Matbaacılık
- Şirin, E. (2020). *Girişimcilik Odaklı STEM Etkinliklerinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerine ve STEM Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Tabaru Örnek, G. (2022). *Hayat Bilgisi Dersinde Yer Temelli Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Girişimcilik Becerisi ve Çevre Okuryazarlığına Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktor Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tabaru Örnek, G. ve Yel, S. (2022). Çocuklar (8-10 Yaş) için Girişimcilik Niyetleri Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 89-109.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5th ed.). Boston: Pearson Education.
- Tarhan, M. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması Üzerine Bir Eylem Araştırması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Tarhan, M. (2019). *Girişimcilik Pedagojisine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tarhan, M. (2021). Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması Bağlamında Girişimcilerin Öz Yaşam Öykülerine Yönelik Bir Değerlendirme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 74-86.
- Taşkın, Ç. (2018). Girişimcilik Kültürü: Yaratıcılık ve Fırsat Analizi. *Girişimcilik*, (3), 1-5.
- Tekin, M. (2004). *Girişimcilik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tekin, M. (2014). *Hayallerin Gerçeğe Dönüşümü: Girişimcilik* (Altıncı Baskı). Konya: Günay Ofset Matbaacılık.
- Tekin, M. (1999), *Girişimcilik, Kendi İşini Kurma, İşletme* (İkinci Baskı). Konya: Damla Ofset.

- Tekkuş, Ç. (2022). *Fen Öğretiminde Oyun Temelli Öğrenmenin Girişimcilik ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Toker, H. (2022). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yozgat Bozok Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yozgat.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik: Keşif Süreci*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Toprak, E. (2023). *STEM Eğitiminin İlkokul Dördüncü Sınıf Fen Bilimleri Dersinde Öğrencilerin Bilimsel Yaratıcılık, Girişimcilik ve 21. Yüzyıl Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Üzerindeki Etkisi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tosun, K. (1990) *Yönetim ve İşletme Politikası*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Turgutalp, E. (2021). *8. Sınıf Basınç Konusunda STEM Öğretme-Öğrenme Modelinin Uygulanmasının Öğrenci Başarısına ve Girişimcilik Becerisine Etkisinin Araştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Tutar, H. ve Altınkaynak, F. (2013). *Girişimcilik, Temel Girişimcilik ve İş Kurma Süreci*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uludağ, N. (2023). *Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi: Fırat Üniversitesi Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Elazığ.
- Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Gölbaşı Meslek Yüksekokulu Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 349-372.
- Uyanık, Z. F. (2022). *Ortaokul Fen Bilimleri Dersinde Girişimcilik Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Bir Eylem Araştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Uygun, M. ve Güner, E. (2016). Girişimcilik Eğiliminin Gelişiminde Girişimcilik Eğitiminin Rolü. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (5) , 37-57.
- Uygur, Ö. (2020). *Öğretmenlerin Okul Müdürlerine İlişkin Yenilik Yönetimi ve Girişimcilik Algılarının Örgütsel Bağlılığa Etkisi Üzerine Proje Okullarında Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Uzun, Y. (2022). *Bağlantılı Öğrenme İle STEM Yaklaşımının İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Öğrenme ve Yenilenme Becerilerine, Dijital Medya Okuryazarlıklarına ve Sosyal Girişimcilik Niyetlerine Etkisinin İncelenmesi*. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Ülker, B. G. (2022). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Girişimcilik Becerilerine Etkisi: Bir Karma Yöntem Araştırması*. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Vesper, K. H. & Gartner, W. B. (1997). Measuring Progress In Entrepreneurship Education. *Journal Of Business Venturing*, 403-421.
- Wunderer, R. (2001). Employees as "Co-Intrapreneurs"- a Transformation Concept, *Leadership & Organization Development Journal*, 22(5), 193-211.
- Yalçın, A. ve Üner, M. M. (2019). Uluslararası Girişimcilik Yöneliminin Yenilikçilik Boyutu: Küresel Doğan İşletmeler Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37(4), 721-745.

- Yarıcı, M. (2021). *STEM Uygulamalarının Ortaokul Öğrencilerinin Fen ve Teknolojiye Yönelik Tutumlarına, Girişimcilik ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi*. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Yazıcı, F. (2021). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimleri ile Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Yelkikalan, N., Akatay A., Yıldırım, H. M., Karadeniz, Y., Köse, C., Koncagül, Ö. vd. (2010). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12 (19), 51–59.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (11.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, D. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, P. (2023). “Fen Bilimleri Dersinde Uygulanan STEM ve STEAM Etkinliklerinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına, Motivasyonlarına, Yaratıcılıklarına ve Girişimciliklerine Etkisinin İncelenmesi: Karma Yöntem Araştırması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yılmaz Aydemir, F. (2022). *Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Girişimcilik Algılarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ağrı.
- Yılmaz, A. S. (2014). Bir Sosyal Değişim Ajansı Olarak Girişimcilik Eğitimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(1), 297-310.
- Yılmaz, E. ve Sünbül, A. M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 195-203.
- Yılmaz, H. ve Görmüş, A. Ş. (2012). Stratejik Girişimciliğin, Algılanan Örgütsel Destek ve Örgütsel Öğrenme Üzerine Etkilerinin Araştırılması: Tekstil Sektöründe Ampirik Bir Çalışma. *Journal Of Yasar University*, 7 (26), 4483-4504.
- Yolagiden, C. ve Bektaş, O. (2021). Fen Bilimleri Dersine Yönelik Girişimcilik Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1349-1365.
- Yurtseven, R. (2020). İlkokulda Girişimcilik Eğitimi: Amaç, İçerik ve Öğretim Süreci. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 135-153.
- Yurtseven, R. (2020). *İlkokulda Girişimcilik Öğretim Programının Tasarlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Yurtseven, R. ve Ergün M. (2018). Çocuklar İçin Girişimcilik Eğilimleri Envanterinin (ÇGEE) Geliştirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(5), 125-145.
- Yurtseven, R. ve Ergün, M. (2018). İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *International Journal Of Social Science Research*, 7(1), 118-140.

EKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Ek 1: Görüşme Soruları	146
Ek 2: İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği.....	148
Ek 3: Etik Kurul İzni	149
Ek 4: MEB Uygulama İzni	150

Ek 1: Görüşme Soruları

Sorular

1. Kendini girişimci biri olarak görüyor musun? Neden? Örneklerle açıklar mısın?
2. Okulda/sınıfta girişimci olduğunu gösterecek ne tür davranışlarda bulunursun? Örnekler verebilir misin?
3. Çevrede/toplumda girişimci olduğunu gösterecek ne tür davranışlarda bulunursun? Örnekler verebilir misin?
4. Aile içinde girişimci olduğunu gösterecek ne tür davranışlarda bulunursun? Örnekler verebilir misin?
5. Gündemi takip ederken (günlük gazeteleri okurken, televizyonda haberleri izlerken ...vb) karşılaştığın, ülkende ve dünyada olup biten hangi olaylar seni rahatsız ediyor? Örneklerle açıklayabilir misin?
6. Çevrende fark ettiğin sorunları çözmek için yaratıcı fikirler üretebilir misin? Örnekler verebilir misin?
7. Bir sorunla ya da hakkında fikir sahibi olmadığın bir konu ile karşılaştığında neler yaparsın? Örnekler verebilir misin?
8. Günlük yaşamında risk almayı sever misin? Aldığın risklere örnekler verebilir misin?
9. Elindeki kaynakları (kırtasiye malzemeleri, harçlık...vb) iyi kullanmak için neler yaparsın?
10. Kendini bütçesini (harçlıklarını) yönetebilen biri olarak tanımlar mısın? Açıklar mısın?
11. Çevrenle (Arkadaşlarınla, öğretmenlerinle, ailenle...vb) iletişim kurma konusunda kendini nasıl (alt-orta-üst) görüyorsun? Neden?
12. Grup içinde görev aldığında kendini nasıl hissedersin? Grup çalışmalarından hoşlanır mısın? Neden?
13. Savunduğun görüşler ya da yenilikçi fikirler konusunda ikna edici bir kişi olduğunu düşünüyor musun? Örneklerle açıklar mısın?
14. Çevrenle herhangi bir konuda rekabet etmek için neler yaparsın? Örneklerle açıklar mısın?
15. Sorumluluk alma konusunda kendini nasıl (alt-orta-üst) görüyorsun? Örneklerle açıklayabilir misin?

Ek 1 (Devam): Görüşme Soruları

16. Hangi sıklıkla kimsenin aklına gelmeyen fırsatları fark edebilirsin?
Örneklerle açıklar mısın?

17. Hiç gitmediğin bir yere gitmek, hiç tanışmadığın biriyle görüşmek sana nasıl hissettirir? Örneklerle açıklar mısın?

18. Kendi sorunlarını yardım almadan çözme konusunda kendini nasıl (alt-orta-üst) görüyorsun? Örneklerle açıklayabilir misin?

Ek 2: İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Özyeterlik Ölçeği

Maddeler	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. Yeni başlayacağım bir proje hakkında eksik yönlerimi giderebilirim.					
2. Bir konu ile ilgili karar almadan önce farklı görüşleri göz önünde bulundurabilirim.					
3. Karşılaştığım sorunlara alternatif (farklı) çözümler üretebilirim.					
4. Başladığım bir projede karşılaşacağım engelleri önceden belirleyebilirim.					
5. Karşılaştığım sorunlar karşısında yaratıcı fikirler öne sürebilirim.					
6. Başarımı etkileyen faktörleri belirleyebilirim.					
7. Yeni çözümler üretmeye çalışmadan önce var olan çözümleri değerlendirebilirim.					
8. Önceki projelerdeki deneyimlerimi, yeni sorunlara çözüm bulmada kullanabilirim.					
9. Sahip olduğum kaynakların kullanımı ile ilgili planlama yapabiliyim.					
10. Yeni öğrendiğim bilgileri günlük hayatımda kullanabilirim.					
11. Yapacağım çalışmanın/geliştireceğim ürünün çevreye zarar vermemesine dikkat edebilirim.					
12. Yapacağım çalışmaların toplumsal açıdan yarar sağlaması üzerinde çalışabilirim.					
13. Rekabet edeceğim ortamlarda stresle baş edebilirim.					
14. Başarılı bir proje oluşturmak için gerektiği anlarda risk alabilirim.					
15. Çevre sorunları ile ilgili çalışan sivil toplum kuruluşlarına üye olabilirim.					
16. Arkadaşlarımla yaşadıkları iletişim sorunlarını çözmelerinde onlara yardımcı olabilirim.					
17. Bir sorunu çözmek için çevremdeki kişilerle iletişim kurabilirim.					
18. Akrabalarım ile rahat iletişim kurabilirim.					

Ek 3: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 18.01.2022-73321

T.C. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI	
TOPLANTI SAYISI:01	KARAR TARİHİ: 14.01.2022
KARAR 2022/30	
Üniversitemiz Eğitim Fakültesi öğretim elemanı Doç. Dr. Tuğba SELANİK AY tarafından yürütülen (Diğer Araştırmacılar: Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencisi Damla MUTLU), "İlkokul Öğrencileri İçin Girişimcilik Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacak veri toplama araçlarının, etik açıdan sakıncalı olmadığına, katılanların oy birliği ile karar verildi.	
ASLI GİBİDİR	
e-imzalıdır Prof. Dr. İsa SAĞBAŞ Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul Başkanı	

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak Doğrulaması <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5381&eD=BSA5MCF81B&eS=73321> adresinden yapılabilir.

Ek 4: MEB Uygulama İzni